

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

SOCIAL ENVIRONMENTAL AND PERSONAL FACTORS RELATED TO SOCCER BET
AVOIDANCE BEHAVIOR OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS
AFFILIATION SCHOOL

ภรณ์ วีรเศรษฐ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2561

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเลียงการ
พนันบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปริญญาานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

PARANEE WIRASERANEE

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF SCIENCE (Applied Behavioral Science Research)
INSTITUTE OF RESEARCH IN BEHAVIORAL SCIENCE Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ของ

ภรณ์ วิระศรณี

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.อังศินันท์ อินทรกำแหง)

..... ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ต้นสุวรรณ
นนท์)

..... ที่ปรึกษาร่วม

(อาจารย์ ดร.พิชญาณี พูนพล)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทรา
วิวัฒน์)

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	ภรณ์ วีระเศรณี
ปริญญา	วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง

การวิจัยสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน 2) ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลที่มีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล 3) ค้นหาตัวแปรทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้วยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลของนักเรียน จำนวนตัวอย่าง 391 คน จากโรงเรียนที่มีการเรียนการสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังกัดกรุงเทพมหานคร 9 แห่ง ใช้โรงเรียนเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้ตัวอย่างแต่ละแห่งด้วยวิธีแบบสะดวก (Convenience Sampling) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 6 ระดับ รวม 85 ข้อ 8 ตอน ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของตัวแปรอยู่ระหว่าง .689 ถึง .871 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา สถิติค่าที่ ความแปรปรวนแบบสองทาง และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลวิจัยพบว่า 1) นักเรียนเพศหญิง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มากกว่านักเรียนเพศชาย ($p < .05$) 2) นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ($p < .05$) 3) ไม่พบความแตกต่างของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ของนักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน 4) พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล ที่มีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ($p < .01$) 5) ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน พบว่าตัวแปรอิสระในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล สามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 52.3 ($p < .05$) โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .377) รองลงมาคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .263) และความรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .204) ตามลำดับ

คำสำคัญ : พฤติกรรมหลีกเลี่ยงพนันบอล, สภาพแวดล้อมทางสังคม, ด้านบุคคล, นักเรียน, โรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานคร

Title	SOCIAL ENVIRONMENTAL AND PERSONAL FACTORS RELATED TO SOCCER BET AVOIDANCE BEHAVIOR OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN BANGKOK METROPOLIS AFFILIATION SCHOOL
Author	PARANEE WIRASERANEE
Degree	MASTER OF SCIENCE
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Associate Professor Dr. Ungsinun Intarakamhang

The objectives of this comparative correlational research were as follows : 1) to compare soccer betting avoidance behavior of high school students in the different group. 2) to study in the interaction effect between social environmental and personal factors related to soccer betting avoidance behavior and 3) to investigate the prediction power for factors in soccer betting avoidance behavior. The sample size consisted of three hundred and ninety one high school students at Bangkok Metropolis Affiliation School were collected by cluster and convenience sampling in each cluster. The eight instruments were in the form of an approached summated rating scale. The reliability of the alpha coefficient was between .689 to .871. The data was analyzed and presented using descriptive statistics, a t-test, a two-way Analysis of Variance and Multiple Regression Analysis. The research findings were as follows : 1) the female students had more soccer betting avoidance behavior, self control behavior and refusing to bet behavior than the male students ($p < .05$); 2) the students who stayed with parent had more soccer betting avoidance behavior and refusing to bet behavior than those who did not stay with parent ($p < .05$); 3) There were no differences between the parental education levels of students in soccer betting avoidance behavior, self control behavior and refusing to bet behavior; 4) there were interactions between good family relationships and positive attitudes towards soccer betting avoidance behavior correlated with soccer betting avoidance behavior ($p < .01$); 5) The Stepwise Multiple Regression Analysis solution illustrated the important factors and predictions for soccer betting avoidance behavior at 52.3 % by the influence of friends, positive attitudes towards soccer betting avoidance behavior and media literacy with a beta of .377, .263 and .204; respectively.

Keyword : soccer bet avoidance, social environmental, personal, Bangkok Metropolis

Affiliation School, student

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตาเป็นอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์ ดร.อังคินันท์ อินทรกำแหง ที่ให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาานิพนธ์ และอาจารย์ ดร.พิชญานี พูนพล ให้เกียรติเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม กรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งทุกขั้นตอน งานวิจัยนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ ที่ให้เกียรติเป็นประธานสอบปากเปล่า

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทรวิวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุพธนา ไชยจุกุล อาจารย์ ดร.สุภารัตน์ ต้นดิวิวัฒน์ อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือวิจัย จึงสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณครูบาอาจารย์และคณาจารย์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยและให้ความช่วยเหลือในงานวิจัย

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งเก้า แห่งที่อนุญาตให้ใช้โรงเรียนเป็นสนามวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ ตลอดจนคุณครูที่ได้กรุณาจัดห้องเรียนและนำนักเรียนมาตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ได้ตั้งใจตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วน

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และบัณฑิตวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือ

ขอขอบคุณ คุณชูชาติ ดร.ชมพูนุท พญ.ชมเพลิน สมาชิกทุกคนในครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ท้ายนี้ คุณประโยชน์จากปริญญาานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยขอมอบแก่วงการศึกษาและสังคมไทย

ภรณ์ วีระเศรษฐี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ฌ
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญรูปภาพ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล และแนวทางการ วิเคราะห์พฤติกรรมบุคคล.....	10
ส่วนที่ 2 ปัจจัยเชิงเหตุกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล.....	34
กรอบแนวคิดการวิจัย	73
นิยามปฏิบัติการของตัวแปร.....	74
สมมติฐานการวิจัย	78
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	79
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	79

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย.....	80
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	82
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง.....	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล	91
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	92
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	93
ผลวิเคราะห์ข้อมูล.....	94
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	134
จุดมุ่งหมายการวิจัย	134
สมมติฐานการวิจัย	134
วิธีดำเนินการวิจัย	135
สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน	136
สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 1	136
สรุปและอภิปรายผลสมมติฐานข้อที่ 2	140
สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานข้อที่ 3.....	150
ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้และพัฒนากการวิจัย	158
บรรณานุกรม.....	160
ภาคผนวก.....	175
ประวัติผู้เขียน.....	199

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แผนและการเก็บตัวอย่างจริง (Sampling : Plan and Actual) แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรุงเทพมหานคร 2560 จำแนกรายโรงเรียน 9 แห่ง	80
ตาราง 2 คุณภาพเครื่องมือวัดในการวิจัย	82
ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป	94
ตาราง 4 ค่าสถิติข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัย	95
ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านรวม ของนักเรียนที่มีลักษณะ ...	97
ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน	98
ตาราง 7 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ก) และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพนันบอล (ข) ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม	100
ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มรวม	101
ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มเพศหญิง	102
ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	103
ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพนันบอล ของนักเรียน	104

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มรวม 105

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มเพศหญิง 106

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มรวม 107

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่ 108

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี 109

ตาราง 17 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว(ก) เจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอล(ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว 111

ตาราง 18 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว(ก) เจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอล(ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว 112

ตาราง 19 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว(ก) เจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพนันบอล(ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว 113

ตาราง 20 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระอิทธิพลภักยาณมิตร (ก) การรู้เท่าทันสื่อ (ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว 115

ตาราง 21 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน 116

ตาราง 22 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระอิทธิพลกัลยาณมิตร (ก) การรู้เท่าทันสื่อ (ข) ที่ส่งผลเดียวที่ละตัว	117
ตาราง 23 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระการสนับสนุนจากครู (ก) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ข) ที่ส่งผลเดียวที่ละตัว.....	119
ตาราง 24 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระการสนับสนุนจากครู (ก) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ข) ที่ส่งผลเดียวที่ละตัว	120
ตาราง 25 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระการสนับสนุนจากครู (ก) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ข) ที่ส่งผลเดียวที่ละตัว.....	121
ตาราง 26 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล เพื่อทำนายพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน.....	125
ตาราง 27 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล เพื่อทำนายพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน	128
ตาราง 28 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล เพื่อทำนายพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน	131
ตาราง 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของตัวแปร.....	177
ตาราง 30 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอล จำนวน 30 ข้อ..	194
ตาราง 31 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอิทธิพลกัลยาณมิตร จำนวน 13 ข้อ	195
ตาราง 32 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการสนับสนุนจากครู จำนวน 11 ข้อ	196
ตาราง 33 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จำนวน 10 ข้อ	196
ตาราง 34 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล จำนวน 15 ข้อ	197

ตาราง 35 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม จำนวน 7 ข้อ .197
ตาราง 36 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 9 ข้อ..... 198

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และปัจจัยด้านบุคคล	33
ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย	73
ภาพประกอบ 3 ผลแสดงปฏิสัมพันธ์แบบสองทางที่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 2.1	141
ภาพประกอบ 4 ผลการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (แบบ Stepwise)	151
ภาพประกอบ 5 ผลการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (แบบ Stepwise)	152
ภาพประกอบ 6 ผลการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (แบบ Stepwise)	154

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ฟุตบอลเป็นกีฬาที่มีผู้ชมชื่นชอบจำนวนมาก ปัจจุบันโอกาสการชมกีฬาฟุตบอลมีความถี่สูงจากการแพร่ภาพออกอากาศรายการแข่งขันกีฬาฟุตบอลวันละหลายคู่ทุกวันเกือบตลอด 24 ชั่วโมง ทั้งฟุตบอลไทยและฟุตบอลต่างประเทศ ผู้ที่ไม่เคยสนใจการแข่งขันกีฬาฟุตบอลมาก่อนเลย แต่ข่าวสารของการแข่งขันก็เข้าถึงผู้รับสารได้อย่างง่ายดายแม้โดยความบังเอิญ การเข้าถึงการรับชมเป็นไปอย่างไร้ขีดจำกัด ทั้งด้านสื่อ (เช่น อินเทอร์เน็ตในมือถือ โทรทัศน์ เคเบิลทีวี) ด้านเวลา และทุกสถานที่ที่อินเทอร์เน็ตเข้าถึง ประกอบกับการนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์กีฬารายวัน ที่ส่งเสริมให้คนไทยเกาะติดการแข่งขันฟุตบอลอย่างใกล้ชิด การทำให้สนใจชมด้วยข้อมูลและคำพยากรณ์ที่ชวนติดตามอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการย้าเตือนให้การแข่งขันฟุตบอลและการเชียร์กลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของคนไทย ทั้งนี้ การชมการแข่งขันฟุตบอล ผู้ชมย่อมหวังที่จะให้ฝ่ายที่ตนชื่นชอบเป็นฝ่ายชนะ การทายผลด้วยวาจาเพื่อเพิ่มความสนุกสนาน ติดตามด้วยการพนันบอลในที่สุด การเล่นพนันบอลจึงเกิดขึ้นได้ง่ายและแพร่หลายอย่างรวดเร็วทั้งในกลุ่มผู้ใหญ่และเยาวชน ประกอบกับการชวนเล่นพนันบอลในสื่อออนไลน์ ที่เข้าถึงผู้รับสารอย่างประชิดตัว แม้ขณะที่ผู้ชมกำลังชมรายการกีฬาก็มีโฆษณาชวนเชื่อการแข่งขันฟุตบอล เช่น กีฬาเอเชียเกมส์ กีฬาในระดับชาติอื่น อาทิ กีฬาวอลเลย์บอล กีฬาแบดมินตัน กีฬาอล์ฟ เป็นต้น

สถานการณ์ปัจจุบัน คือ การพนันบอลเป็นการพนันที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วที่สุดเมื่อเทียบกับการพนันประเภทอื่น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ที่อายุน้อยหรือผู้ที่ไม่มียาได้ เช่น เด็กและเยาวชนในวัยศึกษา ได้เข้าสู่การพนันเร็วขึ้นกว่าในอดีต เป็นแนวโน้มที่เยาวชนผู้เล่นพนันบอลจะติดกับดักการพนันบอลอย่างเป็นลำดับ เล่นแล้วสูญเสียทรัพย์สิน เกิดผลกระทบปัญหาหนี้สิน นำไปสู่การเสาะหาเงินมาใช้หนี้ เริ่มตั้งแต่นำเงินเก็บของตนเอง ขายสิ่งของ ยืมเพื่อนญาติพี่น้อง จนกระทั่งไม่มีใครให้ยืมอีก ถัดไปเป็นความรุนแรงที่เกิดจากการหาวิธีใช้หนี้เหล่านั้น ด้วยการใช้นี้แบบฉ้อโกง ลักขโมย ปัญหาตามมาคือ การก่ออาชญากรรม การขายยาเสพติด และการประกอบอาชญากรรม (นวลน้อย ตรีรัตน์, 2560)

แม้ปัญหาการเล่นพนันบอลของเยาวชน จะมีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมาก แต่ปัญหาการพนันบอลยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อปัญหาอื่น หรือความอ่อนแอของคนรุ่นใหม่ในสังคมเป็นอย่างมาก งานวิจัยและงานสำรวจที่ผ่านมาได้พยายามค้นหาสาเหตุการเล่นพนันบอลเพื่อขจัดเหตุหรือหักเหเหตุ เป็นที่ทราบกันดีว่า การพนันบอลเป็นสิ่งผิดกฎหมาย แต่กฎหมาย

ไม่สามารถปิดกั้นการพนันบอลที่เกิดขึ้นได้หมดทุกช่องทาง ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาปัญหาการพนันบอลด้วยหลักวิชาการทางด้านสังคมวิทยาและด้านจิตวิทยา จะเป็นแนวทางการค้นหาปัจจัยส่งเสริมให้หลีกเลี่ยงการพนันบอลจากนักเรียนจำนวนมากที่ยังไม่หลงทางถูกชักชวนให้เล่นพนันบอล เพื่อสนับสนุนให้เกิดพฤติกรรมใฝ่ดีและพฤติกรรมพึงประสงค์ ซึ่งผลวิจัยนี้จะเป็นแนวทางที่สามารถยับยั้งหรือลดความรุนแรงของปัญหาการเล่นพนันบอลของนักเรียนลงได้

รายงานและสถิติที่แสดงถึงแนวโน้มการพนันบอล ได้แก่ ผลการสำรวจของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ปี พ.ศ.2558 พบว่า ประเภทการพนันที่คนไทยนิยมเล่นมากที่สุดและมีวงเงินหมุนเวียนสูงสุด คือ 1) การพนันทายผลบอล มีวงเงินหมุนเวียนราว หนึ่งในสามหมื่นล้านบาท 2) หวยใต้ดิน วงเงินหมุนเวียนราว หนึ่งในสามหมื่นล้านบาท 3) สลากกินแบ่งรัฐบาล วงเงินหมุนเวียนราว 77 ล้านบาท พบว่า ผู้เล่นการพนันบอลใช้ข้อมูลประกอบการเล่นพนันบอลจากเวปไซต์ ร้อยละ 52.6 หนังสือพิมพ์กีฬา ร้อยละ 45.4 หนังสือพิมพ์วิเคราะห์อัตราต่อรอง ร้อยละ 42.7 ข้อมูลดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นถึงปริมาณผู้เล่นจำนวนมาก มูลค่าเงินจำนวนมาก ที่ผู้เล่นต่างนำเข้าสู่การพนันบอลตลอดจนการใช้เวลาอย่างสูญเปล่าไปกับกิจกรรมเสาะหาข้อมูลเพื่อพนันบอล

จากรายงานสถานการณ์การพนันในสังคมไทยประจำปี 2560 โดยศูนย์ศึกษาปัญหาการพนันได้รวบรวมข้อมูลจากประชาชนทั่วไปที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ใน 25 จังหวัดทั่วประเทศ สุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มเชิงชั้นภูมิหลายชั้น กำหนดลักษณะตัวอย่างให้สอดคล้องกับประชากรเป้าหมายจริง จำนวน 7,008 ตัวอย่าง เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 15 ก.ย. - 15 ต.ค. 2560 ผลสำรวจการพนันทายผลบอลปี พ.ศ. 2560 เมื่อเทียบกับผลสำรวจในปี พ.ศ. 2558 พบค่าประมาณการว่า ปี พ.ศ. 2560 คนไทยเล่นพนันทายผลบอล จำนวน 2.476 ล้านคน ผู้เล่นเป็นชาย 2.089 ล้านคน เพิ่มขึ้น 5.92 แสนคน หรือเพิ่มขึ้น 39.5 % ผู้เล่นเป็นหญิง 3.88 แสนคน หรือลดลง 21.6 % เป็นเยาวชน อายุ 15-25 ปี จำนวน 6.09 แสนคน ครอบครัวที่มีสมาชิกเล่นพนันทายผลบอล 31.4 % โดยรวมเป็นนักพนันบอลหน้าใหม่ 117,301 แสนคน เมื่อคำนวณมูลค่าในการพนันทายผลบอล ปี พ.ศ. 2560 จากจำนวนคนไทยที่เล่นพนันบอล 2.476 ล้านคน มีวงเงินหมุนเวียนในตลาดการพนันทายผลบอล 140,016 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นประมาณ 3,891 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.9) ประมาณได้ว่า คนไทยเล่นพนันบอลเฉลี่ยคนละ 56,549 บาท

ด้านการสำรวจพฤติกรรมการรับชมและการเล่นพนันทายผลฟุตบอลยูโร 2016 (พ.ศ. 2559) หลังการแข่งขันฟุตบอลยูโร ระหว่างวันที่ 11 - 22 กรกฎาคม 2559 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้เล่นพนันบอลที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปลายและอาชีวศึกษา จำนวน 3,832 คน พื้นที่ 10 จังหวัด ได้แก่ กรุงเทพมหานคร สมุทรปราการ เชียงใหม่ พิษณุโลก ชลบุรี ราชบุรี ขอนแก่น อุบลราชธานี สุราษฎร์ธานี สงขลา พบว่า 1) ฟุตบอลยูโรยังเป็นที่นิยมของวัยรุ่นเกินกว่าร้อยละ 50 ติดตามรับชมจากการถ่ายทอดสด พบพฤติกรรมเสี่ยงขณะรับชม ได้แก่ ต้มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ ทานอาหาร

ฟาสต์ฟู้ด ดื่มน้ำหวานน้ำอัดลม และชวนเพื่อนเล่นพนันบอล 2) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 66 รับรู้ถึงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ห้ามเล่นการพนันบอล จากโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง 3) กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57% ระบุว่าสภาพแวดล้อมของตนเองมีคนรอบข้างพนันบอล 4) เมื่อย้อนดูผลสำรวจก่อนการแข่งขัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตั้งใจจะเล่น และเมื่อเริ่มแข่งขันมีจำนวนร้อยละ 80 ที่เล่นพนันจริง 5) กลุ่มตัวอย่างที่คิดว่าจะไม่เล่น แต่เมื่อมีการแข่งขันกลับหันมาเล่น คิดเป็นร้อยละ 8 กลุ่มผู้เล่นใช้ข้อมูลประกอบการเล่นพนันบอลร้อยละ 91.5 จากช่องทางเฟซบุ๊ก เคเบิลทีวี และเว็บไซต์การพนันบอล) (ธน หาพิพัฒน์, 2559)

ปัจจุบันข้อมูลทางการแพทย์พบว่า การเล่นพนันบอลมากขึ้น สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสมองที่ใกล้เคียงกับการติดสารเสพติด ซึ่งบุคคลที่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งในสามข้อต่อไปนี้จะจัดว่าเป็นผู้มีความเสี่ยงที่จะติดพนันบอล ได้แก่ 1) นอนไม่หลับ หงุดหงิด หรือวิตกกังวลเมื่อพยายามหยุดเล่นพนันบอล 2) ปิดบังครอบครัวหรือเพื่อนไม่ให้อ่านเสียพนันบอล และ 3) มีความต้องการความช่วยเหลือด้านการเงินมากกว่าปกติ ดังนั้น การแข่งขันฟุตบอลยูโรปี 2016 ได้มีประชาชนที่เสี่ยงต่อการพนันบอลมากขึ้น เพราะความทันสมัยของเทคโนโลยีที่เข้าถึงได้ง่ายด้วยสื่อออนไลน์ ทำให้สะดวกต่อการใช้จ่ายเงินอย่างรวดเร็วเพื่อการพนันบอล ตลอดจนการโฆษณา การวิเคราะห์ทายผลแพ้ชนะที่แอบแฝงการพนันบอลไว้ ประกอบกับบรรยากาศการเชียร์ ทำให้เกิดนักพนันบอลหน้าใหม่เพิ่มขึ้น (เจษฎา โชคดำรงสุข, 2559)

ช่วงฟุตบอลยูโร 2016 (พ.ศ. 2559) การขอรับคำปรึกษาสายด่วนเลิกพนัน หมายเลข 1323 มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 8 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงฟุตบอลโลก 2014 (พ.ศ. 2557) ผู้ที่เป็นนักพนันชนิดอื่นอยู่แล้ว มักปรับเปลี่ยนหันมาเล่นพนันบอลด้วย พบในกลุ่มผู้ใหญ่มากกว่าเยาวชน ทั้งนี้ลักษณะการบำบัดผู้ติดพนันบอล พบว่า ผู้ใหญ่ร้อยละ 30 สามารถเลิกได้ กลับไปติดซ้ำร้อยละ 5 ส่วนกลุ่มเยาวชนพบว่าเลิกได้ ร้อยละ 9 ที่ติดซ้ำร้อยละ 5 อย่างไรก็ตาม ผู้ต้องการเลิกพนันบอลร้อยละ 80 รักษาให้หายได้ ส่วนอาการเสพติดการพนันบอล ถ้าไม่ได้เล่นจะรู้สึกหงุดหงิด กระวนกระวาย ร่างกายอ่อนแอ มีโอกาสป่วยง่าย พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง มีภาวะซึมเศร้าเจ็บป่วยทางจิตร่วมด้วย ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพกาย หรือปัญหาสุขภาพจิต มีความเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดถึง 6 เท่า ติดเหล้า 5 เท่า มีความรุนแรงและการใช้อาวุธ 6 เท่า เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ 3 - 10 เท่า มีภาวะซึมเศร้าและโอกาสฆ่าตัวตายสูงขึ้นในปริมาณ 4 เท่า ผู้ที่เล่นพนันบอลบ่อยจนกลายเป็นความเคยชินสามารถเสพติดได้และต้องทำอย่างต่อเนื่อง หากไม่ทำจะเกิดความเครียด ทำให้หมกมุ่นเวียนอยู่กับความคิดว่าอยากทำ (มธุรดา สุวรรณโพธิ์, 2559) เลอซีเออร์ และ คัสเตอร์ (Lesieur, 1984; Custer, 1985 อ้างอิงใน ผาสุก พงษ์ไพจิตร, 2543) อธิบายว่า การเล่นพนันบอลจนติดมีลำดับการเกิดขึ้น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นของการได้ ขั้นของการเสีย และขั้นสิ้นหวัง โดยขั้นแรกเป็นขั้นของการได้ ผู้เล่นจะได้รับประสบการณ์ของการได้ ซึ่งก่อให้เกิดความสุข กลายเป็นเบ็ดเกี่ยวทำให้เกิดการพนันในคราว

ต่อไป ด้วยความหวังว่าจะต้องได้อีก ขั้นที่สอง คือ ขั้นของการเสีย ถึงแม้ว่าเมื่อมีการเสีย แต่มักหวังว่า ยังมีการได้อยู่และอาจได้ในคราวต่อไป บุคคลจึงมุ่งใส่ใจเฉพาะกับครั้งที่ได้ คาดว่าจะเล่นเพื่อแก้มือ ในขั้นนี้บุคคลจะเริ่มมองหาเงินเพิ่มเพื่อเล่นต่อ และจะเริ่มสร้างนิสัยการขอยืม ขโมยหรือโกหก ญาติ เพื่อน หรือผู้ปกครองเพื่อให้ได้ทุนไปเล่นต่อ และในกรณีที่สูญเสียเงินเพิ่มขึ้นจะรู้สึกหงุดหงิด ขั้นที่สาม คือ ขั้นสิ้นหวัง ขั้นนี้ผู้ที่เล่นพนันจะรู้สึกตื่นตระหนก เพราะรู้ว่าตนมีปัญหาทางการเงินที่แก้ไม่ได้ เกิดความกังวล ฟุ้งซ่าน สูญเสียความเป็นตัวตน อาจหาทางออกโดยการเสพยาหรือดื่มเครื่องดื่มมีนิเมา ล็กเล็กขโมยน้อยหรือก่ออาชญากรรม เนื่องจากผู้ที่อยู่ในขั้นนี้ มักเป็นผู้ที่มีความเครียดอย่างหนัก ศุภ ศักดิ์ ตระการรัตน์กุล (2540) กล่าวว่า สาเหตุที่ทำให้คนเล่นการพนันบอล คือ 1. ความโลภ ด้วยคิดว่าสามารถได้เงินก้อนใหญ่ได้ง่าย และเป็นวิธีทางที่จะก้าวสู่ความมั่งคั่งได้อย่างรวดเร็ว 2. ความโก้ ซึ่งเป็นค่านิยมของสังคมบางกลุ่มหรือคนบางคน เป็นการทำตัวให้เป็นที่สังเกตได้ในสังคมนั้น โดยการมีภาพลักษณ์เป็นนักพนันมือหนัก 3. ความเบื่อในชีวิตประจำวัน ทำให้บางคนมุ่งเข้าหาการพนันบอล เนื่องจากการพนันบอลเต็มไปด้วยความท้าทาย และบรรยากาศของการพนันเต็มไปด้วยความหวังที่สามารถทำให้คนตื่นเต้นระทึกใจ 4. ความภูมิใจ บางครั้งการได้เล่นการพนันบอลอย่างมีชั้นเชิง ก่อความปิติมากกว่าการได้รับเงินพนัน 5. ความเชื่อในโชค นักพนันบอลส่วนใหญ่ยอมรับว่าการเล่นได้ของตนนั้น เกิดขึ้นเพราะมีโชคประจำตัว 6. ความเลือนลอย ผู้ที่ไม่เห็นคุณค่าในชีวิตของตน จึงใช้การพนันบอลเป็นทางออกเพื่อลบลบตัวย นอกจากนั้น กนกศักดิ์ แก้วเทพ (2543: 159,195) กล่าวว่า โดยทั่วไปหลักของการเล่นการพนันจะเพื่อการพักผ่อน แต่สำหรับผู้ที่ติดการพนันบอลแล้ว แรงจูงใจค่อนข้างสับสน กล่าวคือ ความบันเทิงเป็นแรงจูงใจเบื้องต้น แต่กลับถูกกลบด้วยโอกาสที่จะเล่นพนันให้ชนะ และความตื่นเต้นจากผลแพ้หรือชนะ

เมื่อประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการพนันบอล พบบงานวิจัยของ สุริยะ พวงสมบัติ (2550) ศึกษาเรื่องการพนันฟุตบอลของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยของรัฐ ผลวิจัยพบว่า 1) นักศึกษาเริ่มเล่นการพนันบอลตั้งแต่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการชักชวนของเพื่อน เริ่มเล่นพนันบอลด้วยจำนวนเงิน 50-200 บาท บางครั้งจะเล่นกับคนรู้จักหรือเป็นเพื่อนสนิท ใช้การติดต่อทางโทรศัพท์ซึ่งเป็นการสื่อสารที่รวดเร็วที่สุด ณ เวลานั้น 2) จุดเริ่มต้นของการเล่นพนันบอลคือ คิดว่าสามารถได้เงินง่ายและมีโอกาสได้เงินเป็นจำนวนมาก แต่บ่อยครั้งที่เสียเงิน เสียเวลา และเป็นหนี้ ทำให้เกิดความเครียด ทำให้เสียการเรียน และทำให้มหาวิทยาลัยเสียชื่อเสียง ส่วนการศึกษาของ สุทธิ วุฒิปราชญ์อำไพ (2555) ศึกษาเรื่องการอ่านหนังสือพิมพ์กีฬาที่มีผลต่อการพนันฟุตบอลออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยพบว่า ผู้อ่านหนังสือพิมพ์กีฬาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาเพศชาย อายุระหว่าง 18-23 ปี นับถือศาสนาพุทธ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 4,001-6,000 บาท ภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นชาวกีฬาประเภทฟุตบอล โดยอ่านวันละ 1 ฉบับ ความถี่ในการอ่าน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ ระยะเวลาที่อ่านมาแล้ว 2-3 ปี วัตถุประสงค์การอ่านคือ

เพื่อความบันเทิง หนังสือพิมพ์กีฬาที่นิยมอ่านคือ สปอร์ตพูล ชนิดคอลัมน์การวิเคราะห์และวิจารณ์เกม สำหรับเหตุผลการซื้อหนังสือพิมพ์กีฬา เพื่ออ่านเนื้อหาวิเคราะห์เกมการแข่งขันที่แม่นยำ และความเคลื่อนไหวในวงการกีฬา

นอกจากนี้ งานวิจัยของนรินทร์ คำโพธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เสนอว่า การจะอธิบายว่า บุคคลใดสามารถต้านทานการเล่นการพนันฟุตบอลได้นั้น ต้องพิจารณาว่า บุคคลนั้นเคยมีประสบการณ์การเล่นพนันชนิดใดก็ได้มาก่อน ซึ่งอาจเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้บุคคลนั้นเกิดการพนันฟุตบอล จึงจำเป็นต้องมีการต้านทานความต้องการที่จะเข้าไปเล่นอีก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล พฤติกรรมเสี่ยงต่อการพนันฟุตบอล และพฤติกรรมเลือกคบเพื่อนที่เหมาะสม และพบว่า ปัจจัยทางจิต ได้แก่ มุ่งอนาคตควบคุมตน สุขภาพจิต และเจตคติต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล การมีแบบอย่างของผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดที่ไม่เล่นการพนันฟุตบอล การได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการปฏิบัติทางพุทธศาสนา ปัจจัยทั้งหมดดังกล่าว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลได้ถึงร้อยละ 55 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอลในลำดับแรกคือ เจตคติต่อพฤติกรรมการเล่นพนันฟุตบอล รองลงมาคือ สถานการณ์เสี่ยงต่อการเล่นการพนัน และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ตามลำดับ งานวิจัยของผจงจิต อินทสุวรรณ (2547) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาในกลุ่มรวม พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ($p < .01$) ได้แก่ การควบคุมตนทั่วไป เจตคติต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา ประสบการณ์จากครอบครัว การควบคุมตนเฉพาะเรื่อง การรับรู้ข่าวสารจากสื่อเกี่ยวกับการบริโภคเหตุผลในการคิด และสถานการณ์ในโรงเรียน ตามลำดับ นอกจากนี้ งานวิจัยของมัญชลี เปี่ยมดี (2558) ที่ศึกษาพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุข รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ อิทธิพลจากสื่อ และวิถีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม ตามลำดับ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขได้ร้อยละ 49

ทั้งนี้ แนวคิดสำคัญที่เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนในงานวิจัยนี้ ประกอบด้วย 3 แนวคิด ดังนี้ คือ 1) แนวคิดการกระทำผิดของเยาวชน (Juvinite Delinquency) เป็นแนวคิดที่ว่า การพนันเป็นสิ่งผิดกฎหมาย พฤติกรรมการพนันบอลเป็นพฤติกรรมการกระทำผิด สังคมไม่ยอมรับแม้ผู้กระทำผิดจะเป็นเยาวชน เยาวชนจึงพึงหลีกเลี่ยงไม่

เกี่ยวข้องกับการพนันบอล 2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่น อิริคสันระบุว่า เป็นช่วงวัยสำคัญมากที่สุดในการพัฒนาความเป็นตัวตนของมนุษย์ (Erik Erikson's Physiological Development Theory) วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมสั่งสอนจากผู้เลี้ยงดูตั้งแต่เป็นเด็กเล็ก นำความรู้จากครู โรงเรียน เพื่อน และความรู้อื่นมาประกอบกันเป็นความสามารถ เพื่อให้ผ่านพ้นวิกฤติชีวิตช่วงวัยรุ่นนี้ได้ เป็นการบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน ทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต และ 3) การที่บุคคลไม่กระทำผิด เพราะได้รับการควบคุมจากสังคม (Social Control Theory of F. Ivan Nye) ทั้งจากความสัมพันธ์กับครอบครัว หรือสถาบันที่เกี่ยวข้องที่เป็นการควบคุมทางอ้อม สู่พัฒนาการที่สำคัญที่สุด คือ ความสามารถในการควบคุมได้ด้วยมโนธรรมของตนเอง และหากบุคคลมีความเพียงพอ การกระทำผิดย่อมไม่เกิดขึ้น ดังนั้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน เป็นพฤติกรรมใฝ่ดี ซึ่งมีที่มาจากแนวความคิดการกระทำผิดของเยาวชน ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอิริคสัน และทฤษฎีการควบคุมทางสังคม

สำหรับการศึกษาหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูราที่เชื่อว่า พฤติกรรมมนุษย์ เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อม (Bandura, 1986) มากำหนดเป็นกรอบการศึกษา กลุ่มตัวแปร 2 กลุ่มปัจจัย คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว การสนับสนุนจากครู และปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล การรู้เท่าทันสื่อ และเนื่องจากสังคมไทยมีความใกล้ชิดกับหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ดังปรากฏจากการเรียนรู้ ความคิด ค่านิยม วัฒนธรรม และคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร และตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล คือ การคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม มาร่วมศึกษาในงานวิจัยนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน
2. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ที่มีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน
3. เพื่อค้นหาตัวแปรในการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ คุณครู อาจารย์หรือบุคลากรทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณลักษณะทางจิตและคุณลักษณะทางสังคมของนักเรียนให้เกิดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล ซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในเชิงบวกต่อสังคม

2. เพื่อเพิ่มพูนองค์ความรู้ทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล สำหรับนักวิชาการ นักวิจัยหรือผู้สนใจ สามารถนำไปต่อยอดพัฒนางานวิจัย หรือดำเนินโครงการพัฒนาทักษะหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยพบว่า งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครยังมีน้อย ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2560 โรงเรียนที่มีการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีทั้งหมด 9 แห่ง จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 3,009 คน (สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2560 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คิดเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ 341 คน เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรและป้องกันการได้รับแบบสอบถามตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์ จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 10 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 375 คน คิดเป็นสัดส่วนตัวอย่างต่อประชากรประมาณ 1:8 หรือ 12.5% โดยเฉลี่ยกับขนาดประชากร (375/3009) ผู้วิจัยวางแผนเก็บตัวอย่างรวม 375 คนจากโรงเรียน 9 แห่ง โดยใช้โรงเรียนเป็นตัวแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) และเลือกตัวอย่างจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยโรงเรียนเป็นผู้จัดนักเรียนให้

ในการทดสอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนสำหรับทดลองใช้แบบสอบถาม (tryout) ด้วยการจับฉลาก 2 แห่ง มีเป้าหมายกลุ่มตัวอย่าง 70 คน (ได้จริง 102 คน) และได้แสดงความประสงค์ขอให้ทางโรงเรียนจัดนักเรียนใหม่โดยไม่ซ้ำคนเพื่อตอบแบบสอบถามหลังการปรับปรุงแล้ว ได้รับทราบเหตุผลว่า เนื่องจากนักเรียนใช้วิธีเดินเรียนและหมุนเวียนคละกัน การจัดนักเรียนใหม่โดยไม่ให้ซ้ำคนในเวลาที่ต้องการทำได้ยาก

ในการลงสนามจริง ผู้วิจัยจึงใช้โรงเรียนที่เหลือ 7 แห่งเป็นสนามวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ในจำนวนคงเดิม 375 คน ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 391 ชุด เนื่องจากการเก็บข้อมูลจากนักเรียนเต็มห้องเรียน ผู้วิจัยจึงมิได้คัดนักเรียนออกจากห้องเรียน ซึ่งสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่างต่อประชากรที่เก็บได้จริงมีค่าใกล้เคียงกับแผนที่กำหนดไว้

ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งได้ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่

- 1.1.1 อิทธิพลกัลยาณมิตร
- 1.1.2 การสนับสนุนจากครู
- 1.1.3 สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

1.2 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่

- 1.2.1 เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล
- 1.2.2 การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม
- 1.2.3 การรู้เท่าทันสื่อ

1.3 ลักษณะชีวสังคม ได้แก่

- 1.3.1 เพศ
- 1.3.2 การอยู่อาศัย
- 1.3.3 ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่

- 2.1 ด้านการควบคุมตนเอง
- 2.2 ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล

นิยามศัพท์เฉพาะ

นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 5 และ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การอยู่อาศัย หมายถึง ในชีวิตประจำวัน นักเรียนอาศัยอยู่กับบุคคลในครอบครัว ได้แก่ พ่อแม่หรือญาติ หรือนักเรียนอาศัยอยู่กับผู้ที่ไม่ได้เป็นบุคคลในครอบครัว การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ 1) กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ 2) กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดในสถาบันการศึกษาของผู้ที่ดูแลนักเรียนในชีวิตประจำวัน อาจได้แก่ พ่อ แม่ หรือบุคคลอื่นที่เป็นผู้ปกครองของนักเรียน

การศึกษาครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่ต่ำกว่าปริญญาตรี 2) กลุ่มที่เท่ากับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Correlational Comparative Study) ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อค้นหาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน ผู้วิจัยได้แบ่งการประมวลเอกสารเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล และแนวทางการวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคล

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเชิงเหตุกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ประกอบด้วย 4 ตอน

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ตอนที่ 3 ลักษณะทางชีวสังคมกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย นิยามปฏิบัติการและสมมติฐานการวิจัย

ส่วนที่ 1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล และแนวทางการวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน แนวคิดและทฤษฎีที่เหมาะสมในการอธิบายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน ประกอบด้วย 3 แนวคิดทฤษฎี ดังนี้ 1) แนวคิดการกระทำผิดของเยาวชน 2) ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริคสัน และ 3) ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม รายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดการกระทำผิดของเยาวชน

พฤติกรรมการเล่นพนันบอล (Soccer Bet Behavior) เป็นปัญหาสังคม การเล่นพนันบอลเป็นสิ่งผิดกฎหมาย สังคมไม่ยอมรับ เรียกว่า การกระทำผิด หากผู้ใดกระทำความผิดได้รับโทษ ทั้งนี้ผู้เล่นที่มีอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ เรียกผู้เล่นการพนันบอลว่าเยาวชน ในงานวิจัยนี้คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และเรียกการเล่นพนันบอลว่า การกระทำผิดของเยาวชน (Juvenile Delinquency) (พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 มาตรา 4) ดังนั้น พฤติกรรมการเล่นพนันบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งมีอายุราว 15-18 ปีจึงเป็นพฤติกรรมการกระทำผิดของเยาวชน เสริม

ปญณะหิตานนท (2523) ได้กล่าวเกี่ยวกับการกระทำผิดของเยาวชนว่า พฤติกรรมที่ขัดแย้งกับความต้องการ ค่านิยมของวัฒนธรรมที่ครอบงำวิถีชีวิตของเยาวชน คือ พฤติกรรมที่ฝ่าฝืนค่านิยมหลัก ซึ่งเป็นระบบที่ก่อรูปลักษณะนิสัยใจคอของเยาวชน แม้ว่ากฎหมายบางอย่างจะไม่ได้ฝังรากลึกในจารีตประเพณีของสังคม แต่ปรากฏว่า จารีตประเพณีหลายอย่างได้ถูกนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการบัญญัติกฎหมาย ดังนั้น การกระทำผิดของเยาวชน จึงมีความหมายไปในทางพฤติกรรมบางรูปแบบที่ขัดแย้งหรือต่อต้านสังคม ทำให้เกิดการเสียระเบียบทั้งในสังคมและตัวบุคคล และมีนัยยะความหมายครอบคลุมไปถึงผลของการใช้ค่านิยมวินัยฉัยความประพฤติว่า เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาหรือไม่พึงปรารถนา ภายใต้กรอบของบรรทัดฐานและกฎหมายของสังคมด้วย เป็นความประพฤตินี้มักมีผลกระทบต่อคนอื่นในทางที่เสียหาย ถึงแม้ตัวบุคคลซึ่งเป็นเยาวชนอาจได้รับความกระทบกระเทือนจากการกระทำของตนเอง แต่มีข้อเท็จจริงที่ว่า พฤติกรรมใดที่มีผลกระทบต่อกลุ่มในทางที่ไม่ดี จะถือว่าพฤติกรรมนั้นเป็นการต่อต้านสังคม กุญชรีย์ คำชาย (2548) ให้ความหมายพฤติกรรมกระทำผิดว่า เป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ มีขอบข่ายตั้งแต่ละเมิดกฎระเบียบในระดับโรงเรียน ก่อความสังคมและรวมไปถึงการกระทำผิดกฎหมาย พฤติกรรมกระทำผิดสามารถแบ่งได้ 2 ระดับ ระดับแรก เป็นการละเมิดผู้อื่น เช่น ลักขโมย ช่มชู้ จี้ปล้น ทำลายทรัพย์สินและชีวิตของผู้อื่น ระดับที่สอง เป็นการละเมิดสถานภาพของตนเอง เช่น การเล่นการพนัน การหนีออกจากบ้าน การดื่มของมึนเมาเมื่ออายุยังไม่ถึง หรือการมีพฤติกรรมทางเพศ เป็นต้น โดยสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมกระทำผิด มีหลายปัจจัย ได้แก่ 1) การมีเอกลักษณ์เชิงลบ ตามทฤษฎีของอิริคสันได้อธิบายว่า เยาวชนวัยรุ่นเป็นวัยวิกฤตของการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน หากแก้วิกฤตนี้ไม่สำเร็จ ความสับสนในบทบาทจะตามมา การมีพฤติกรรมกระทำผิดในวัยนี้ ส่วนหนึ่งสามารถอธิบายได้ตามแนวคิดของอิริคสัน ซึ่งเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงทางชีวะของร่างกายระหว่างการแตกเนื้อหนุ่มสาว ในด้านสังคมที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อแม่ ครูหรือคนอื่น ๆ จะเริ่มคาดหวังว่า เยาวชนจะต้องมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป จึงควรมีการหลอมรวมการเปลี่ยนแปลงทางชีวะและสังคมเข้าด้วยกัน โดยมีภารกิจ 2 ประการในการหลอมรวม ประการแรก คือ การก่อแบบของบุคลิกภาพที่มีลักษณะคงเส้นคงวาต่อไป และประการที่สอง การสร้างเอกลักษณ์เชิงบวกเฉพาะตน ซึ่งจะเห็นได้จากแรงจูงใจ ค่านิยม ความสามารถและรูปแบบบทบาทที่ดีในวัยนี้ 2) การควบคุมตนเองต่ำ การมีพฤติกรรมกระทำผิดสามารถอธิบายได้อีกประการหนึ่งว่า เป็นเพราะควบคุมตนเองได้ไม่มากพอ ไม่ดีพอและไม่สามารถจำแนกพฤติกรรมที่เหมาะสมกับไม่เหมาะสมออกจากกันได้ หรือแม้จะจำแนกได้แต่ก็ขาดแรงต้านทานสิ่งยั่วยุ ซึ่งพฤติกรรมกระทำผิด อาจมีการพัฒนาความประพฤตินี้ไม่เหมาะสมมาตลอดเวลาของการเติบโต โดยมีพฤติกรรมต่อต้านสังคมและไม่มีความคิดวิพากษ์ตนเองเมื่อกระทำผิดกฎเกณฑ์ ด้วยลักษณะดังกล่าว นักจิตวิทยาพบว่า เยาวชนมีการเรียนรู้โดยผ่านการเลียนแบบจากผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิด เช่น พ่อแม่ พี่หรือเพื่อน หากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้แสดงออกมา แล้วได้รับการเสริมแรง พฤติกรรมนั้นจะเข้มข้นมากขึ้น ดังนั้น การควบคุม

ตนเองให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมจึงต่ำลงเป็นลำดับ และ 3) การมีสถานะเสี่ยงในครอบครัว จากการศึกษาพฤติกรรมกระทำผิดของเยาวชน ปัจจัยทางครอบครัวเป็นปัจจัยที่ได้รับความสนใจเสมอ นักวิชาการจำนวนมากพบว่า การที่พ่อแม่ละเลยหรือไม่เอาใจใส่ครอบครัว จะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อต้านสังคมของเยาวชน

อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร (2555) กล่าวว่า สาเหตุของการกระทำผิดของเยาวชนเป็นสาเหตุเฉพาะบุคคล บางคนอาจมีเพียงสาเหตุเดียว ในขณะที่บางคนมีหลายสาเหตุประกอบกัน สาเหตุของการกระทำผิดมีอยู่หลายประการ สามารถแยกศึกษาได้เป็น 7 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดทางจิตวิทยา แนวคิดทางสังคมวิทยา แนวคิดทางกฎหมาย แนวคิดทางชีววิทยา แนวคิดทางนิเวศวิทยา แนวคิดจากความเชื่อในวงการอาชญาวิทยา และแนวคิดจากความไร้ระเบียบในสังคม โดยแนวคิดทางจิตวิทยา นักจิตวิทยาอธิบายสาเหตุของกระทำผิดของเยาวชนว่า อาจเกิดจากความผิดปกติของร่างกายหรือจิตใจ ซึ่งอาจเป็นมาตั้งแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลังความเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะผลักดันให้อารมณ์ของบุคคลแปรปรวน โดยเฉพาะเยาวชน จะทำให้เกิดการขาดความยับยั้งชั่งใจ ไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ทำให้ตัดสินใจไม่เหมาะสม จึงกระทำความผิดได้ง่าย ด้านแนวคิดทางสังคมวิทยา ได้อธิบายสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเยาวชนว่า มาจากการที่เยาวชนได้รับการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอนที่ไม่เพียงพอ มีสัมพันธภาพที่ตึงกับครอบครัวน้อย จึงถูกครอบงำชักจูงได้ง่าย ทำให้เยาวชนประพฤติดีไปจากบรรทัดฐานของสังคม และกลายเป็นการกระทำผิดต่อกฎหมายในที่สุด

ทั้งนี้ งานวิจัยด้านพฤติกรรมศาสตร์ได้นำแนวคิดทางสังคมวิทยาและจิตวิทยา มาเป็นแนวทางในการค้นหาสาเหตุของการกระทำผิดของเยาวชน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 สาเหตุใหญ่ สาเหตุแรกเป็นสาเหตุจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเยาวชน เรียกว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม สาเหตุที่สองเป็นสาเหตุที่เกิดจากเยาวชนเอง เรียกว่าเป็นปัจจัยด้านบุคคล โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน เพื่อน สถานที่อยู่อาศัย เป็นต้น สำหรับครอบครัวถือได้ว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันแห่งแรกของการเรียนรู้ของเยาวชน และมีความใกล้ชิดกับเยาวชนมากที่สุด สาเหตุการกระทำความผิดของเยาวชน มิใช่มีแต่เฉพาะครอบครัวที่มีความบกพร่องเท่านั้น แต่อาจเกิดขึ้นกับครอบครัวที่มีความสมบูรณ์ก็เป็นได้ เช่น ครอบครัวที่พ่อแม่ตั้งความหวังในเยาวชนสูงเกินไป จึงเข้มงวดกวดขัน เป็นผลให้เกิดความกดดันเมื่อเยาวชนไม่เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ พ่อแม่จะระบายอารมณ์ออกมาโดยไม่รู้ตัว ซึ่งมีผลกระทบต่อจิตใจ จนอาจทำให้เยาวชนรู้สึกว่ามีคุณค่า จึงปล่อยตัวประพฤติดันไปตามสภาพแวดล้อมที่ไม่ดี หรือที่เรียกว่าเป็นการประชดชีวิต

ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ 1) เกิดจากพันธุกรรมที่ทำให้เยาวชนมีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติหรือมีร่างกายพิการ ทำให้เยาวชนรู้สึกว่าคุณเองมีปมด้อย เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ และอาจถูกเยาวชนวัยเดียวกันล้อเลียน หากไม่สามารถตอบโต้ได้ จะมีการเก็บกดสะสม และแสดงออกเมื่อมีโอกาส 2) มีภาวะทางจิตใจ หรืออารมณ์ที่บกพร่อง เยาวชนบางกลุ่มมีวุฒิภาวะทางจิตใจและอารมณ์ไม่ปกติ ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์และการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน บางคนมีอารมณ์ฉีกคคะนอง ขาดความอดทนต่อสิ่งเร้าหรือสภาพแวดล้อม บางคนไม่ชอบถูกบังคับและมักแสดงออกต่อการถูกบังคับอย่างไม่ถูกต้อง และบางคนมีการแสดงออกในทางรุนแรงก้าวร้าว ใช้วิธีรุนแรงในการแก้ปัญหา 3) มีความอ่อนด้อยสติปัญญาหรือประสบการณ์ มักถูกชักจูงไปในทางที่ผิดได้โดยง่าย ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ไม่มีความคิดที่รอบคอบ และไม่สามารถแยกแยะว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรทำ 4) เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ ไม่มีความรู้เพื่อพัฒนาตนเองหรือแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เป็นกลุ่มเสี่ยงที่กระทำความผิดได้ง่าย จึงเป็นสาเหตุแห่งการกระทำผิดของเยาวชน

จากแนวคิดการกระทำผิดของเยาวชน จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการเล่นพนันบอลของนักเรียน เป็นพฤติกรรมกระทำผิดของเยาวชน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งเสริมสร้างให้เกิดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลแก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนปลอดภัยจากการพนันบอล ซึ่งเป็นสิ่งขัดขวางความก้าวหน้าของชีวิต

ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริกสัน (Erik Erikson's Psychosocial Development Theory) เพื่อที่จะศึกษาลักษณะของเยาวชนได้ชัดเจนขึ้น จึงต้องมีความเข้าใจในเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ การมีวุฒิภาวะ (Maturity) และการเรียนรู้ (Learning) การมีวุฒิภาวะ หมายถึง การบรรลุถึงขั้นสุดยอดของความเจริญงอกงามตามธรรมชาติของอินทรีย์ในด้านใดด้านหนึ่ง และพร้อมที่จะประกอบกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างเหมาะสมกับวัย และการเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีผลมาจากการมีประสบการณ์หรือการฝึก ทั้งสองสิ่งนี้ต้องอาศัยซึ่งกันและกัน พัฒนาการของมนุษย์จึงจะสมบูรณ์ (จิราภรณ์ ตั้งจิตติภรณ์, 2557)

ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริกสัน เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการเชื่อถือในระดับสากลว่า เป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายพัฒนาการมนุษย์ตลอดช่วงอายุของบุคคลตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุชัย ทั้งการมีวุฒิภาวะและการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนเป็นลำดับขั้นตอน และเป็นทฤษฎีที่ได้รับการยอมรับว่า มีความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกับจิตใจและสภาพแวดล้อมหรือสังคมของมนุษย์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายพฤติกรรมวัยรุ่นได้ดีที่สุดทฤษฎีหนึ่ง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524) ซึ่งอีริกสันมีความเชื่อว่า พัฒนาการทางบุคลิกภาพ (Ego) หรือการปรับตัวของบุคคลต่อสังคม จะเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงได้ทุกช่วงของชีวิต มิใช่เกิดได้เฉพาะช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ตามแนวคิดของ Freud

เท่านั้น เพราะสังคมที่ล้อมรอบบุคคล มีบทบาทที่สำคัญต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพในรูปของการปรับตัว โดยบุคคลจะพยายามปรับตัวให้เป็นไปตามการเรียกร้องของสังคม โดยเฉพาะสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ เพื่อวัตถุประสงค์ 2 ประการคือ (1) ทำให้สังคมนั้นคงมีอยู่ต่อไป (2) บุคคลสามารถมีชีวิตอยู่ต่อไป ลักษณะการปรับตัวของบุคคลอาจจะเหมาะสมกับสังคมหนึ่ง แต่อาจไม่เหมาะสมสำหรับสังคมอื่นก็เป็นได้ สิ่งแวดล้อมภายในสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่มีการเปลี่ยนแปลง มีความซับซ้อนมากขึ้น มีความแตกต่างกันมากขึ้น จึงทำให้บุคคลจำเป็นต้องมีการปรับตัวที่ซับซ้อน เช่น มีทักษะและการผูกพันที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตทางสังคมที่ยุ่ยากมากขึ้น สมาชิกทั้งหลายจะต้องมีพฤติกรรมและบุคลิกภาพในการทำให้เป็นไปตามที่สังคมนิยมในแต่ละช่วงวัยที่กำหนด อิริคสันจึงได้แบ่งพัฒนาการทางจิตสังคมของมนุษย์เป็น 8 ชั้น โดยกำหนดตามช่วงอายุ ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 80 ปีขึ้นไป พัฒนาการเป็นลำดับขั้นที่ละชั้น ชั้น 1 ถึงชั้น 4 เป็นช่วงของการสั่งสมประสบการณ์ และการเรียนรู้ในการแก้ปัญหา ชั้น 5 เป็นเรื่องการปรับตัวเพื่อแสวงหาเอกลักษณ์ และชั้น 6 ถึงชั้น 8 เป็นการนำเอกลักษณ์ไปใช้ รายละเอียดมีดังนี้

- ชั้นที่ 1 (0-1 ปี) ความรู้สึกไว้นือเชื่อใจ กับ ความไม่ไว้วางใจ (Trust vs. Mistrust)
- ชั้นที่ 2 (2-3 ปี) ความเป็นตัวของตัวเอง กับ ความละอายและสงสัย (Autonomy vs. Shame and Doubt)
- ชั้นที่ 3 (3-5 ปี) ความคิดริเริ่มกับความรู้สึกผิด (Initiative vs. Guilt)
- ชั้นที่ 4 (6-12 ปี) ความขยันหมั่นเพียรกับความรู้สึกต่ำต้อย (Industry vs. Inferiority)
- ชั้นที่ 5 (13-20 ปี) ความเป็นเอกลักษณ์กับความสับสนในบทบาท (Identity vs. Role Confusion)
- ชั้นที่ 6 (21-35 ปี) ความใกล้ชิดสนิทสนมกับความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง (Intimacy vs. Isolation)
- ชั้นที่ 7 (36-59 ปี) การสืบทอดกับการคำนึงถึงแต่ตนเอง (Generativity vs. Self absorption/ Stagnation)
- ชั้นที่ 8 (60 – 80 ปีขึ้นไป) ความมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิตกับความสิ้นหวัง (Integrity vs. Despair)

อิริคสันกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงตามแต่ละชั้นของช่วงอายุนี้ เป็นเสมือนบันไดที่แต่ละบุคคลจะก้าวขึ้นไป การประสบกับปัญหาอุปสรรคเป็นเรื่องปกติ บุคคลอาจเกิดวิกฤตได้ทุกช่วงชีวิต และเกิดขึ้นได้ในทุกช่วงพัฒนาการ ซึ่งจะเป็นเหมือนการเรียนรู้ การรู้จักแก้ไขปัญหา และการเผชิญกับวิกฤติ ประสบการณ์แห่งความสำเร็จกับความล้มเหลวในชั้นหนึ่ง จะส่งผลต่อการกระทำและพัฒนาการของบุคคลนั้นในขั้นต่อไป หรือกล่าวได้ว่า ความสามารถในการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงได้

ขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่ได้รับมาจากชั้นก่อน เช่น การไม่ประสบผลสำเร็จในพัฒนาการขั้นต้น จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากกลุ่มปกติ ตัวอย่างพฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ การเรียน และการเข้าสังคมของบุคคลในช่วงวัยเด็กตอนต้น หากประสบปัญหา จะส่งผลให้ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนในเชิงบวกในช่วงวัยรุ่นได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้เกิดปัญหาพฤติกรรมการกระทำผิด และอาจเกิดปัญหาอื่นที่เป็นอุปสรรคการใช้ชีวิตตามมาในวัยผู้ใหญ่ โดยเฉพาะช่วงวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงที่สำคัญมาก เพราะเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต (ประณต เค้าฉิม, 2500) อิริคสันจึงให้ความสำคัญแก่พัฒนาการในขั้นที่ 5 มากที่สุด (อายุ 13-20 ปี) ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อจากเด็กเป็นผู้ใหญ่ และมีพัฒนาการสำคัญหลายด้าน ดังนี้ 1) ด้านพัฒนาการทางร่างกายและอารมณ์ วัยรุ่นเป็นช่วงที่ร่างกายมีการเจริญเติบโตอย่างมากและรวดเร็ว ด้านระดับสติปัญญาความคิดมีพัฒนาการสูงขึ้น มีความคิดที่เป็นแบบรูปธรรมมากขึ้นกว่าวัยก่อนหน้า มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์สิ่งต่างๆ ได้มากขึ้นตามลำดับ และเมื่อพ้นวัยรุ่นแล้วจะมีความสามารถทางสติปัญญาได้เหมือนผู้ใหญ่ แต่ในช่วงวัยรุ่นนี้ อาจขาดความยังคิด หุนหันพลันแล่น ซึ่งจากการวิจัยพบว่า พฤติกรรมและการเปลี่ยนแปลงในวัยรุ่นส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกาย คือ การผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อที่เกิดขึ้นทั้งในสมองและร่างกายของวัยรุ่น จึงอาจมีอาการปั่นป่วนเปลี่ยนแปลงง่าย หงุดหงิดง่าย เครียดง่าย โกรธง่าย อาจเกิดอารมณ์ซึมเศร้าโดยไม่มีสาเหตุ อารมณ์ที่ไม่ดีเหล่านี้อาจทำให้เกิดพฤติกรรมเกเร ก้าวร้าว มีผลต่อการเรียนและการดำเนินชีวิต การควบคุมอารมณ์จะดีขึ้นเป็นลำดับเมื่ออายุมากขึ้น 2) ด้านพัฒนาการทางจริยธรรม วัยนี้ เป็นวัยที่มีความคิดเชิงอุดมคติสูง (Idealism) สามารถแยกแยะความผิดชอบชั่วดีได้ มีมโนธรรม ต้องการให้มีความถูกต้อง ความชอบธรรมในสังคม ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ต้องการเป็นคนดี เป็นที่ชื่นชอบของคนอื่น และจะรู้สึกอึดอัดคับข้องใจกับความไม่ถูกต้องในสังคม หรือในบ้าน แม้แต่พ่อแม่ของตนเอง วัยรุ่นเริ่มที่จะรู้สึกว่าได้ดีสมบูรณ์แบบเหมือนเมื่อก่อนอีกต่อไป บางครั้งอาจแสดงออก ด้วยการวิพากษ์วิจารณ์พ่อแม่ หรือครู อาจารย์ตรงๆ การต่อต้าน ประท้วงจึงเกิดได้บ่อยในวัยนี้ เมื่อเห็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือมีการเอาเปรียบ เบียดเบียน และความไม่เสมอภาคกัน เมื่อพ้นวัยรุ่นตอนต้นไป การควบคุมตนเองจะดีขึ้น จนเป็นระบบจริยธรรมที่สมบูรณ์เหมือนผู้ใหญ่ และ 3) ด้านพัฒนาการทางสังคม วัยนี้ จะเริ่มห่างจากที่บ้าน ไม่ค่อยสนิทสนมคลุกคลีกับพ่อแม่พี่น้องดังตอนเด็ก มีความสนใจเพื่อนในวัยเดียวกันมากขึ้น ใช้เวลากับเพื่อนนานๆ มีกิจกรรมนอกบ้านมากขึ้น ไม่อยากไปไหนกับที่บ้าน และเริ่มมีความสนใจเพศตรงข้าม สนใจสังคมสิ่งแวดล้อม ปรับตัวเองให้เข้ากับกฎเกณฑ์กติกาของกลุ่มเพื่อน และของสังคมได้ดีขึ้น มีทักษะทางสังคมมากขึ้น รู้จักการสื่อสารเจรจา การแก้ปัญหา การประนีประนอม การยืดหยุ่นอ่อนน้อม การทำงานร่วมกับผู้อื่นและการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง ซึ่งพัฒนาการทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานต่อการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง และมีบุคลิกภาพที่ดี แต่ถ้าวัยรุ่นไม่สามารถปรับตัวหรือพบอุปสรรคในพัฒนาการขั้นที่ห้านี้ จะเกิดความรู้สึก

รุนแรง ซึ่งมีผลต่อบุคลิกภาพ และการแสดงออก ประเด็นปัญหาที่พบได้บ่อยในวัยรุ่น ได้แก่ ความสัมพันธ์กับพ่อแม่ หรือบุคคลในครอบครัว การใช้สารเสพติด ปัญหาเกี่ยวกับประเด็นทางเพศ ปัญหาบุคลิกภาพ และพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎเกณฑ์ของสังคม แต่ถ้าประสบความสำเร็จในการแสดงบทบาทของตนเองได้อย่างเหมาะสม จะเกิดเอกลักษณ์แห่งตน เกิดความมั่นใจ และสามารถฟันฝ่าอุปสรรคปัญหาทั้งหลายในขั้นนี้และขั้นถัดไป นักจิตวิทยายังคงเห็นว่า วัยรุ่นในช่วงนี้ ยังต้องการความอบอุ่นจากครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริกสันนี้ เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับจิตใจและสภาพแวดล้อมของบุคคลมากทฤษฎีหนึ่ง จึงกล่าวได้ว่า เยาวชนที่มีการปรับตัวเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสรีระและสังคม ประกอบกับความสัมพันธ์ในครอบครัวและพื้นฐานทางจิตของวัยรุ่น ซึ่งสามปัจจัยนี้จะส่งผลร่วมกันต่อคำตอบพฤติกรรมของบุคคลในแต่ละช่วงอายุ และการเกิดเอกลักษณ์แห่งตน ดังนั้น ทฤษฎีนี้จึงมีประโยชน์ในการช่วยอธิบายพัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจของเยาวชน การรับมือกับพฤติกรรมเสี่ยงที่พึงหลีกเลี่ยงด้วยเอกลักษณ์แห่งตนเชิงบวก และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวจะเป็นเครื่องช่วยประคับประคองให้เกิดวุฒิภาวะและการเรียนรู้ได้มากยิ่งขึ้น (Erikson, 1977)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งเป็นเยาวชนในช่วงวัยขั้นที่ 5 อายุ 13-20 ปี ตามคุณลักษณะสำคัญที่ทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริกสันได้ระบุไว้

ทฤษฎีการควบคุมทางสังคม (Social Control Theory)

การควบคุมทางสังคม (Social control) พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ให้ความหมายการควบคุมทางสังคมว่า หมายถึง กระบวนการทางสังคมที่มุ่งหมายให้สมาชิกของสังคมยอมรับ และปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม เพื่อความเป็นระเบียบของสังคม นอกจากนี้ สถานภาพทางสังคมและบทบาททางสังคม ยังเกิดขึ้นโดยการที่สังคมใช้หลายวิธีการในการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคม ให้ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่สมาชิกยอมรับร่วมกัน การควบคุมทางสังคมมี 2 แนวทางคือ 1) การควบคุมทางสังคมโดยการจูงใจให้สมาชิกปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ การยกย่องชมเชย การให้รางวัลแก่ผู้ที่ปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคมตามสถานภาพและบทบาททางสังคมที่ตนดำรงอยู่ เช่น เด็กที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพ่อแม่จะได้รับคำชมเชยว่าเป็นเด็กดี นักเรียนที่ประพฤติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน จะได้รับคำชมเชยหรือใบประกาศเกียรติคุณ ทำให้สมาชิกเกิดกำลังใจที่จะปฏิบัติตามบรรทัดฐานทางสังคม 2) การควบคุมทางสังคมโดยการลงโทษสมาชิกที่ละเมิดฝ่าฝืนบรรทัดฐานทางสังคม ได้แก่ ผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนวิถีชาวบ้าน จะได้รับปฏิกริยาจากสมาชิกผู้อื่น ได้แก่ การติฉินนินทา การเยาะเย้ย เช่น ผู้ที่แต่งกายผิดบรรทัดฐานทางสังคม จะได้รับการว่ากล่าวจากผู้อื่นว่า เป็นผู้แต่งกายไม่สุภาพ ผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามมารยาทของสังคม จะได้รับการติฉินนินทาจากผู้อื่นว่า เป็นผู้ไม่มีมารยาท เป็นต้น ผู้ที่ละเมิดฝ่าฝืนจารีต จะได้รับการต่อต้านจากสมาชิกผู้อื่น

รุนแรงกว่าผู้ที่ละเมิดวิถีชาวบ้าน เช่น โดยการประชาทัณฑ์หรือกำจัดขับไล่ออกไปจากท้องถิ่น บางครั้งอาจถือว่เป็นความรุนแรงมากกว่าการลงโทษด้วยกฎหมาย เนื่องจากจารีตมีผลต่อจิตใจของสมาชิกเป็นอย่างมาก เพราะได้รับการอบรมสั่งสอนมาเป็นเวลาช้านาน ส่วนผู้ที่ฝ่าฝืนกฎหมายจะได้รับการลงโทษตามที่กฎหมายกำหนด โดยหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้ควบคุมบทลงโทษอย่างซัดเซ้ง

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเกือบร้อยปีมาแล้ว มีการใช้แนวคิดการควบคุมทางสังคมสำหรับวางรากฐานความมีระเบียบวินัยของสังคมเพื่อไม่ให้คนกระทำผิด จากความรู้ด้านสังคมวิทยาสามารถพิจารณาได้ 2 มุมมอง มุมมองแรกกล่าวถึงกระบวนการการขัดเกลาทางสังคมที่บุคคลได้รับตั้งแต่เป็นเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขัดเกลาทางสังคมจากครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันเริ่มแรกของชีวิต และอีกมุมมองหนึ่งคือ การที่บุคคลได้รับการควบคุมด้วยความสัมพันธ์จากกลุ่มปฐมภูมิ (primary group relationship) และกลุ่มอื่นๆ (alternatives) เช่น สถาบันการศึกษา ศาสนา กฎหมาย และระบบการเมืองที่มีหน้าที่รักษาความเรียบร้อยในสังคม (Michael David Wiatrowski, 1978) ทฤษฎีการควบคุมทางสังคมที่ได้รับการยอมรับในสังคมวิทยาเป็นทฤษฎีของเอฟ อีวาน ไนย์ (F. Ivan Nye, 1958) ได้กล่าวว่า ผลที่ได้รับจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมในกระบวนการการควบคุมทางสังคมทำให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ทางสังคม จึงสามารถสร้างการควบคุมตนเองได้ในที่สุด และสามารถลดแนวโน้มที่บุคคลจะประพฤติตนไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับและไม่พึงประสงค์ของสังคมได้ ซึ่งสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมการกระทำผิดหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์นั้น ส่วนใหญ่เป็นผลจากการควบคุมทางสังคมที่ไม่เพียงพอหรือขาดประสิทธิภาพ (insufficient or deficiency social control) อีวาน ไนย์ ได้เสนอว่า การควบคุมทางสังคมแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) การควบคุมโดยตรง (Direct Control : Punishment and Reward) เป็นการที่เยาวชนได้รับการลงโทษหากการกระทำผิด หรือได้รับรางวัลหากมีพฤติกรรมเชื่อฟังจากพ่อแม่หรือผู้ที่มีอำนาจมากกว่า 2) การควบคุมโดยอ้อม (Indirect Control : Affectionate and Guilty) เป็นการที่เยาวชนรับรู้การได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัวและผู้ใกล้ชิด สามารถคาดการณ์ความไม่พอใจ ความผิดหวังจากบุคคลเหล่านั้นหากตนกระทำผิด ดังนั้น ถึงแม้เยาวชนจะอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นอิสระไร้การควบคุมโดยตรง (ปราศจากการคาดโทษ การลงโทษ หรือการได้รับรางวัล) แต่บุคคลสามารถละเว้นการกระทำผิดได้ด้วยตนเอง 3) การควบคุมภายใน (Internal Control : Conscience and Guilty) เป็นการเกิดมโนธรรมหรือความรู้สึกผิดหากเยาวชนจะกระทำผิด จึงละเว้นจากการกระทำผิดนั้นด้วยจิตสำนึกที่ถูกต้องหรือการมีหิริโอตตปปะ 4) หากบุคคลมีความพอเพียงแล้ว การกระทำผิดย่อมไม่เกิดขึ้น (Needs Met Satisfaction) จึงเท่ากับเป็นการที่บุคคลสามารถควบคุมตนเองได้จากความพึงพอใจในความพอเพียงของตนเอง

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลของนักเรียนตามแนวทางทฤษฎีการควบคุมทางสังคมของ เอฟ อีแวน ไนย์ มาเป็นทฤษฎีพื้นฐานในการอธิบายพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลของนักเรียน โดยคาดหวังว่า ความสามารถในการควบคุมของสังคมจากสัมพันธภาพของครอบครัว ครู และ เพื่อน จะส่งผลให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองเพื่อสามารถหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้

พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอล : ความหมาย การวัดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอล

คำว่า พฤติกรรม (Behavior) โดยทั่วไปสามารถจำแนกได้ 2 ความหมายตามลักษณะของพฤติกรรม คือ พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) และพฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) โดยพฤติกรรมภายนอก คือ การกระทำที่เกิดจากการใช้กล้ามเนื้อเพื่อจัดทำกิจกรรมทั้งหลายที่บุคคลแสดงออก และสามารถสังเกตเห็นได้ด้วยตา เช่น การทำงาน การพูด การเขียน การขับรถ การดื่มสุรา เป็นต้น ในการวัดพฤติกรรมภายนอก สามารถวัดได้ 3 ลักษณะคือ 1) วัดจากความสามารถและทักษะในการปฏิบัติ (Procedure) 2) วัดผลการปฏิบัติ (Product) และ 3) วัดจากพฤติกรรมการปฏิบัติ (Typical Behavior) เช่น ความตั้งใจ ความเอาใจใส่ ความสนใจ ความรับผิดชอบ เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมภายใน คือ พฤติกรรมที่เป็นความรู้ความสามารถ และความรู้สึกนึกคิดที่ไม่สามารถสังเกตหรือมองเห็นได้ ต้องใช้แบบวัดทางจิตวิทยา การวัดพฤติกรรมภายใน จึงวัดได้จาก การวัดความรู้ ความเชื่อ การรับรู้ แรงจูงใจ จริยธรรม และเจตคติ เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมภายในจะสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกได้ (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2558)

คำว่า การพนัน (gambling) ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พ.ศ. 2542) ให้ความหมายการพนันว่า หมายถึง การเล่นเอาเงินหรือสิ่งอื่นใดโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และฝีมือรวมทั้งโชค ขณะที่ความหมายตามกฎหมาย เนื่องจากพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ไม่ได้ให้คำนิยามความหมายของคำว่าการเล่นไว้โดยเฉพาะ เพียงแต่กำหนดการเล่นประเภทต่างๆ ที่จัดเป็นการพนันตามบัญชีแนบท้ายพระราชบัญญัติเท่านั้น และยังมีคำนิยามซึ่งเป็นที่ยอมรับในแวดวงการศึกษาว่าการพนันในปัจจุบันว่าหมายถึง อะไรก็ได้ที่มีลักษณะเป็นธุรกรรมทางการเงิน (financial transaction) ซึ่งเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอน (สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ. 2556) ในภาษาอังกฤษมีคำที่ใช้เรียการเล่นประเภทต่าง ๆ โดยรวม คือ gambling ซึ่งมีความหมายว่า เป็นการทายผลแพชนะ หรือการวางเงินเดิมพันในการคาดการณ์ถึงผลเกม การแข่งขัน หรือเหตุการณ์อื่น โดยผลของกิจกรรมนั้นขึ้นอยู่กับโอกาส อุบัติเหตุ หรือจากการคำนวณที่ผิดพลาดของผูพนันเอง ในกฎหมายการพนันของสหรัฐอเมริกา มีการจำแนกการพนันเอาไว้สองระดับ คือ gambling และ gaming โดยคำว่า gambling มักใช้ในกรณีของกิจกรรมที่อาจเป็น

การกระทำผิดกฎหมาย สวนคำว่า gaming นั้น หมายถึง กิจกรรมที่มีกฎหมายรับรองให้เป็นกิจกรรมถูกกฎหมาย หรือได้รับการยกเว้นจากความผิดตามกฎหมายอาญา บางกรณี gambling อาจจะได้รับยกเว้นว่า ไม่เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายอาญา เช่น การเล่นเพื่อเข้าสังคม โดยไม่มีผลประโยชน์เกี่ยวของ และการเล่นพนันบางประเภทที่เป็น gaming ก็อาจจะกลายเป็น gambling ได้เช่นกัน หากการกระทำนั้น ละเมิดต่อกฎหมายที่อนุญาตให้ทำได้ (Chuck Humphrey, 2016)

การพนันเป็นพฤติกรรมที่ผิดกฎหมาย ปัจจุบันเกิดในเยาวชนจำนวนมาก โดยที่การเล่นการพนัน เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะสร้างความตื่นเต้นเร้าใจแก่ผู้เล่น ในระยะเริ่มแรกเป็นการเล่นเพื่อความสนุกและเพิ่มสีสันในการพูดคุย แต่ต่อมาเมื่อการเล่นการพนันกลายเป็นพฤติกรรมที่เป็นความเคยชิน มีการทำอย่างต่อเนื่องจนเกิดการเสพติด หากไม่ทำจะเกิดความเครียด ทำให้หมกมุ่นวนเวียนอยู่กับความคิดว่าอยากทำ (กุญชรี คำชาย, 2550)

ในทางพระพุทธศาสนา การพนันเป็นหนึ่งในอบายมุขหกประการที่ควรหลีกเลี่ยง (การดื่มสุราของมึนเมา การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวดูการละเล่น การเล่นการพนัน การคบคนชั่ว และการเกียจคร้าน) ระบุว่า เป็นช่องทางแห่งความเสื่อม เหตุย่อหย่อนแห่งโภคทรัพย์และเป็นทางแห่งความพินาศ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2554) สาเหตุที่เรียกการพนันว่าเป็นอบายมุข เป็นปากทางแห่งความเสื่อม เพราะว่าการพนันไม่ได้เป็นไปเพื่อสร้างสรรค์ แต่เป็นไปเพื่อทำลาย นักการพนันเป็นผู้ที่ไม่ได้คิดทำอะไรทั้งกิจการงานที่เจริญก้าวหน้า การค้าขายหรืออุตสาหกรรม จิตใจไม่ได้อยู่ที่งาน แต่ไปมัวสุขกับการพนันขั้นต่อ ในที่สุดการงานที่ทำก็หมดสิ้นไป ดังคำโบราณกล่าวไว้ว่า โจรปล้น 10 ครั้ง ไม่เท่าไฟไหม้ครั้งเดียว ไฟไหม้ 10 ครั้ง ไม่เท่ากับแพ้การพนัน (พระพรหมมิ่งคลาจารย์, 2547) ซึ่งการเล่นการพนันในเชิงอบายมุขนี้มีความหมายว่า การที่มีบุคคลสองฝ่ายนำเงิน หรือสิ่งของอื่นๆ มาเสี่ยงโชคหรือรวมเล่นเกมต่างๆ โดยที่ทั้งสองฝ่ายถือเอาเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอนเป็นเครื่องชี้ในการตัดสินการแพ้ชนะในกิจกรรมดังกล่าว โดยมุ่งชัยชนะเพื่อเอาเงินหรือสิ่งแลกเปลี่ยนต่างๆ ทั้งถูกกฎหมาย เช่น ฉลากกินแบ่งรัฐบาล และผิดกฎหมาย เช่น หวยใต้ดิน ไพ่ การพนันโดยมีอุปกรณ์ต่างๆ ในบ่อนการพนัน (มัญชลี เปี่ยมดี, 2558)

สรุปได้ว่า การพนัน หมายถึง การทายผลแพ้ชนะ หรือการวางเดิมพันในผลการแข่งขันหรือเหตุการณ์ โดยมุ่งชัยชนะเพื่อเอาเงินหรือสิ่งอื่นใด ทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย โดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และมีมือ รวมทั้งโชคด้วย การพนันมีผลลัพธ์ที่ไม่แน่นอนและเสพติดได้ จึงเป็นพฤติกรรมเสี่ยงชนิดหนึ่งที่พึงหลีกเลี่ยง ป้องกันและควบคุมไม่ให้เกิดขึ้นแก่เยาวชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพนันบอลหรือการพนันฟุตบอล เป็นการพนันที่เด็กและเยาวชนในยุคปัจจุบันนิยมมากที่สุด งานวิจัยเชิงสำรวจจากหลายสถาบันระบุตรงกันว่า การพนันบอลเริ่มแพร่หลายนับจากมหกรรมฟุตบอลโลกตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา (สถาบันรามจิตติ, ศูนย์ศึกษาปัญหา

การพนัน. สำนักวิจัยเอแบคโพลล์) ปี พ.ศ. 2556 ระบุว่า แหล่งพนันบอลที่เด็กและเยาวชนนิยมเล่นพนันบอลด้วยมากที่สุด คือเพื่อน ร้อยละ 39.84 รองลงมา คือ โต๊ะพนันบอล ร้อยละ 18.70 และเล่นพนันบอลออนไลน์ ร้อยละ 5.29 (โครงการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนัน. 2556) ปี พ.ศ. 2558 เป็นรูปแบบของการพนันบอลที่ไม่ต้องมีเจ้ามือ เพียงมีโทรศัพท์มือถือก็สามารถเข้าถึงการพนันบอลได้ และพบว่า เป็นการพนันที่เด็กและเยาวชนนิยมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.04 ในปี พ.ศ. 2560

การเล่นพนันบอลส่งผลกระทบต่อตรงต่อทรัพย์สิน ภาวะเครียด หวาดระแวง ปัญหาสุขภาพกาย และสุขภาพจิต สะท้อนได้จากช่วงเทศกาลบอลยูโร 2016 แต่ละโรงพยาบาลต้องเตรียมทีมแพทย์ฉุกเฉินรับมือตลอด 24 ชั่วโมง เนื่องจากผู้ชมการถ่ายทอดมีการทะเลาะวิวาท เกิดอุบัติเหตุและหากตรวจสอบข้อมูลตามสถานีตำรวจ จะพบว่ามึนเมาเพิ่มมากขึ้นในช่วงเทศกาลฟุตบอล ทั้งนี้ ผู้ที่มีปัญหาขอรับคำปรึกษาที่สายด่วนสุขภาพจิตเลิกพนัน 1323 ตลอด 24 ชั่วโมง เป็นจำนวนมากขึ้น (มธรรดา สุวรรณโพธิ์, 2559) สรุปได้ว่า การเล่นพนันบอลส่งผลให้เกิดความเสียหายทั้งแก่นักเรียนและครอบครัว เป็นการกระทำผิดที่ไม่ควรเกิดแก่เยาวชนในวัยเรียน ดังนั้น พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล จึงควรเป็นพฤติกรรมประจำตัวของเยาวชนไทยทุกคน

คำว่า หลีกเลี่ยง (avoid) แปลว่า การไม่ทำ หรือการไม่อนุญาตให้ตนเองกระทำ (Cambridge English Dictionary. 2017) หรือแปลว่า ละเว้นจากการกระทำ หรือหลีกเลี่ยง (Thesaurus Dictionary. 2017) ความหมายของพฤติกรรมหลีกเลี่ยง หมายถึง การคาดการณ์ว่าจะได้รับสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจ บุคคลจึงหลีกเลี่ยงจากสถานการณ์เหล่านั้น โดยการแสดงพฤติกรรมอย่างอื่นทดแทน เช่น การใกล้ที่จะสอบแล้วแต่ยังไม่ได้อ่านหนังสือ แต่ใช้เวลาส่วนใหญ่ดูโทรทัศน์ บุคคลนี้จึงคิดว่าอาจจะสอบไม่ผ่าน หากยังไม่อ่านหนังสือ ดังนั้น เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงจากการสอบไม่ผ่าน จึงแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงด้วยการใช้เวลาในการอ่านหนังสือแทนที่จะดูโทรทัศน์ (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) มัญชลี เปี่ยมดี (2558) ให้ความหมายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงว่า หมายถึง การที่บุคคลงดเว้น หรือไม่แสดงพฤติกรรมที่จะเกิดโทษหรือผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยง หมายถึง การที่บุคคลละเว้น หรือไม่แสดงพฤติกรรมหรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งไม่ดี ที่จะทำให้เกิดโทษหรือผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นจากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ยังไม่พบการศึกษาพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลโดยตรง ผู้วิจัยจึงประมวลเอกสารและงานวิจัย ที่นักวิจัยและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เหมาะสม ดังนี้ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขของมัญชลี เปี่ยมดี (2558) ให้ความหมายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขว่า หมายถึง การที่นักเรียนงดเว้น หรือไม่แสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้ง 6 ด้าน ที่จะเกิดโทษและผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติดของ สุวลักษณ์ สีนทรัพย์ (2543) ให้ความหมายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติดว่า หมายถึง การ

แสดงออกของนักเรียนในการหลีกเลี่ยงยาเสพติด ได้แก่ 1) หลีกเลี่ยงโดยการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ขายหรือให้ทดลองเสพ และ 2) หลีกเลี่ยงโดยการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬา เล่นดนตรี เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมการต้านทานการเล่นการพนันฟุตบอลของนรินทร์ คำโพธิ์ (2550) ให้ความหมายพฤติกรรมการต้านทานการเล่นการพนันฟุตบอลว่า หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติที่ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเล่นพนันฟุตบอล ตลอดจนถึงหลีกเลี่ยง ไม่คบหา หรือไม่รวมกลุ่มกับเพื่อนที่มีพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอล

ด้านองค์ประกอบของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่เหมาะสม หรือพฤติกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งไม่พึงประสงค์ พบเอกสารและงานวิจัยดังนี้ งานวิจัยของสุวลักษณ์ สินทร์พย์ (2543) เรื่องการเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก การใช้ตัวแบบการ์ตูน การใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงยาเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงโรงเรียนบ้านมะค่า องค์ประกอบของพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงยาเสพติดคือ 1) การกล้าพูดปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่งหรือคำขอร้องที่ไร้เหตุผลของผู้ที่ชักชวนให้เสพยาเสพติด 2) แสดงสิทธิอันพึงได้ของตนเองโดยไม่ละเมิด หรือก้าวล่วงสิทธิของผู้อื่น ทั้งนี้ วรณชนก จันทขุม (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนาทวิวิธีในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดกาฬสินธุ์ การป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนประกอบด้วย การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ เจตคติที่ถูกต้อง และการมีพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ และสกล วรเจริญศรี (2550) ศึกษาเรื่องทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น องค์ประกอบของทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นมี 3 องค์ประกอบคือ ด้านสังคม ด้านความคิด และด้านการเผชิญอารมณ์ โดยด้านสังคม ได้แก่ 1) การปฏิเสธและเจรจาต่อรอง 2) การสื่อสาร 3) การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม 4) การให้ความร่วมมือกับผู้อื่น 5) การเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ด้านความคิด ได้แก่ 1) การตัดสินใจ 2) การแก้ปัญหา ด้านการเผชิญอารมณ์ ได้แก่ 1) การจัดการความเครียด 2) การเผชิญความโกรธ 3) การควบคุมดูแลตนเอง นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ได้กำหนดองค์ประกอบ ทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างพฤติกรรมชีวิตที่คาดหวังและพัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในสภาพสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตไว้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การตระหนักรู้และเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (1. รู้จักความถนัดความสามารถและบุคลิกภาพของตนเอง 2. รู้จักจุดเด่นจุดด้อยของตนเอง 3. ยอมรับความแตกต่างระหว่างตนเองและผู้อื่น 4. มองตนเองและผู้อื่นในแง่บวก 5. รักและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น 6. มีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น) องค์ประกอบที่ 2 การคิดวิเคราะห์ตัดสินใจ และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (1. เลือกรับข้อมูลข่าวสารอย่างไตร่ตรองและรู้เท่าทันสังคมที่เปลี่ยนแปลง 2. ตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆที่เผชิญอย่างมีเหตุผลและรอบคอบ 3. แก้ปัญหาใน

สถานการณ์วิกฤตได้อย่างเป็นระบบ 4. มีเจตนาและการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 5. มองโลกในแง่ดี 6. มีทักษะในการแสวงหาข้อมูลและใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ 7. ประเมินและสร้างข้อสรุปทเรียนชีวิตของตนเอง) องค์ประกอบที่ 3 การจัดการกับอารมณ์และความเครียด (1. ประเมินและรู้เท่าทันสภาวะอารมณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเอง 2. จัดการความขัดแย้งได้ด้วยวิธีที่เหมาะสม 3. คลายเครียดด้วยวิธีการที่สร้างสรรค์ 4. รู้จักสร้างความสุขให้กับตนเองและผู้อื่น) องค์ประกอบที่ 4 การสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น (1. รู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง 2. กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ 3. ทำงานร่วมกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย 4. มีจิตอาสาช่วยเหลือผู้อื่น 5. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นด้วยการสื่อสารเชิงบวก 6. เคารพกฎกติกาของสังคม 7. ให้คำปรึกษาแก่ผู้อื่นได้) จิรัชยา บุญปัญญา (2557) ศึกษากลไกการป้องกันตนเองจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม พบว่า กลไกในการป้องกันตนเองอย่างเป็นรูปธรรมที่ยั่งยืนได้ คือการปฏิเสธและปฏิบัติตามคำปฏิเสธอย่างจริงจัง หลีกเลี่ยงไม่พบกลุ่มเพื่อนที่ดื่ม หลีกเลี่ยงสถานที่ที่ขายทำกิจกรรมในเวลาว่าง และการควบคุมตนเอง นอกจากนี้ พบงานวิจัยของจิตรภาวิน เอี่ยมอึ้ง (2549) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นพฤติกรรมควบคุมตนเองเพื่อละเว้นการดื่มสุราของมินเภา การพนันทุกชนิด (เล่นไพ่ ไฮโล พนันบอล เป็นต้น) การคบคนชั่ว การเที่ยวกลางคืน และกิตติเดช เกียรติมหาชัย (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเยาวชนชายที่กระทำผิด ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ความสามารถในการควบคุมตนเองทางบวก กับความสามารถในการควบคุมตนเองทางลบ จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่า พบพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสิ่งไม่พึงประสงค์ดังนี้ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติด (สุวลักษณ์ สิ้นทรัพย์, 2543) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ (เนติลักษณ์ รุ่งศิริวัฒนกิจ, 2550) และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการดื่มสุรา (พรพิมล วรวิฑูรพวงศ์, 2551) และพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุข (มัญชลี เปี่ยมดี, 2558)

พบพฤติกรรมควบคุมดูแลตนเอง ได้แก่ พฤติกรรมควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุข ของจิตรภาวิน เอี่ยมอึ้ง (2549) การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่นด้วยการควบคุมดูแลตนเอง ของสกล วรเจริญศรี (2550) ความสามารถในการควบคุมตนเองของเยาวชนชายที่กระทำผิด ของกิตติเดช เกียรติมหาชัย (2555)

และพบพฤติกรรมหลีกเลี่ยงสิ่งไม่พึงประสงค์ด้วยการปฏิเสธ ได้แก่ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงยาเสพติดด้วยการปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนให้ขายหรือให้ทดลองเสพของสุวลักษณ์ สิ้นทรัพย์ (2543) พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ ด้วยการมีทักษะการปฏิเสธเมื่ออยู่ภายใต้สถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ของวรรณชนก จันทชุม. (2549) การพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น ด้วยการปฏิเสธและเจรจาต่อรองของสกล วรเจริญศรี (2550) ทักษะชีวิตที่สำคัญที่จะสร้างพฤติกรรมชีวิตที่คาดหวังและ

พัฒนาเป็นภูมิคุ้มกันชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน ด้วยการรู้จักปฏิเสธเพื่อนในสถานการณ์เสี่ยงและรู้จักเตือนเพื่อนให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงหรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ถูกต้อง ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) และการศึกษากลไกป้องกันตนเองจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ด้วยการปฏิเสธและปฏิบัติตามคำปฏิเสธอย่างจริงจังของจิรัชยา บุญปัญญา (2557)

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยคาดว่า การควบคุมตนเองและการปฏิเสธ การชวนให้พนันบอล น่าจะเป็นพฤติกรรมย่อยของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลในการวิจัยครั้งนี้

ดังนั้น งานวิจัยนี้ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนเพื่อที่จะไม่เกี่ยวข้องกับการพนันบอล หรือละเว้นการพนันบอลได้ โดยนักเรียนมีการแสดงออก 2 ด้าน คือ 1) ด้านการควบคุมตนเอง 2) ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล เมื่อมีคนมาชักชวน รายละเอียดมีดังนี้

ด้านการควบคุมตนเอง : ความหมายและวิธีวัด

การควบคุมตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมด้านลบไว้ได้ เนื่องจากลักษณะของการควบคุมตนเอง เป็นการเลือกกระทำ หรือแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ การกำหนดเป้าหมายในอนาคต การยับยั้งชั่งใจ ความอดทนเมื่อต้องเผชิญกับความยากลำบาก และการรับรู้ถึงผลการกระทำของตน ดังนั้น หากนักเรียนมีกระบวนการควบคุมตนเองที่ดีแล้ว ย่อมส่งผลให้สามารถควบคุมพฤติกรรมด้านลบได้สำเร็จ (Thoresen; & Mahoney, 1974) และจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ فروยด์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเอง ได้ให้สาระสำคัญว่า บุคคลทั่วไปจะมีแรงขับอยู่ภายในตนเอง มีลักษณะเป็นจิตไร้สำนึก หากขาดการควบคุมยับยั้ง บุคคลพร้อมที่จะแสดงออกตามความต้องการเสมอ ดังนั้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องได้รับการอบรมป็นิสัย เพื่อให้สามารถควบคุมตนเองได้ในระดับทั่วไป และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แต่การพัฒนามนุษย์ให้เป็นผู้มีจิตใจสูง จำเป็นต้องพัฒนามโนธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจเพื่อควบคุมจิตไร้สำนึก บุคคลจึงจะสามารถพัฒนาตัวเองให้เป็นผู้มีคุณภาพทางจิตใจสูงได้ (จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์, 2557) ทั้งนี้ วอลเตอร์ ซี เร็คเลสซ์ (Walter C. Reckless, 1943 อ้างอิงใน จรรยา สุวรรณทัต, 2533) เชื่อว่า คนเรามีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม ในการเผชิญสถานการณ์อย่างเดียวกัน บางคนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน แต่บางคนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมจากความสามารถที่ควบคุมตนเองได้อย่างดี การควบคุมตนเองจึงมี 2 ลักษณะ คือ การควบคุมจากภายใน ซึ่งเป็นพลังภายในจิตใจของแต่ละบุคคล ได้แก่ ความสามารถยับยั้งควบคุมตนเองได้ ความสำนึกที่ดีงาม ความเคารพตนเอง ความอดกลั้นต่อความคับข้องใจ ความสามารถในการต่อสู้กับอารมณ์ฝ่ายต่ำ ความสำนึกรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นต่อเป้าหมาย การหาความพึงพอใจอย่างอื่นชดเชย การให้เหตุผลใน

การถ่ายโยงความเครียด เป็นต้น ส่วนการควบคุมจากภายนอก เป็นพลังผลักดันให้เกิดการควบคุมตนเองที่มาจากภายนอก ซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมที่ควบคุมตัวบุคคลอย่างใกล้ชิด ได้แก่ ความยึดมั่นในจารีตประเพณี ความคาดหวังของสังคม ภาวะผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสถาบัน ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย โอกาสที่จะได้รับการยอมรับ และความสำคัญการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มที่ตนสังกัด ดังนั้น การควบคุมจากภายนอกจึงเกิดขึ้นจากความยึดมั่นผูกพันที่จะปฏิบัติตามกรอบบรรทัดฐานของสังคม

ความหมายของการควบคุมตนเอง นักวิจัยและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า การควบคุมตนเอง (Self Control) อย่างกว้างขวาง ดังนี้ ทางเน่ บอมไฮสเตอร์ และบูน (Tangney; Baumeister; & Boone, 2004) ให้ความหมายของการควบคุมตนเองว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่เอาชนะหรือเปลี่ยนแปลงการตอบสนองภายในจิตใจ มีการยับยั้งหรือขัดขวางพฤติกรรมที่โน้มเอียงไปในทางที่ไม่พึงปรารถนา หรือละเว้นที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น และระงับการแสดงออกจากสิ่งกระตุ้น ทางเน่อธิบายว่า ระดับการควบคุมตนเองของบุคคลที่ไม่สูงหรือต่ำเกินไป เป็นความพอดีระหว่างตนเองกับสิ่งแวดล้อม (Optimal Fit between Self and Environment) จะส่งผลให้บุคคลมีความสุขและสุขภาพแข็งแรงที่สุด (Happiest and Healthiest) ซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมปรารถนา (Social Desirability) ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อบุคคล 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการปฏิบัติงานและการบรรลุเป้าหมาย (Achievement and Task Performance) 2. ด้านการควบคุมตนเองจากสิ่งเร้า (Impulse Control) 3. ด้านการปรับตัว (Adjustment) 4. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) 5. ด้านการรับรู้เชิงจริยธรรม (Moral Emotion) 6. ลักษณะบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ความซื่อสัตย์และความพอใจในสิ่งดีเลิศ (Related Personality Features : Conscientiousness and Perfectionism) บอมไฮสเตอร์ (Baumeister et al, 1994 อ้างอิงใน Tangney et al, 2004) อธิบายว่า การควบคุมตนเองประกอบด้วย 4 ส่วน คือ การควบคุมความคิด (Thought) การควบคุมอารมณ์ (Emotion) การควบคุมสิ่งเร้า (Impulse) และการควบคุมการกระทำของตนเอง (Performance) มิเชล (Mischel, 1974) กล่าวว่า การควบคุมตนเองเป็นความสามารถที่จะละเว้นการกระทำพฤติกรรมบางอย่าง หรือความสามารถที่จะเริ่มกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความอดทนหรือเสียสละ โดยกระทำพฤติกรรมนั้นอย่างมีปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม เป็นเวลานานเพียงพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคต คอร์เมียร์และคอเมียร์ (Cormier and Cormier, 1998) ได้ให้ความหมายของการควบคุมตนเองว่า หมายถึง เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยบุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรมเป้าหมาย กระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมาย และควบคุมตัวแปรทั้งภายในและภายนอกบุคคล อันจะมีผลต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ กล่าวได้ว่า การควบคุมตนเองเป็นกระบวนการควบคุมและปรับเปลี่ยน

พฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ นอกจากนี้ บราเดอร์ตัน (Brotherton, 2002) ได้ให้ความหมายการควบคุมตนเองว่า เพื่อให้ประสบความสำเร็จ การควบคุมตนเองต้องมีเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายเกิดขึ้นก่อน แล้วจึงจะสามารถควบคุมตนให้ทำตามแนวทางนั้น ด้วยความมีวินัยในตนเองเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จทั้งปวง ไม่มีความสำเร็จใดเกิดขึ้นได้โดยปราศจากความมีวินัยในตนเอง

สำหรับนักวิชาการไทย เช่น หทัยชนก พันพงค์ (2555) ได้ให้ความหมายการควบคุมตนเองว่า หมายถึง การที่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาสามารถควบคุมการแสดงออกของพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้วยตนเอง มิได้มีผู้ใดบังคับ โดยไม่แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ออกมาในเวลาที่ไม่สมควร และสามารถที่จะยับยั้งระงับพฤติกรรมได้ด้วยการแสดงพฤติกรรมเชิงบวก ลักษณะการควบคุมตนเองแบ่งได้ 5 ประการคือ การควบคุมตนเองในการปฏิบัติงาน การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ การควบคุมตนเองจากสิ่งเร้า การควบคุมตนเองกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการควบคุมด้วยจริยธรรม ทั้งนี้ กิตติเดช เกียรติมหาชัย (2555) ได้แบ่งการควบคุมตนเองเป็น 2 ระดับคือ การควบคุมตนเองทางบวก และการควบคุมตนเองทางลบ โดยให้ความหมายการควบคุมตนเองทางบวกว่า หมายถึง การบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง เพื่อเป้าหมายของการสร้างพฤติกรรมใหม่ที่น่าปรารถนา เพิ่มปริมาณพฤติกรรมนั้น และอนุรักษ์พฤติกรรมที่มีประโยชน์ โดยการจัดการของตนเองและไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายสุดท้ายของพฤติกรรมที่ต้องการในอนาคตแล้วแบ่งเป็นเป้าหมายย่อย ตามลำดับ 2) การสังเกตสาเหตุที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายแล้วสร้างสาเหตุนั้นขึ้นมา 3) สร้างสถานการณ์ช่วยกระตุ้นและอนุรักษ์พฤติกรรมที่น่าไปสู่เป้าหมาย และ 4) เมื่อทำพฤติกรรมตามเป้าหมายได้สำเร็จ ก็ให้รางวัลตนเอง เมื่อยังไม่สำเร็จก็ยึดเวลาให้ได้อีกเล็กน้อย และให้ความหมายการควบคุมตนเองทางลบว่า หมายถึง การบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง เพื่อเป้าหมายของการหลีกเลี่ยงสร้างพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนา หรือพฤติกรรมทางด้านลบ ลดปริมาณพฤติกรรมนั้น หรือกระทำพฤติกรรมนั้นให้น้อยลง โดยการจัดการของตนเองและไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายสุดท้ายของพฤติกรรมที่ต้องการในอนาคตแล้วแบ่งเป็นเป้าหมายย่อย ตามลำดับ 2) การสังเกตสาเหตุที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายแล้วสร้างสาเหตุนั้นขึ้นมา 3) สร้างสถานการณ์ช่วยกระตุ้นและอนุรักษ์พฤติกรรมที่น่าไปสู่เป้าหมาย และ 4) เมื่อทำพฤติกรรมตามเป้าหมายได้สำเร็จ ก็ให้รางวัลตนเอง เมื่อยังไม่สำเร็จก็ยึดเวลาให้ได้อีกเล็กน้อย นอกจากนี้ จิตรภูยานิน (2549) ได้ให้ความหมายการควบคุมตนเองว่า หมายถึง การกระทำของบุคคลที่จะบังคับตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่าง โดยการกำหนดความคิด อารมณ์ ความรู้สึก การเปลี่ยนแปลงการตอบสนองทางอารมณ์ การกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน การจัดสภาพแวดล้อมให้หลีกเลี่ยงการกระทำพฤติกรรม

สามารถเผชิญสิ่งยั่วยุ ปัญหาอุปสรรค และสถานการณ์กดดัน แม้อยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมายที่ดีตามที่มุ่งหวังไว้

สำหรับกระบวนการที่ใช้ในการควบคุมตนเองนั้น ธอเรเซนและมาโฮนี (Thoresen and Mahoneg) ได้กล่าวว่า มีกระบวนการสำคัญในการควบคุมตนเอง 2 ประการ คือ 1) การควบคุมสิ่งเร้า (Stimulus Control) หมายถึง กระบวนการที่บุคคลเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการณ์หรือสิ่งเร้าที่ตนได้รับ โดยประเมินเงื่อนไขและสภาพการณ์ที่ควบคุมพฤติกรรมอยู่ ด้วยวิธีการแยกแยะสิ่งเร้า จากนั้นจึงเปลี่ยนแปลงหรือจัดระบบสภาพการณ์สิ่งเร้าใหม่เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องการ 2) การควบคุมผลกรรมด้วยตนเอง (Self-Presented Control) หมายถึง การให้ผลกรรมตนเองหลังจากที่ได้กระทำพฤติกรรมเป้าหมายแล้ว ผลกรรมนี้อาจเป็นได้ทั้งการเสริมแรงหรือการลงโทษ ทั้งนี้ในการควบคุมพฤติกรรมควรใช้การเสริมแรงมากกว่าการลงโทษ

จากการศึกษาของสกินเนอร์ (Skinner, 1953 อ้างอิงใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553) อธิบายว่า คนเราสามารถใช้วิธีการที่คนส่วนใหญ่ได้เคยกระทำมาแล้วในการควบคุมพฤติกรรมของตนในชีวิตประจำวัน ได้แก่ 1) ใช้การยับยั้งทางร่างกาย (Physical Restraint) เช่น การกักริมฝีปากตนเองเพื่อกลั้นหัวเราะ การปิดตาเพื่อไม่ให้มองเห็นสิ่งที่ไม่ต้องการจะเห็น การทำเช่นนี้เป็นผลให้ตนเองสามารถหลีกเลี่ยงจากผลที่ตนเองไม่พึงพอใจได้ 2) การเปลี่ยนการเรียนรู้สิ่งเร้าบางอย่าง (Changing The Stimulus Conditioning) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม เช่น การเลือกสถานที่พักผ่อนเพื่อให้ห่างจากสภาพการณ์การทำงาน การทำเครื่องหมายลงบนปฏิทินเพื่อเตือนความทรงจำเพื่อที่จะใช้เป็นสิ่งเร้าให้แสดงพฤติกรรมบางอย่างในเวลาต่อมา เป็นผลให้สามารถหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่พึงพอใจที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น การเปลี่ยนสิ่งเร้าจะช่วยให้คนเราแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้มากขึ้น 3) การยับยั้งหรือการงดเว้นการกระทำบางอย่าง เช่น การงดอาหารกลางวันเพื่อเตรียมอาหารเย็นในโอกาสพิเศษให้อร่อยขึ้น หรือ การงดอาหารก่อนการเล่นกีฬา 4) การเปลี่ยนการตอบสนองทางอารมณ์ (Emotional Reactions) เช่น การกักริมฝีปากตนเองเพื่อกลั้นหัวเราะในโอกาสที่ไม่สมควร หรือการพยายามคิดถึงเรื่องอื่นเพื่อระงับความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ 5) การใช้เหตุการณ์ที่ไม่พึงพอใจเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม (Aversion Events) เช่น การตั้งนาฬิกาปลุก โดยที่เสียงนาฬิกาปลุกจะเป็นเหตุการณ์ที่ไม่พอใจ ทั้งนี้เพื่อที่จะทำให้สามารถไปทำงานให้ตรงเวลา 6) การใช้ยาหรือสารเคมี (Drugs) เพื่อควบคุมพฤติกรรม เช่น การดื่มสุราเพื่อให้ลืมทุกข์ หรือดื่มกาแฟเพื่อไม่ให้ง่วงนอน 7) การเสริมแรงและการลงโทษตัวเอง (Self-Reinforcement and Self-Punishment) เช่น ถ้าทำงานเสร็จตามกำหนดแล้วจึงจะดูรายการทีวีที่ตนชอบ หรือถ้าทำงานไม่เสร็จจะไม่ได้ดูทีวี เป็นต้น 8) การหันเหความสนใจไปสู่สิ่งอื่น (Doing Something else) เช่น การเปลี่ยนหัวข้อสนทนาจากการเมืองเป็นเรื่องดินฟ้าอากาศ เพื่อหลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาทของคู่สนทนา

สรุปได้ว่า การควบคุมตนเอง หมายถึง การที่บุคคลต้องการเอาชนะ หรือเปลี่ยนแปลง การตอบสนองภายในจิตใจ ด้วยการบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบพฤติกรรม ของตนเอง เพื่อสร้างพฤติกรรมใหม่ที่น่าปรารถนา หรือหลีกเลี่ยงการสร้างพฤติกรรมที่ไม่น่าปรารถนา หรือละเว้นที่จะกระทำพฤติกรรมนั้น ด้วยการควบคุมความคิด (Thought) การควบคุมอารมณ์ (Emotion) การควบคุมสิ่งเร้า (impulse) และการควบคุมการกระทำของตนเอง (Performance) ด้วยการจัดการของตนเองและไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น

จากการประมวลเอกสารข้างต้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า การควบคุมตนเอง น่าจะเป็น พฤติกรรมย่อยตัวหนึ่งของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนที่ควรนำมาศึกษา

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แนวคิดการควบคุมตนเองของ ทางเน่ บอมไฮสเตอร์ และบูน (Tangney, Baumeister & Boone, 2004) ให้เข้ากับบริบทของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการ พนันบอล โดยให้ความหมายการควบคุมตนเองว่า หมายถึง การที่นักเรียนรายงานว่า ตั้งใจที่จะ เอาชนะ หรือเปลี่ยนแปลงการตอบสนองภายในจิตใจของตน เพื่อยับยั้งการกระทำที่อาจนำไปสู่การ พนันบอล โดยมีการกำกับการแสดงออกด้วย 2 วิธี คือ 1) การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าจะเผชิญกับสภาวะทางจิตใจของตนเองและ สภาพแวดล้อม ที่ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมพนันบอล นักเรียนพยายามกำหนดอารมณ์ และความรู้สึกไว้เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ 2) การควบคุมตนเองจากสิ่งเร้า (Impulse Control) หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าจะเผชิญกับสิ่งเร้า เช่น ปริมาณเงินที่ได้รับจากการพนัน บอล คนใกล้ชิดที่พนันบอล การรับรู้การทลายผลการแข่งขันฟุตบอลล่วงหน้า เป็นต้น ซึ่งสิ่งเร้าเหล่านี้ อาจกระตุ้นให้สนใจที่จะพนันบอล นักเรียนได้แสดงออกถึงความพยายามที่จะไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้า เหล่านี้ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้สำเร็จ

การวัดการควบคุมตนเอง

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดการควบคุมตนเอง พบว่า หทัยชนก พันพงค์ (2555) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบวัดการควบคุมตนเองสำหรับนักเรียนระดับ มัธยมศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 16 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 756 คน สร้างแบบวัดการควบคุมตนเองโดยใช้แนวคิดจากแบบวัดการควบคุมตนเองของ ทางเน่ บอมไฮสเตอร์และบูน (Tangney, Baumeister & Boone, 2004) ที่อธิบายถึงการควบคุมตนเองว่า เป็นความสามารถที่เอาชนะหรือเปลี่ยนการตอบสนองภายในจิตใจให้ดี ยับยั้งพฤติกรรมที่โน้มเอียงที่ ไม่พึงปรารถนา และระงับการแสดงออกจากสิ่งกระตุ้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การควบคุมตนเอง ในการปฏิบัติงาน (เช่น การทำตามแผนงานที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ ทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ภายใน เวลาที่กำหนด และสามารถเก็บความรู้สึกที่น่ารำคาญที่ทำให้เสียการปฏิบัติงาน) 2. การควบคุม

ตนเองในด้านอารมณ์ เช่น ความกังวลใจ ความทุกข์ใจ ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ได้ แม้ว่าภายในจิตใจของตนเองมีความกังวลใจ มีความทุกข์ใจ และต้องเผชิญกับเหตุการณ์ที่เลวร้าย ก็สามารถที่จะควบคุมอารมณ์ได้ 3. การควบคุมตนเองจากสิ่งกระตุ้น (เช่น การเล่นเกมพนัน การหนีเรียน การเสเพลเสพติด การยกพวกตีกัน การเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และการเที่ยวสถานบันเทิง) 4. การควบคุมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (การมีปฏิสัมพันธ์กันและสามารถที่จะเข้ากันได้ดีกับคู่สนทนา สามารถ (เช่น การระงับความโกรธ การระเบิดอารมณ์และความก้าวร้าว) และ 5. การควบคุมด้วยจริยธรรม (เช่น การละอายใจต่อการกระทำผิด การเกรงกลัวต่อบาป) ด้านแบบวัดมีลักษณะเป็นสถานการณ์มี 3 ตัวเลือก ให้คะแนน 1 ถึง 3 มีจำนวนคำถาม 66 ข้อ ทั้งนี้ กิตติเดช เกียรติมหาชัย (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเยาวชนชายที่กระทำผิด กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายผู้กระทำผิด ที่อยู่ในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จำนวน 232 คน มีอายุระหว่าง 15-18 ปี ได้รับการศึกษาเฉลี่ย 7 ปี เก็บข้อมูลจากแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย 2 แบบวัด คือ 1) แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเองทางบวก จำนวน 12 ข้อ และ 2) แบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเองทางลบจำนวน 14 ข้อ เป็นแบบวัดชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จากจริงที่สุดถึงไม่จริงเลย (คะแนน 6 ถึง 1) สำหรับแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเองทางบวก เกี่ยวกับการบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง เพื่อเป้าหมายของการสร้างพฤติกรรมใหม่ที่นำไปปรารถนา เพิ่มปริมาณพฤติกรรมนั้น และอนุรักษ์พฤติกรรมที่มีประโยชน์ โดยการจัดการของตนเองและไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น เมื่อสำเร็จจะให้รางวัลตนเอง หากยังไม่สำเร็จก็ยึดเวลาให้ได้อีกเล็กน้อย สำหรับแบบวัดความสามารถในการควบคุมตนเองทางลบ เกี่ยวกับการบังคับตนเอง การปรับปรุงตนเอง หรือการจัดระเบียบพฤติกรรมของตนเอง เพื่อเป้าหมายของการหลีกเลี่ยงสร้างพฤติกรรมที่ไม่นำไปปรารถนา หรือพฤติกรรมทางด้านลบ ลดปริมาณพฤติกรรมทางลบนั้น หรือทำพฤติกรรมนั้นให้น้อยลง โดยการจัดการของตนเองและไม่ต้องพึ่งการควบคุมบังคับจากผู้อื่น ทั้งสองแบบวัดประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดเป้าหมายสุดท้ายของพฤติกรรมที่ต้องการในอนาคตแล้วแบ่งเป็นเป้าหมายย่อย ๆ ตามลำดับ 2) การสังเกตสาเหตุที่ทำให้สำเร็จตามเป้าหมายแล้วสร้างสาเหตุนั้นขึ้นมา 3) สร้างสถานการณ์ช่วยกระตุ้นและอนุรักษ์พฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย และ 4) เมื่อทำพฤติกรรมตามเป้าหมายได้ นอกจากนี้ จิตรภูยานี เอี่ยมอู่ย (2549) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) 366 คน ในโรงเรียนมัธยมสหศึกษาที่เปิดสอนถึงระดับมัธยมช่วงชั้นที่ 4 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 5 แห่ง เป็นโรงเรียนรัฐบาล 4 แห่ง เป็นโรงเรียนเอกชน 1 แห่ง เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เพื่อวัดพฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุข แบ่งเป็น 2 ด้าน 6 เรื่อง คือ ด้านการกระทำไม่พึง

ประสงค์ ประกอบด้วย เรื่องการดื่มสุราและของมึนเมา และการเล่นการพนัน ด้านการคบคนชั่ว ด้านการกระทำไม่เหมาะสม ประกอบด้วย การเที่ยวกลางคืน การเที่ยวทะเลเล่น และ การเกี้ยวพาราสี จำนวนทั้งหมด 32 ข้อคำถาม ชนิดมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ จากมากที่สุดถึง น้อยที่สุด ให้คะแนน 5 ถึง 1 ตามลำดับ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดการควบคุมตนเอง ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ ทางเน่ บอมไฮสเตอร์ และบูน (Tangney; Baumeister; & Boone, 2004) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการณ์ จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีการควบคุมตนเองในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล : ความหมาย และวิธีวัดการปฏิเสธเป็นการแสดงออกถึงความสามารถในการจัดการหรือแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต เพื่อการเรียนรู้และเพื่อที่จะสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น (สกล วรเจริญศรี, 2550) กรมสุขภาพจิต (2546) ระบุว่า นักเรียนสามารถปฏิเสธการชวนของเพื่อนที่ให้ไปทำในสิ่งที่ไม่อยากทำหรือสิ่งที่ไม่ดี โดยไม่ต้องเสียเพื่อน การปฏิเสธที่ดีต้องมีความเหมาะสม ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทางและน้ำเสียง เพื่อแสดงถึงความตั้งใจที่จะปฏิเสธอย่างชัดเจน การปฏิเสธจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับวัยรุ่นในการป้องกันตนเองจากการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ วัยรุ่นที่มีความสามารถในการปฏิเสธ จะสามารถหลีกเลี่ยงการถูกชวนให้เล่นพนันบอลได้ (กรมสุขภาพจิต, 2546) และเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในการปฏิเสธ ที่เป็นการนำไปสู่การกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์ จึงสามารถเรียนรู้จากแหล่งข้อมูล 4 แหล่ง เพื่อพัฒนาการปฏิเสธการชวน (จุฑาวดี กมลพรมงคล, 2555) คือ 1) การเรียนรู้ประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง 2) การได้เห็นตัวแบบหรือประสบการณ์จากผู้อื่น 3) การมีใช้คำพูดชักจูงเพื่อให้บุคคลเชื่อว่า ตนเองสามารถจะประสบความสำเร็จ และ 4) การส่งเสริมสภาวะด้านร่างกายและอารมณ์ให้มีความพร้อม การมีกิจกรรมนันทนาการ หรือเกมส์กระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อสร้างความรู้สึที่ดีต่อการเรียนรู้เพื่อการปฏิเสธการชวน

ความหมายการปฏิเสธ ปฏิเสธ แปลว่า ไม่รับ หรือไม่ยอมรับ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. 2542) กรมสุขภาพจิต (2546) ให้ความหมาย ทักษะการปฏิเสธว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิเสธได้อย่างเหมาะสม เมื่อได้รับการชักชวนจากเพื่อน สามารถหาทางออกเมื่อถูกเข้าชี้หรือสบประมาท โดยไม่เสียสัมพันธภาพ การปฏิเสธเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคนที่ขึ้นกับบุคลิกภาพ ประสบการณ์และการประเมินถึงผลประโยชน์ที่ตนจะได้รับ การปฏิเสธที่ดีมี 4 ขั้นตอนดังนี้ (1) ปฏิเสธอย่างจริงจังทั้งท่าทาง คำพูด และน้ำเสียงเพื่อแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจนที่จะขอปฏิเสธ การถามความเห็นชอบ และแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ จะเป็นการรักษาน้ำ

ใจของผู้ชวน (2) บอกความรู้สึกของตนเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล เพราะการใช้เหตุผลอย่างเดียวยัง
 ถูกโต้แย้งด้วยเหตุผลอื่น การอ้างความรู้สึกจะทำให้โต้แย้งได้ยากขึ้น (3) การขอความเห็นชอบและ
 แสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ เป็นการรักษาน้ำใจของผู้ชวน และ (4) เมื่อได้รับการชักชวนซ้ำ
 หรือสบประมาท ไม่ควรหวั่นไหวกับคำพูดเหล่านั้น เพราะจะทำให้ขาดสมาธิ ควรยืนยันการปฏิเสธ
 และหาทางออกโดยเลือกวิธีดังนี้ 4.1) ปฏิเสธซ้ำโดยไม่ต้องใช้ข้ออ้าง พร้อมทั้งบอกสาเหตุทางเลี้ยวจาก
 เหตุการณ์ไป 4.2) การต่อรองโดยการหากิจกรรมอื่น ๆ ที่ดีกว่ามาทดแทน และ 4.3) การผัดผ่อนโดย
 การขอยืดระยะเวลาออกไป เพื่อให้ผู้ชวนเปลี่ยนความตั้งใจ

วรรณชนก จันทชุม (2549) ให้ความหมาย การปฏิเสธเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ว่า
 หมายถึง การปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน และหาทางออกเมื่อถูกเข้าซื้อหรือสบประมาทในแต่ละสถานการณ์
 ของนักเรียน เมื่อถูกผู้อื่นได้แก่ เพื่อน รุ่นพี่ หรือญาติพี่น้อง ชักชวนให้สูบบุหรี่หรือนำไปสู่สถานการณ์
 ที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ ซึ่งการปฏิเสธนั้น ต้องใช้คำพูดและท่าทางประกอบ เพื่อสื่อสารความรู้สึกนึกคิด
 ของตนเองได้อย่างเหมาะสม และไม่เสียสัมพันธภาพ ทั้งนี้ สกล วรเจริญศรี (2550) ให้ความหมาย
 การปฏิเสธและการเจรจาต่อรอง ประนีประนอมว่า ในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง
 บุคคล การโน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นสอดคล้องกับความคิดของตน และเสนอทางเลือกที่ทำให้เกิดความพึง
 พอใจทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ จุฑาวดี กมลพรมงคล (2555) ให้ความหมาย ทักษะการ
 ปฏิเสธว่า หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนประถมศึกษาชาย ในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่ม
 แอลกอฮอล์ในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของนักเรียน

สรุปได้ว่า การปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หมายถึง การที่บุคคลปฏิเสธการชวนของบุคคลอื่น
 ที่อาจนำไปสู่สถานการณ์เสี่ยง ผู้ถูกชวนมีการประเมินถึงผลประโยชน์ เปรียบเทียบกับความเสียหายที่
 ตนจะได้รับ เมื่อเห็นว่ามีโทษ จึงควรปฏิเสธอย่างเหมาะสม สามารถหาทางออกได้โดยไม่เสีย
 สัมพันธภาพ หลักการการปฏิเสธคือ 1) ปฏิเสธอย่างจริงจังและแสดงความตั้งใจอย่างชัดเจน 2) บอก
 ความรู้สึกของตนเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล 3) ขอความเห็นชอบและแสดงการขอบคุณเมื่อผู้ชวน
 ยอมรับ 4) ไม่หวั่นไหวกับคำพูดเมื่อถูกชวนซ้ำหรือสบประมาท อาจปฏิเสธซ้ำและหาทางเลี้ยวหรือ
 ต่อรองด้วยการหากิจกรรมอื่นที่ดีกว่ามาทดแทนหรือผัดผ่อน

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้ความหมายการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลว่า หมายถึง เมื่อ
 มีคนชวนนักเรียนพนันบอล นักเรียนแสดงออกด้วยการไม่ยอมรับและไม่ทำตามการชวนนั้น โดยมี
 หลักการปฏิเสธการชวนพนันบอล 2 ประการ คือ 1) ปฏิเสธด้วยคำพูดที่ไม่ทำให้ผู้ชวนอับอาย เสีย
 หน้า หรือเสียสัมพันธภาพ และแสดงออกว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องกับการพนันบอล แล้ว
 หาทางเลี้ยว 2) ไม่หวั่นไหวกับการชวนซ้ำ โดยนักเรียนยังคงยืนยันการปฏิเสธการชวนพนันบอลนั้น
 อย่างไม่เปลี่ยนแปลง

การวัดการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยไม่พบวิธีวัดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลโดยตรง จึงศึกษาจากงานวิจัยที่ใกล้เคียง ดังนี้ งานวิจัยของวรรณชนก จันทชุม (2549) ศึกษาเรื่องการพัฒนากลวิธีในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาส ในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทำการวัดทักษะการปฏิเสธเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในชั้น ป.5-6 และ ม.1-3 จำนวน 188 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดที่ประกอบด้วยข้อคำถามที่เป็นสถานการณ์จำลอง จำนวน 10 ข้อ ให้นักเรียนเลือกตัดสินใจว่าจะปฏิบัติตามหรือปฏิเสธ ในแต่ละสถานการณ์มีจำนวน 2 ตัวเลือก ถ้าเลือกตัวเลือกปฏิเสธได้ 1 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกไม่ปฏิเสธและนำไปสู่การสูบบุหรี่หรือมีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่ได้ 0 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนมากกว่าเป็นผู้ที่มีทักษะการปฏิเสธสูงกว่านักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่า ทั้งนี้ สกล วรรณเจริญศรี (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น เก็บข้อมูลด้วยแบบวัดทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 1-2 1) วัดครั้งที่ 1 ก่อนการอบรม จำนวน 1,196 คน 2) วัดครั้งที่ 2 หลังการอบรม จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำหรับการอบรมพัฒนาทักษะชีวิต จำนวน 24 คน โดยพิจารณากลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนเฉลี่ยทักษะชีวิต (ในข้อ 1) โดยรวมตั้งแต่ 25 เปอร์เซนต์ไทล์ลงมา แล้วสุ่มอย่างง่ายเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 12 คน สร้างแบบวัดทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น จากเอกสารตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การอภิปรายกลุ่ม และแบบสอบถามปัญหาจากนักเรียนวัยรุ่น ผู้บริหาร อาจารย์ และกลุ่มผู้ปกครองเครือข่ายในวิทยาลัยพัฒนวิชาการธนบุรี จำนวน 6 ข้อ (แบบวัดทักษะชีวิต รวม 67 ข้อ) เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ คือ จริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย ให้คะแนน 5 ถึง 1 มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) 0.704 นักเรียนที่ได้คะแนนมากกว่า แสดงว่ามีทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองสูงกว่า และจุฑาภาติ กมลพรมงคล (2555) ศึกษาเรื่องผลของการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการรับรู้ความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ และทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนประถมศึกษาชาย กลุ่มตัวอย่าง 60 คน เป็นนักเรียนประถมศึกษาชายที่เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มทดลอง) กับนักเรียนประถมศึกษาชายที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม (กลุ่มควบคุม) กลุ่มละ 30 คน วัดทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนประถมศึกษาชาย เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนามาจากแบบวัดหลักการปฏิเสธของกรมสุขภาพจิต (2544) ที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน 1) บอกความรู้สึกเป็นข้ออ้าง ประกอบเหตุผล 2) การขอปฏิเสธ เป็นการบอกปฏิเสธอย่างชัดเจนด้วยคำพูด และ 3) การถามความเห็นชอบ เพื่อรักษาน้ำใจของผู้ชวน และขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับการปฏิเสธ ลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีจำนวน 10 ข้อ 4 ตัวเลือกเกณฑ์ให้คะแนน ดังนี้ ไม่ปฏิเสธการดื่ม ให้คะแนน 0 คะแนน ครอบคลุมหลักการปฏิเสธ 1-2

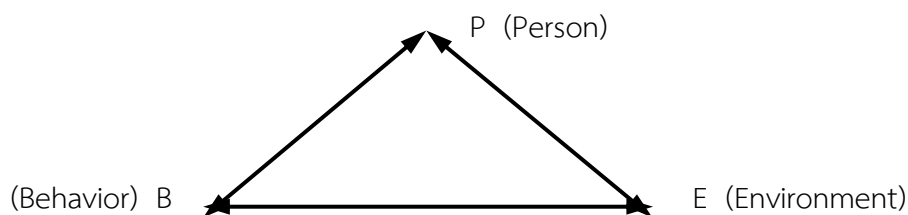

ข้อ ให้คะแนน 1 คะแนน และครอบคลุมหลักการปฏิเสธทั้ง 3 ข้อ ให้คะแนน 2 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่า เป็นผู้ที่มีทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่า

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวัดการปฏิเสธการชว่นพ่นันบอล ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดทักษะการปฏิเสธที่ดี ของกรมสุขภาพจิต (2546) และตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ จำนวน 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีการปฏิเสธการชว่นพ่นันบอลในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพ่นันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

แนวทางการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคล

ในการศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพ่นันบอล ผู้วิจัยอธิบายสาเหตุของพฤติกรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986) มากำหนดเป็นกรอบในการศึกษา โดยทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมเชื่อว่า พฤติกรรมของมนุษย์ส่วนใหญ่ เป็นการเรียนรู้จากการสังเกต (Observational Learning) หรือการเลียนแบบจากตัวแบบ (Modeling) จึงเรียกการเรียนรู้จากการสังเกตว่า การเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ (Interact) กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอ แบนดูราอธิบายว่า การเรียนรู้เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมในสังคม ทั้งผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน และทั้งสิ่งแวดล้อมกับตัวผู้เรียนมีความสำคัญเท่ากัน โดยความคิดพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม มี 3 ประการ ดังนี้ 1) ความสำคัญของการปฏิสัมพันธ์ของอินทรีย์และสิ่งแวดล้อม ถือว่าการเรียนรู้เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน แบนดูราถือว่าทั้งบุคคลที่ต้องการจะเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ล้วนเป็นสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งได้อธิบายการปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของบุคคล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และปัจจัยด้านบุคคล

B = พฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล

P = บุคคล (ตัวแปรที่เกิดจากผู้เรียน เช่น ความคาดหวังของผู้เรียน ฯลฯ)

E = สิ่งแวดล้อม

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยทั้ง 3 มีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน ไม่อาจแยกออกจากกันได้ ปัจจัยทั้ง 3 นี้ไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน แต่ต้องอาศัยเวลาในการที่ปัจจัยหนึ่งมีผลต่อการกำหนดปัจจัยอื่น การกำหนดซึ่งกันและกัน (reciprocal) ของปัจจัยด้านบุคคล (P) กับพฤติกรรมของบุคคล (B) แสดงให้เห็นถึงความคิด ความรู้สึก ความคาดหวัง ความเชื่อ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เป้าหมาย ความตั้งใจ ในการกำหนดลักษณะและทิศทางของพฤติกรรม ขณะเดียวกันพฤติกรรมของบุคคล (B) เป็นส่วนหนึ่งในการกำหนดลักษณะการคิดและการสนองตอบทางอารมณ์ของบุคคลนั้น (P)

2) แบนดูราได้ให้ความแตกต่างของการเรียนรู้ (Learning) และการกระทำ (Performance) โดยถือว่าการเรียนรู้มีความสำคัญมาก เพราะมนุษย์อาจจะเรียนรู้หลายอย่างแต่ไม่กระทำ แบนดูราได้สรุปว่า พฤติกรรมของมนุษย์ อาจจะแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ 2.1) พฤติกรรมสนองตอบที่เกิดจากการเรียนรู้ ผู้ซึ่งแสดงออกหรือกระทำอย่างสม่ำเสมอ 2.2) พฤติกรรมที่เรียนรู้ แต่ไม่เคยแสดงออกหรือไม่กระทำ 2.3) พฤติกรรมที่ไม่เคยแสดงออกทางการกระทำ เพราะไม่เคยเรียนรู้มาก่อนเลย และ 3) แบนดูราไม่เชื่อว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะคงตัวตลอดไป ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และทั้งสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ตัวอย่างเช่น เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว จะคาดหวังว่า ผู้อื่นจะแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อตน ด้วยความหวังนี้เป็นการส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวต่อผู้อื่น และผลคือว่า เด็กอื่นที่แม้ว่าจะไม่ก้าวร้าว ก็จะแสดงพฤติกรรมตอบสนองแบบก้าวร้าวด้วย เป็นเหตุให้เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว ยิ่งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการย้ำความคาดหวังของตน แบนดูราสรุปว่า เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวจะสร้างบรรยากาศก้าวร้าวรอบตัว จึงทำให้เด็กอื่นที่มีพฤติกรรมอ่อนโยนไม่ก้าวร้าวแสดงพฤติกรรมตอบสนองก้าวร้าวไปด้วย เพราะเป็นการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อมที่ก้าวร้าว

ส่วนที่ 2 ปัจจัยเชิงเหตุกับพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอล

ตอนที่ 1 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมกับพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอล

สภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคล ที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลนั้น ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่า เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (Environment of Social Factor) และปัจจัยด้านบุคคล (Personal Factor) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และประสบการณ์ ร่วมกับพฤติกรรมภายใน เช่น การคิด การรับรู้ ความรู้สึก ความเชื่อ และค่านิยม ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมภายนอกออกมา เช่น การเดิน และการนั่ง เป็นต้น (อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2552)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมในครอบครัว 1 ตัวแปร (สัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว) สภาพแวดล้อมในโรงเรียน 1

ตัวแปร (การสนับสนุนจากครู) และจากหลักธรรมทางพุทธศาสนาซึ่งเป็นสภาพแวดล้อมจากเพื่อน 1 ตัวแปร (อิทธิพลกัลยาณมิตร) ซึ่งได้ประมวลเอกสาร แนวคิดทฤษฎี การวัด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมทั้ง 3 ตัว ดังนี้

อิทธิพลกัลยาณมิตรกับพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอล

พระเทพเวที (2534) กล่าวว่า การได้มีัคคุเทศก์ดี คือโซคติพิเศษ เปรียบได้กับการเดินทางคนทั่วไปจะต้องอาศัยกัลยาณมิตรเป็นจุดเริ่มต้น ที่จะชักนำเข้าสู่ทางชีวิตก่อนที่เราจะเข้าเดินในมรรค คือเข้าสู่ข้อปฏิบัติที่ถูกต้องที่จะนำไปสู่จุดหมายของพระพุทธศาสนาได้นั้น ตามปกติจะต้องมีสื่อที่ชักนำเข้ามา ความมีกัลยาณมิตรจึงเป็นตัวนำสำคัญ เพราะว่า เมื่อมีกัลยาณมิตร มีผู้ที่ชี้แนะนำทางที่ถูกต้องแล้ว จะทำให้บุคคลเริ่มรู้จักมีความเข้าใจหรือเห็นทางที่ถูกต้อง คือ สัมมาทิฏฐิ ซึ่งจะพาเดินไปสู่เป้าหมายได้สะดวก ถ้าไม่มีกัลยาณมิตรก็มองไม่เห็น ไม่รู้แม้กระทั่งว่าทางเดินอยู่ที่ไหน จึงดำเนินชีวิตผิดพลาด เหมือนวนเวียนอยู่ในป่า หลงไปหลงมา บางทีตลอดชีวิตก็ไม่ได้เข้าสู่ทางถูกต้อง กัลยาณมิตรนั้นเหมือนกับเป็นผู้ที่รู้ทาง เพราะเคยเดินทางนั้นมาแล้ว หรืออย่างน้อยก็เคยผ่านรู้ว่าทางอยู่ตรงไหนและจะไปอย่างไร ทำให้สามารถชี้แนะและชักนำเข้าสู่ทางได้ ส่วนด้านความเสียสละของผู้เป็นกัลยาณมิตรนั้น เปรียบเหมือนก้อนอิฐ หิน กรวด ทราย แม้กระทั่งนั่งร้านที่อยู่เบื้องหลังศาสนา สถานอันศักดิ์สิทธิ์อสังการ หรือสิ่งก่อสร้างที่วิจิตรงดงาม บุคคลผู้ยิ่งใหญ่ก็เช่นกัน หากสิ้นไร้ซึ่งผู้เสียสละอยู่เบื้องหลัง คอยส่งกำลังใจ เสนอความคิด อุทิศตนเป็นดังอิฐก้อนแรกให้่างเหยียบ ไหนเลยจะขึ้นสู่หอคอยแห่งเกียรติยศได้อย่างทรงง (พระมหาวิมลชัย วชิรเมธี, 2550)

ดังนั้น การที่บุคคลจะรู้จักคิด สามารถเริ่มต้นและดำเนินชีวิตไปได้ จำเป็นต้องได้รับการถ่ายทอด แนะนำ ชักจูงในทางที่ดีงาม ที่ถูกต้องจากบุคคลที่แวดล้อม เช่น พ่อแม่ ญาติ ครู เพื่อน เป็นต้น เรียกบุคคลกลุ่มนี้โดยรวมว่า กัลยาณมิตร การมีกัลยาณมิตรจึงนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทางปัญญา ถ้ามีกัลยาณมิตรมากก็ย่อมเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาการรู้จักคิดได้มาก (วัลนิกา ฉลากบาง, 2548) กัลยาณมิตรจึงมีลักษณะเป็นหลักธรรม อันเป็นทางของการประพฤติปฏิบัติตนของเพื่อนด้วยการเป็นมิตรที่ดี เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน ชี้ช่องทาง และเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม (สุวรรณา วชิรปราการสกุล, 2533) ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ กัลยาณมิตรเป็นตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญ ในการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม แบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันต่อจากครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อเด็กเข้าโรงเรียน เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และการแสดงพฤติกรรมต่างๆ (พระมหาศุภชัย แสงเถียร, 2559)

ความหมายอิทธิพลกัลยาณมิตร

โดยคำศัพท์ กัลยาณมิตร มาจากคำว่า กัลยาณะและมิตร มีความหมายกัลยาณะว่า งามดี ส่วนมิตร หมายถึง เพื่อนผู้มีความเชื่อใจดี ผู้มีน้ำใจเอื้อเฟื้อ มิตรยังหมายถึงบุคคลที่ช่วยชี้แนะแนวทาง ชักจูง ตลอดจนแนะนำสั่งสอน ชักนำผู้อื่นให้ดำเนินชีวิตที่ดีงาม ประสบผลดีและมีความสุข เจริญก้าวหน้า พัฒนาในธรรม แม้จะเป็นบุคคลเสมอกันหรือเป็นมารดาบิดา ครูอาจารย์ ตลอดทั้งพระสงฆ์จนถึงพระพุทธเจ้าก็นับว่าเป็นมิตร (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2554) คำว่า มิตร ยังสามารถหมายถึง คนที่คบกันด้วยความชอบพอรักใคร่ มาจากศัพท์ว่า เมตตา (พระราชาวรมุณี ประยูร รมมจิตโต, 2541) และมีความหมายว่า เพื่อนดี เพื่อนแท้ เพื่อนผู้หวังดี (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542)

เพื่อน หมายถึง ผู้มีวัยใกล้เคียงกัน ชอบพอกัน มีลักษณะเดียวกัน (ภุมเรียง สายะวารานนท์, 2540) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนจึงมีความสำคัญในเชิงจิตวิทยา กล่าวคือ กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มบุคคล ซึ่งแต่ละคนในกลุ่มให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน มีความรู้สึกผูกพันกันและปรารถนาที่จะได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม การปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมจะทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี เมื่อมีพฤติกรรมที่ดีที่พึงปรารถนาต่อกันและกันแล้ว ย่อมเกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน และแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ตามที่กลุ่มให้การยอมรับ ทำให้เข้ากันได้ดีและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข (ปฏิมากร ศิริเตชะ, 2549)

ด้านองค์ประกอบกัลยาณมิตร พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2554) อธิบายว่า ลักษณะของเพื่อนที่มีความเป็นกัลยาณมิตรประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) มิตรอุปการะ (เพื่อนคอยช่วยเหลือเกื้อกูล) เช่น เพื่อนช่วยรักษาทรัพย์สินของเพื่อน เป็นที่พึ่งพำนักได้ยามมีภัย ช่วยออกทรัพย์เกินกว่าที่ออกปากเมื่อมีกิจจำเป็น 2) มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ (เพื่อนไม่ทิ้งเพื่อน) เช่น บอกความลับแก่เพื่อน ปิดความลับของเพื่อน เมื่อมีภัยอันตรายไม่ละทิ้ง แม้ชีวิตก็สละให้ได้ 3) มิตรแนะนำประโยชน์ (เพื่อนให้คำปรึกษาที่ดี) เช่น คอยห้ามปรามหากจะทำความชั่ว แนะนำให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ได้ฟังได้รู้ในสิ่งที่ไม่เคยได้ฟังได้รู้ บอกทางสุขทางสวรรค์ให้ 4) มิตรมีน้ำใจ (เพื่อนมีความรักใคร่) เช่น เพื่อนมีทุกข์พลอยไม่สบายใจ เพื่อนมีสุขพลอยยินดี เขาดีเดียนเพื่อนช่วยยั้งแก้ไข เขาสรรเสริญเพื่อนช่วยพูดเสริมสนับสนุน เป็นต้น

และให้ความเห็นว่า คุณสมบัติสำคัญของกัลยาณมิตรนั้น ควรประกอบด้วย 7 ประการ ดังนี้ 1) ปิโย แปลว่า น่ารัก หมายถึง เป็นที่สบายใจเมื่อเข้าใกล้ มีอัธยาศัยดีงาม มีความเอื้อเฟื้อ ชอบให้ความช่วยเหลือ 2) ครุ แปลว่า น่าเคารพ หมายถึง เป็นผู้ที่อดมไปด้วยคุณธรรมความดี เป็นที่ชื่นชมมั่นใจ อบอุนใจ เชื่อมั่นว่า เป็นที่พึ่งที่ปรึกษาได้ 3) ภาวนีโย แปลว่า น่าเทิดทูน หมายถึง เป็นผู้ที่มีภูมิปัญญาทางโลกและทางธรรม จึงเป็นศูนย์รวมแห่งความศรัทธา น่ายกย่อง 4) วัตตัจจะ แปลว่า ฉลาดปราสาณให้ได้ผล หมายถึง มีความสามารถพูดโน้มน้าวให้หมู่ญาติหรือคนรอบข้างทำตามในสิ่งที่ดีงาม ชี้แจงปราสาณด้วยความกรุณาปรารถนาดีอย่างจริงใจและต่อเนื่อง แม้จะอยู่ในสิ่ง แวดล้อมที่ขัดต่อการชักจูงไปสู่หนทางอันเป็นอกุศล 5) วจนักขโม แปลว่า อดทนต่อถ้อยคำของหมู่ญาติหรือคนรอบข้าง หมายถึง พร้อมทั้งรับฟังคำปรึกษาซักถามอยู่เสมอ อดทนฟังได้แม้เรื่องการระบายความทุกข์ ความคับแค้นใจจากสภาพครอบครัว การทำงานหรือการดำเนินชีวิต หรือคำก้าวร้าวหยาบคายของคนที่ไม่เข้าใจความปรารถนาดี โดยไม่ตอบโต้กลับด้วยความฉุนเฉียวโกรธเคือง 6) คัมภีร์ญจะ กะถัง กัตตา แปลว่า สามารถแกลงเรื่องที่ลึกลับ หมายถึง สามารถนำเรื่องที่ยากมาอธิบายให้เห็นภาพเข้าใจได้ง่าย และสอนให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไปและ 7) โน จัฏฐาเน นิโยชะเย แปลว่า ไม่ชักนำไปในทางเสื่อม ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล หมายถึง ประพฤติตนอยู่ในทำนองคลองธรรม ไม่ยอมทำเรื่องที่เป็นความเสื่อมทั้งในเรื่องการงาน ครอบครัว และอื่นๆ

นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของอิทธิพลกัลยาณมิตร ดังนี้ กัลยาณมิตร หมายถึง เพื่อนที่ดี มีความปรารถนาดีต่อกัน มีไมตรีจิตต่อกัน เป็นบุคคลที่ช่วยชี้แนะแนวทางตลอดจนแนะนำสั่งสอน ชักนำให้เราดำเนินชีวิตที่ดีงาม ให้ประสบผลดีมีความสุข มีความเจริญก้าวหน้า แม้จะต่างวัย ต่างฐานะ ต่างอาชีพก็ตาม ผู้ใดมีกัลยาณมิตร มีมิตรแท้ ประดุจมีเพชรเม็ดงาม มีเพชรน้ำหนึ่งอยู่ในมือ ต้องรักษา กัลยาณมิตรผู้นั้นไว้ให้ดี อย่าให้หลุดมือเราไปได้ หากท่านไม่รักษาไว้ มิตรเทียมจะเข้ามาแทนที่ และกัลยาณมิตร หมายถึง บุคคลซึ่งเป็นเพื่อนที่ดีเพื่อนที่งามหรือเพื่อนที่รักใคร่คุ้นเคย เป็นผู้ชี้แนะแนวทางแห่งความเจริญสั่งสอนอบรม เป็นที่ปรึกษามีความเยื่อ

ใย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อที่ติงาม เป็นผู้มิจิตที่หวังดีชักชวนให้ทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กุล มิคติเป็นสุข และป้องกันไม่ให้ทำในสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น กัลยาณมิตรนี้รวมถึงสิ่งแวดล้อมทุกอย่างที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนา ยกระดับความคิดความอ่านความเข้าใจที่ถูกต้องด้วย (พระจะจุ ญาณ วิชโย (รักษาป่า), 2555) และฉัตรชัย เสนสาย (2554) ให้ความหมายอิทธิพลกัลยาณมิตรต่อ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามมาตรฐานการศึกษาที่ 1 ของ สมศ.ว่า ความเป็นกัลยาณมิตร หมายถึง การที่นักเรียนรายงานว่ารับรู้คุณสมบัติของผู้ปกครอง ครูและ เพื่อน ตามคุณสมบัติ 7 ประการของกัลยาณมิตร ได้แก่ นำรัก นำเคารพ นำเจริญใจ พุดได้เหตุผล อดทนต่อถ้อยคำ สอนได้ ลึกซึ้ง และไม่ชักนำในทางเสื่อมเสีย ส่วนพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (2559) ให้ความหมายของอิทธิพล กัลยาณมิตร ต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนว่า หมายถึง การที่ได้รับรู้และเลือก กระทำพฤติกรรมของนักเรียนตามที่เพื่อนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องติงามออกมาให้เห็นโดยตรง ประกอบด้วย การให้คำแนะนำ การสนับสนุนของเพื่อน และโดยทางอ้อมด้วยการเป็นแบบอย่างที่ดี ส่วนองค์ประกอบความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ได้แก่ นำรัก นำเคารพ นำเจริญใจ พุดได้เหตุผล อดทนต่อถ้อยคำ สอนได้ลึกซึ้ง และไม่ชักนำในทางเสื่อมเสีย วัลนิกา ฉลากบาง (2548: 8) ลลิตภัทร เจริญรัฐ (2555) และพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (2559) ได้นำแนวคิดสองระดับ (ลักษณะของเพื่อนที่มี ความเป็นกัลยาณมิตร และคุณสมบัติสำคัญของกัลยาณมิตร) ของพระธรรมปิฎก (2541) มา ประยุกต์ใช้ในงานวิจัย โดยแบ่งองค์ประกอบอิทธิพลกัลยาณมิตรของนักเรียนออกเป็น 3 ด้าน คือ 1) ด้านการให้คำแนะนำ ชี้แจง ชักจูง สั่งสอนสิ่งที่ติงามถูกต้อง 2) การสนับสนุนและให้กำลังใจ การให้ คิดหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ และ 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีในการคิดและแก้ปัญหา

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย จึงสรุปได้ว่าอิทธิพลกัลยาณมิตร หมายถึง อิทธิพลของเพื่อนในการให้คำแนะนำ ตักเตือน ชักจูง และเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อความเจริญก้าวหน้า ทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และป้องกันไม่ให้ทำสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ อิทธิพลกัลยาณมิตร หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้เรื่องราว และ เลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่ดีจากการได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อน 4 ประการ คือ 1) การได้รับ คำแนะนำ หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จาก การแนะนำ ชักชวน และการสั่งสอนของเพื่อน 2) การได้รับการสนับสนุน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และการพุดที่ให้กำลังใจของเพื่อน 3) การได้รับแบบอย่างที่ดี หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และเลือกที่ จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการที่นักเรียนได้ยิน หรือได้เห็นการกระทำของเพื่อน แล้วเลียนแบบ 4) การได้รับการป้องกันไม่ให้เกิดในทางเสื่อมเสีย หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และ เลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการที่เพื่อนตักเตือน ห้ามปรามเมื่อมีแนวโน้ม ที่นักเรียนจะกระทำไปในทางเสื่อมเสีย

การวัดอิทธิพลกัลยาณมิตร จากการประมวลงานวิจัยพบการวัดกัลยาณมิตร ดังนี้ ปีพมา เกตุอำ (2550) สร้างแบบวัดการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยนำแบบวัดของ ดวงเดือน พันธุม นาวิน และคณะ (2536) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านการ คบเพื่อนที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ไม่คล้อยตามเพื่อนไปในทางที่เสื่อมเสีย เช่น เล่นการพนัน เสพยาเสพติด เป็นแบบวัดที่มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 6 อันดับ ตั้งแต่ จจริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย มีข้อ คำถามทั้งหมด 10 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อด้วยการหาค่าความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item-total Correlation) มีค่าระหว่าง .50 - .69 แบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .75 ฉัตรชัย เสน สาย (2554) สร้างแบบวัดความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน ตามแนวคิดของ เสกสรร ทองคำบรรจง (2545) ที่วัดคุณสมบัติกัลยาณมิตรของครูในงานวิจัยเรื่องการศึกษาโครงสร้างทางจริยธรรมของ นักศึกษาระดับปริญญาตรีตามแนวพุทธศาสนา การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัดความเปลี่ยนแปลง และรูปแบบเชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง โดยวัดคุณสมบัติความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนจาก ความน่ารัก น่าเคารพ น่าเจริญใจ พุดได้เหตุผล อดทนต่อถ้อยคำ สอนได้ลึกซึ้ง และไม่ชักนำในทาง เสื่อมเสีย มี 42 ข้อคำถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับตั้งแต่มากที่สุด จนถึง น้อยที่สุด ผู้ที่ ตอบได้คะแนนจากแบบสอบถามมากกว่า แสดงว่าเพื่อนของนักเรียนมีคุณสมบัติความเป็น กัลยาณมิตรมากกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนจากแบบสอบถามน้อยกว่า

พระมหาศุภชัย แซ่เถียร (2559) สร้างแบบวัดอิทธิพลกัลยาณมิตรในการวัดการรับรู้และ พฤติกรรมของนักเรียนตามเพื่อน เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร การบริโภคสิ่งของเครื่องใช้ การบริโภค ทรัพยากรธรรมชาติ โดยนำแบบวัดอิทธิพลกัลยาณมิตรของลลิตภัทร เจริญรัฐ (2555) ฉัตรชัย เสน สาย (2554) ผจงจิต อินทสุวรรณ์ และคนอื่น ๆ (2546) มาปรับให้สอดคล้องกับบริบทของกลุ่ม ตัวอย่างที่เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 และสร้างข้อคำถามบางข้อขึ้นใหม่ให้ครอบคลุมกับนิยาม ปฏิบัติการ ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ การให้คำแนะนำ การสนับสนุนของกัลยาณมิตร และการ เป็นแบบอย่างที่ดี มีจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มากที่สุด จนถึง ไม่มี เลย (4 - 1 คะแนน) ข้อความทางลบให้คะแนนกลับกัน มากที่สุด จนถึง ไม่มีเลย (1-4 คะแนน) นักเรียนที่ได้คะแนนแบบวัดมากกว่าแสดงว่ามีอิทธิพลกัลยาณมิตรสูงกว่านักเรียนที่ได้คะแนนแบบวัด น้อยกว่า ค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .21 - .52 ความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาทั้งฉบับเท่ากับ .81

ผู้วิจัยวัดอิทธิพลกัลยาณมิตรด้วยแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามขอบเขตของ นิยามปฏิบัติการ รวมจำนวน 13 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประมาณค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริง ที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศ ทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ได้รับอิทธิพลจากกัลยาณมิตรในด้านพฤติกรรม หลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของอิทธิพลของกัลยาณมิตรกับพฤติกรรมหลักเลี่ยงการพนันบอล

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย พบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกัลยาณมิตรในบริบทใกล้เคียง ดังนี้ งานวิจัยของเสกสรร ทองคำบรรจง (2545) ศึกษาโครงสร้างทางจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามแนวพุทธศาสนา: การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัดความเปลี่ยนแปลง และ รูปแบบเชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง พบผลวิจัยว่า ตัวแปรแฝงด้านปัญญาคือ สัมมาทิฐิ และ สัมมาสังกัปปะ ได้รับผลกระทบจากความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อนสูงสุด รองลงมาคือการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และตัวแปรแฝงด้านศีลคือ สัมมาวาจา สัมมาภังคะ และสัมมาอาชีวะ ได้รับผลกระทบจากปัญญาสูงสุด รองลงมาคือความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และความเป็นกัลยาณมิตรของครู ตามลำดับ และตัวแปรแฝงด้านสมาธิคือ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และ สัมมาสมาธิ ได้รับผลกระทบจากศีลมากที่สุด รองลงมาได้แก่ตัวแปรแฝงด้านปัญญา ความเป็นกัลยาณมิตรของเพื่อน การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และความเป็นกัลยาณมิตรของครู ตามลำดับ งานวิจัยของปัทมา เกตุอำ (2550) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและจิตใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจ พบว่า เยาวชนในสถานพินิจที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูง มีพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนามากกว่าเยาวชนในสถานพินิจที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมต่ำ และพบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความเชื่ออำนาจในตน และการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจในกลุ่มรวม กลุ่มบิดาที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ด้านในกลุ่มที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูงหรือต่ำด้วยกัน เยาวชนในสถานพินิจที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูง มีพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนในสถานพินิจที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมต่ำ และในกลุ่มที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมสูงหรือต่ำด้วยกัน เยาวชนในสถานพินิจที่มีความเชื่ออำนาจในตนสูง มีพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาสูงกว่าเยาวชนในสถานพินิจที่มีความเชื่ออำนาจในตนต่ำ งานวิจัยของฉัตรชัย เสนสาย (2553) ศึกษาอิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบถ 10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน พบผลวิจัยว่า กัลยาณมิตรมีอิทธิพลทางอ้อม 3 เส้นทางต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน ($\beta = 0.91, p < .001$) ผ่านตัวแปรโยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบถ 10 และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และงานวิจัยของพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (2559) ศึกษาแบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาและผลของโปรแกรมการฝึกคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า อิทธิพลครอบครัว อิทธิพลกัลยาณมิตร มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาผ่านการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เท่ากับ .08 และ .08

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยคาดว่าตัวแปรอิทธิพลของ กัลยาณมิตรจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน จึงเลือก ศึกษาอิทธิพลของกัลยาณมิตรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมของงานวิจัยนี้

การสนับสนุนจากครูกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ครู มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้ให้การศึกษาของชาติ เป็นผู้กำหนด อนาคตของคนในชาติ ชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นผู้มีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงานเพื่อ ประโยชน์ของนักเรียน ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและมีความสามารถที่จะ แข่งขันกับทุกประเทศในโลกได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2545) เรอเยอร์ (Rueger, Malecki; & Demaray, 2010 อ้างอิงใน อมราพร สุรการ, 2554) กล่าวว่า การสนับสนุนจากครูมีผลต่อการปรับตัวทางด้าน อารมณ์ ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสามารถทำนายนายการลดลงของภาวะซึมเศร้า มีความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียนและรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงขึ้น ดังนั้น การได้รับการ สนับสนุนจากครูจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคม

ความหมายการสนับสนุนจากครู

นักวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความหมายคำว่าครู ดังนี้ ครู แปลว่า ผู้สั่งสอนศิษย์ ผู้ ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ครู หมายถึง ผู้ควรเคารพ ผู้มี ความหนัก ที่เป็นหน้อยู่เหนือศิษยะ หรือเป็นเจ้าหน้อยู่เหนือศิษยะคนทุกคน (พระเทพวิสุทธิเมธี, 2527) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของครูว่า หมายถึง บุคคล วิชาชีพ ซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอน และการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และ ศาสตราจารย์ดร.สาโรช บัวศรี (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540) ได้กล่าวว่า ครูต้องมี คุณลักษณะที่ดีในด้านเกี่ยวกับการเป็นครูชั้นวิชาชีพ ครูต้องเพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการ เขียน การพูด และการค้นคว้าในด้านวิชาการ เป็นสมาชิกที่ดีของสมาคมวิชาการ ยึดถือ ขนบธรรมเนียมของครูอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมตัวเองให้่องงามในวิชาศึกษาศาสตร์อยู่เสมอ แนะนำผู้ ที่เข้ามาเป็นครูใหม่และนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียน นอกจากนี้ ชมพูนุท ร่วมชาติ (2548) ให้ คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ 4 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ ครูต้องมีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน หรือ วิชาเอกตามสาระการเรียนรู้ ความรู้ด้านวิชาชีพครู ซึ่งควรมีความรู้ในด้านจิตวิทยา ด้านหลักสูตร ด้าน การศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเทคโนโลยีและสื่อการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการวิจัย ส่วนในด้านความรู้ทั่วไปในศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องนั้น เน้นให้มีความรู้และการเมื่อง ท้องถิ่นและชุมชนที่ตนเองสอน เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ท้องถิ่น อาหารหรือ

โภชนาการ เด็กและครอบครัวและภาษาอังกฤษ 2) ด้านทักษะและเทคนิควิธี ครูควรจะมี ความสามารถด้านการสอน การสื่อสาร การทำวิจัย การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต การใช้สื่อเทคโนโลยี การทำหลักสูตร การประเมินผลการเรียนรู้ การ รายงานผล การพัฒนาผู้เรียน การจัดทำแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสม กับผู้เรียน การบูรณาการความรู้และการบูรณาการความเป็นไทย 3) ด้านบุคลิกภาพ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม เจตคติที่ดีต่อครุมีวิญญานความเป็นครูใฝ่หา ความรู้ความเป็นผู้นำ เฉลียวฉลาด รักและ ศรัทธาในอาชีพครู มีวิสัยทัศน์มีกระบวนการคิดขั้นสูงใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีสุขภาพกายและจิตที่ดี 4) ด้าน สัมพันธภาพกับสังคม ครูควรจะเป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้เรียน เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง และ ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน พัฒนาชุมชน และปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น จะ เห็นได้ว่า คุณลักษณะของครูในยุคปฏิรูปการศึกษานี้ จะต้องมีความรู้ในด้านเนื้อหาด้านวิชาการ วิชาชีพครูทักษะการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีบุคลิกภาพของความเป็นครู เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ตลอดจนมีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน จะเห็นได้ว่าบทบาทและคุณลักษณะ ของครูจะต้องมีความรู้ในด้านเนื้อหา ด้านวิชาการวิชาชีพครู ทักษะการสอน มีบุคลิกของความเป็นครู เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ มีสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน ทำหน้าที่หลักทางด้านการ เรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่างๆ การกระทำของครูที่แสดงถึงความ เป็นมิตรที่ดี มีความเชื่อดี มีการปฏิบัติตนที่ดีมีจิตใจดี มีความคิดดี พร้อมจะให้คำแนะนำ หรือชี้แนะ แนวทางให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ใ้บุคคลที่อยู่ใกล้หรือบุคคลที่เข้าไปหา สามารถพัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่ถูกต้อง ด้วยความรัก ความเสียสละความปรารถนาดี โดยไม่หวังผลตอบแทน

คำว่า การสนับสนุน แปลว่า ส่งเสริม ช่วยเหลือ อุปการะ (พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน, 2542) ธรรมนูญฯ คำมาตา (2551) ให้ความหมายการสนับสนุนทางสังคม (ประกอบด้วย การสนับสนุนจากครู เพื่อน และคนรู้จักอื่นที่คุ้นเคย) ว่า หมายถึง การที่นักเรียน อาชีวศึกษามีการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นในสังคม โดยรูวามีแหล่งหรือบุคคลที่จะให้ความช่วย เหลือ หรือคาดว่าจะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น ได้แก่ ครู เพื่อน และคนรู้จักคุ้นเคยอื่นที่ นอกเหนือจาก พ่อแม่ และพี่น้องในครอบครัว ดานข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ของทั้งที่สามารถจับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ เช่น การได้รับบริการตามที่ต้องการ รวมถึงการได้รับการเอาใจใส่ ได้รับความรัก และได้รับกำลังใจ เปนตน จิโนริโอ และฮัสตัน (Brewster; Bowen.2004; as cited in Ginorio; Huston, 2001 อ้างอิงใน อมราพร สุรการ, 2555) ให้ความหมายการสนับสนุนจากครูว่า หมายถึง การที่ครูรับฟัง ให้กำลังใจ และยอมรับในตัวนักเรียน ทั้งนี้ อมราพร สุรการ (2555) ให้ความหมายการ สนับสนุนจากครูว่า หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และ คณิตศาสตร์ ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากครู แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. การสนับสนุนทางอารมณ์ หมายถึง การที่ครูรับฟังความรู้สึกของนักเรียนการแสดงถึงการให้กำลังใจ เข้าใจ และเห็นอกเห็นใจ 2.

การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่ครูให้คำแนะนำ การเสนอแนะ การชี้แนะโดยตรง และการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเรียน 3. การสนับสนุนด้านการประเมิน หมายถึง การที่ครูให้ข้อมูลสะท้อนกลับต่อการกระทำของนักเรียน การเห็นพ้องรับรองเพื่อนำไปใช้ในการประเมินตนเองกับผู้ที่อยู่ร่วมกันในสังคม และ 4. การสนับสนุนด้านเครื่องมือ หมายถึง การช่วยเหลือของครูโดยตรงต่อความจำเป็นของนักเรียนในเรื่องเงิน เวลา แรงงาน และการปรับสภาพแวดล้อม ทั้งนี้ ธนญา ราชแพทยาคม (2554) ให้ความหมายการสนับสนุนจากครูว่า หมายถึง การที่นักเรียนได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากครู อาจารย์ในโรงเรียนในเรื่องการมีพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงิน ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านอารมณ์ เช่น ครูให้คำชมเชยเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมประหยัดใช้จ่าย การพูดปลอบโยนให้กำลังใจในการเก็บออมเงินเพื่อฝากธนาคาร เป็นต้น 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้ความรู้ หรืออธิบายเกี่ยวกับประโยชน์ในการประหยัดและเก็บออมเงิน หรือวิธีการนำเงินไปฝากธนาคารโรงเรียน เป็นต้น 3) ด้านวัสดุสิ่งของ เช่น ให้กระปุกออมสินเป็นรางวัลต่างๆ สอนวิธีทำกระปุกออมสินอย่างง่าย เป็นต้น นอกจากนี้ วันวิสา สิริระศาสตร์ (2554) ให้ความหมายการสนับสนุนจากครูในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมว่า หมายถึง ปริมาณการรายงานของนักเรียนว่าครูในโรงเรียน ให้การสนับสนุนตนด้านการใช้อินเทอร์เน็ต เช่น ชมเชย เมื่อเห็นนักเรียนใช้อินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาข้อมูล เพื่อการศึกษาให้คำแนะนำให้ข่าวสารเกี่ยวกับ การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้องและถูกวิธี ชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และโทษในการใช้อินเทอร์เน็ตรวมทั้ง จัดหาโปรแกรมและซอฟต์แวร์ที่มีเนื้อหาสร้างสรรค์แก่นักเรียน เป็นต้น

สำหรับงานวิจัยนี้ การสนับสนุนจากครู หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าจะได้รับการส่งเสริมให้ประพฤติดี หรือได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ ด้วยการสนับสนุนจากครู 3 ด้าน คือ 1) ด้านอารมณ์ หมายถึง การที่นักเรียนได้รับความห่วงใยเอาใจใส่ และการชื่นชมจากครู 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่นักเรียนได้รับข่าวสารความรู้ คำแนะนำ คำสั่งสอน คำเตือน หรือคำอธิบายที่ชี้ให้เห็นโทษของการพนันบอล 3) ด้านการจัดกิจกรรม หมายถึง การที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนในชั้นเรียน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษของการพนันบอลช่วยเหลือนักเรียนจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมรณรงค์ละเว้นการพนันบอลในโรงเรียน

การวัดการสนับสนุนจากครู

จากการประมวลแบบสอบถามเพื่อเป็นแบบวัดในงานวิจัย พบการวัดการสนับสนุนจากครู ดังนี้ ธัญญามาต คำมาตา (2551) พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคม (การสนับสนุนจากครู เพื่อน และคนรู้จักอื่นที่คุ้นเคย) ของนริศว ปรารมภ (2539) ซึ่งปรับปรุงจาก ดวงเดือน พันธุ์มนาวิน งามตา วนินทานนทและคณะ (2536) เปนแบบมาตรประเมินค่า 6 ระดับคือ จริงที่สุด จริง ค

อนขาจริง คอนขาไม่จริง ไม่จริง และไม่จริงเลย มีขอคำถามทั้งหมด 15 ขอ พิสัยของคะแนนอยู่ระหว่าง 15 – 90 คะแนน นักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย เป็นผู้ที่มีการสนับสนุนทางสังคมสูงกว่านักเรียนอาชีวศึกษาที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยคุณภาพเครื่องมือวัด มีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ตามวิธีหาสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) .399-.740 และมีค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) จากวิธี Cronbach's alpha coefficient .916 ทั้งนี้ อมราพร สุรการ (2555) พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนจากครูตามแนวคิดของมาเลคกี ดีมาเรย์และเอลเลียตต์ (Malecki, Demaray; & Elliott, 2000) จำนวน 23 ข้อ เป็นมาตรวัด 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุด ถึงไม่จริงเลย ผู้ตอบที่ได้คะแนนสูงกว่าแสดงว่าเป็นผู้ที่รับรู้ถึงการได้รับการสนับสนุนจากครูสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนรวมจากแบบวัดต่ำกว่า โดยคุณภาพเครื่องมือวัด มีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ตามวิธีหาสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) .265 – .713 มีค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) จากวิธี Cronbach's alpha coefficient 0.93 นอกจากนี้ ธนญา ราชแพทยาคม (2554) พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนจากครู จากแบบวัดสถานการณ์ในโรงเรียนของฐานันตร์ เปียศิริ (2545) เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินรวมค่า มีมาตรวัด 6 หน่วย ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” เกณฑ์การให้คะแนน เมื่อเป็นข้อความทางบวก ผู้ตอบได้คะแนน 6 ถึง 1 จากคำตอบ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ตามลำดับ หากเป็นข้อความทางลบ ผู้ตอบจะได้คะแนนในทิศทางกลับกัน นักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่า เป็นนักเรียนที่มีการสนับสนุนจากครูในการประหยัดและเก็บออมเงินมากกว่า นักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยคุณภาพของเครื่องมือวัด มีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ตามวิธีหาสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) .16-.61 มีค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) จากวิธี Cronbach's alpha coefficient .82 และวันวิสา สรีระศาสตร์ (2554) พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนจากครูในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม จากแบบสอบถามของสุमितตรา เจิมพันธ์(2545) และดุจเดือน พันธุมนาวิน และอัมพร ม้าคะนอง (2547) เป็นประเภทมาตราประเมินรวมค่า แต่ละข้อประกอบด้วย 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 10 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนน เมื่อเป็นข้อความทางบวก ผู้ตอบได้คะแนน 6 ถึง 1 จากคำตอบ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ตามลำดับ หากเป็นข้อความทางลบ ผู้ตอบจะได้คะแนนในทิศทางกลับกัน โดยคุณภาพของเครื่องมือวัด มีค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ตามวิธีหาสหสัมพันธ์คะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item – total correlation) .44-.64 มีค่าความเชื่อมั่นหรือความเที่ยง (Reliability) จากวิธี Cronbach's alpha coefficient .84

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวัดการสนับสนุนจากครู ด้วยแบบสอบถามที่มีพื้นฐานมาจากอมราพร สุรการ (2555) ที่พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนจากครูตามแนวคิดของมาเลคกี ดีมาเรย์และเอลเลียตต์ (Malecki, Demaray; & Elliott, 2000) และสร้างขึ้นเองเพิ่มเติมตามขอบเขตของ

นิยามปฏิบัติการ รวมจำนวน 11 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนจากครูในด้านพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการสนับสนุนจากครูกับพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอล

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยของธัญญามาศ คำมาตา (2551) เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องของกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและพินาอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ที่กำลังศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรุงเทพมหานครปีการศึกษา 2550 จำนวน 393 คน สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ ทำการสุ่มอย่างง่าย 8 โรงเรียน และสุ่มนักเรียนจากโรงเรียนดังกล่าวโรงเรียนละ 50 คนพบว่า การสนับสนุนทางสังคม (การสนับสนุนจากครู เพื่อน และคนรู้จักอื่นที่คุ้นเคย) และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและพินาอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของ ธนญา ราชแพทยาคม (2554) เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านธนาคารในโรงเรียน ครอบครัวและการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2553 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีธนาคารออมสินในโรงเรียนมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี และเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร โดยใช้อัตราการเป็นสมาชิกของธนาคารโรงเรียน เป็นตัวแบ่งชั้นภูมิออกเป็น 2 กลุ่มชั้นภูมิ คือ โรงเรียนที่มีอัตราการเป็นสมาชิกของธนาคารโรงเรียนระดับสูง (นักเรียนมีสมุดบัญชีเงินฝากธนาคารโรงเรียนร้อยละ 60 ขึ้นไป) และโรงเรียนที่มีอัตราการเป็นสมาชิกของธนาคารโรงเรียน ระดับต่ำกว่าร้อยละ 60 จำนวน 4 โรงเรียน สุ่มนักเรียนชั้นภูมิละ 60 คน รวมเป็นจำนวนทั้งหมด 120 คน ในแต่ละ โรงเรียน พบว่า จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน พบตัวแปรการสนับสนุนจากครู สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมประหยัดการใช้จ่ายกับตัวแปรอื่น ได้ร้อยละ 41.1 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ -.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ

วันวิสา สรีระศาสตร์ (2554) เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนหญิงที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่

3 และ 5 ในโรงเรียนที่เข้าร่วม และไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมอินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ประจำปีการศึกษา 2552 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กทม และ นนทบุรี พบว่า การสนับสนุนจากครูในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม พฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ทำนายได้ระหว่างร้อยละ 37.9 ถึง 51.2 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด ตัวทำนายสำคัญ คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย การควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้ปกครอง การสนับสนุนจากครูในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครูเป็นผู้มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น ความสามารถในการเผชิญปัญหา และพัฒนาอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษา พฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิง เป็นต้น ดังนั้น จึงคาดว่า การสนับสนุนจากครูจะเป็นตัวแปรสำคัญตัวหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน ผู้วิจัยจึงเลือกตัวแปรนี้มาศึกษาในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมในงานวิจัยครั้งนี้

สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีมนุษย์สร้างขึ้นจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์, 2530) ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปได้ มาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์กันทางสายโลหิตหรือกฎหมาย การแต่งงานหรือการเลี้ยงดู (เพ็ญภา กุลนภาดล, 2547) เป็นที่ยอมรับกันว่า ครอบครัวสถาบันสังคมที่สำคัญที่สุด มีความคงทนมากที่สุด กล่าวคือ เป็นสถาบันทางสังคมกลุ่มแรกที่เราทุกคน จะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่แรกเกิดจนเติบโต ครอบครัวจะให้ตำแหน่ง ชื่อ นามสกุล ซึ่งเป็นเครื่องบอกสถานภาพและบทบาทในสังคมที่เรามีส่วนร่วม ตลอดจนกำหนดสิทธิและหน้าที่ที่สมาชิกมีต่อกันและต่อสังคม จะเห็นได้ว่าครอบครัวเป็นจุดช่วยยึดโยงชีวิตคนให้มีเสถียรภาพ ให้มีคุณภาพมากที่สุดภายใต้ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจ และความเอื้ออาทรด้วยการอยู่ร่วมกัน เป็นครอบครัว (สุพัตรา สุภาพ, 2541) บทบาทและหน้าที่ต่างๆของครอบครัวล้วนมีอิทธิพลต่อสังคมและส่งผลกระทบต่อผู้อื่น หรือหน่วยงานต่างๆที่อยู่ในระบบสังคมโดยรวม (พิมพ์ใจ ไผตรีเปรม, 2543) บุคคลเรียนรู้การปรับตัว เกิดบุคลิกภาพและสุขภาพจิตจากครอบครัวของตนเอง (ลักขณา สรวิวัฒน์, 2530) บุคคลมีบุคลิกภาพแบบใดมีความมั่นคงทางด้านจิตใจ มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีคุณภาพและคุณธรรมเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับมาตั้งแต่เล็กจนโต และจากการมีสัมพันธภาพที่ดีกับคนในครอบครัวเป็นสำคัญ (เกษม ต้นติผลาชีวะ, 2544) สอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528) ที่กล่าวว่า ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคม ประกอบด้วยสามีภรรยาและลูก ครอบครัว

ที่อบอุ่นย่อม หมายถึง ความรู้สึกของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อครอบครัวในทางที่ดี เช่น รู้สึกว่าบ้าน เป็นสถานที่ที่มีความสุขมากกว่าที่ใดๆ มีความรู้สึกปลอดภัย ครอบครัวมีหน้าที่อบรมถ่ายทอดวิถี ปฏิบัติของสังคมที่ทำให้บุตรสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น ครอบครัวจึงมีอิทธิพลในการ ถ่ายทอด ความคิด เจตคติ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมของวัยรุ่นอย่างมาก อาจกล่าวได้ว่าครอบครัว ไทยมีบทบาทสำคัญต่อจิตใจของคนไทยมากกว่าที่จะปรากฏในวัฒนธรรมอื่นๆ ฉะนั้นการศึกษา บทบาทและอิทธิพลของครอบครัวต่อจิตใจของคนไทยจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจ และแนวทางส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพของครอบครัวไทยต่อไปด้วย ธีรรัตน์ เชนนะสิริ (2554) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ซึ่งมีการเติบโตทั้งทาง ร่างกายและจิตใจ จำเป็นต้องมีการดูแลอย่างใกล้ชิด เอาใจใส่ มีเวลาให้แก่งกัน ร่วมทำกิจกรรมด้วยกัน เป็นครั้งคราว ให้คำปรึกษาแนะแนวทางแก่เยาวชน บิดามารดามีเวลาอบรมเลี้ยงดู แสดงให้รู้ว่ารัก และเอาใจใส่ พี่น้องร่วมแบ่งปันทุกข์สุขให้คำปรึกษาและห่วงใยกัน เยาวชนที่มีความสัมพันธ์ใน ครอบครัวดี ไม่จำเป็นต้องเป็นครอบครัวใหญ่ หรือมีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมากแต่อยู่ที่คุณภาพ ของความสัมพันธ์ในครอบครัวที่สมาชิกแต่ละคนมีให้แก่งกัน

ความหมายสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

กมลลา แสงสีทอง (2526) ให้ความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัวว่า หมายความว่า ความสัมพันธ์ตามบทบาทที่คนเรามีต่อสมาชิกคนอื่นในครอบครัว ถ้าความสัมพันธ์เป็นการ ประองตอง รักใคร่กลมเกลียวในครอบครัว นับว่าเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ดี แต่ถ้าเป็นความขัดแย้ง หรือมีความรู้สึกที่เป็นอริต่อกัน ถือว่าเป็นลักษณะของความสัมพันธ์ที่ไม่ดีภายในครอบครัว

นิตยา คชภักดี (2545) ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง การ เกี่ยวข้องปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่เพิ่มความผูกพันเคารพรักและเอื้ออาทรต่อกัน ซึ่ง ประเมินได้จากพฤติกรรมการสื่อความหมาย มีส่วนร่วมปรึกษาหารือ ตัดสินใจ และทำกิจกรรมใน บรรยากาศที่สงบสุข

เล็ก สมบัติ (2549) ให้ความหมายของสัมพันธภาพภายในครอบครัวว่า หมายถึง ความ รัก ความเข้าใจ ความผูกพัน ฯลฯ ซึ่งเป็นอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ที่สมาชิกในครอบครัวมีให้ต่อกัน มีความแน่นแฟ้นของระบบครอบครัวก่อให้เกิดการเกื้อกูล และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่าง สมาชิก อาจกล่าวได้อีกอย่างว่า เป็นการร่วมทุกข์ร่วมสุข

สิริพรรณ มิ่งวานิช (2537) ให้ความหมายของความสัมพันธ์ในครอบครัวว่า เกิดจากการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนเดียวกัน และจะดีมาน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับการคำนึงถึง บทบาทหน้าที่และการปรับตัวเข้าหากันของสมาชิกในครอบครัว โดยมีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1. การมี ส่วนร่วมในกิจกรรมของครอบครัวร่วมกัน 2. มีการสื่อสารแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์

ซึ่งกันและกัน 3. มีการยอมรับซึ่งกันและกัน 4. ไม่มีความขัดแย้งบาดหมางกัน 5. มีการช่วยเหลือ ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน 6. มีความสัมพันธ์ รักใคร่ทางความรู้สึก และอารมณ์ที่ดีต่อกัน

อมราวดี ณ อุบล (2544) ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง ลักษณะทางพฤติกรรมภายในครอบครัวที่ประกอบด้วย พ่อแม่ และลูกๆ ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดียวกัน มีความรัก ความห่วงใย มีการดูแลเอาใจใส่ต่อกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในครอบครัว ซึ่งสามารถแบ่งออกได้ 2 ลักษณะคือ 1) ครอบครัวที่สัมพันธภาพในครอบครัวที่ดี หมายถึง เด็กได้รับความรักความอบอุ่นจากจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และสมาชิกมีความสัมพันธ์กันดี บุคคลในครอบครัวอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น 2) ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวที่ไม่ดี หมายถึง เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่ประกอบไปด้วย พ่อและแม่ที่มีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน เด็กกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน เด็กกับสมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ไม่ดีต่อกัน และบุคคลในครอบครัวมีการทะเลาะวิวาทขัดแย้งกันเป็นประจำอยู่ตลอดเวลา

จรรยา ทองถาวร (2542) ให้ความหมายของ ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดีว่า ครอบครัวที่ประกอบไปด้วยความรักความเมตตาและหลักคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกันแต่ลาพัง ความรักความเมตตาและความหวังดีต่อกันภายในครอบครัวอย่างเดียวนั้นยังไม่พอ ยังต้องมีสิ่งอื่นประกอบด้วย สิ่งนั้น คือ ความดีงาม ความถูกต้อง และความเหมาะสม ซึ่งเรียกว่าคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน สัมพันธภาพในครอบครัวย่อมเกิดขึ้นอย่างถาวรไม่ว่าเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม อะไรมาคูคามก็ไม่อาจทำลายสัมพันธภาพอันนี้ให้แตกสลายลงได้

จิราพร ชมพิกุล และคนอื่นๆ (2552) ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัว ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเครือญาติ หรือบุคคลอื่นๆ ที่อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ร่วมกัน มีการสนทนาพูดคุยปรึกษาหารือกัน มีการแสดงออกซึ่งความรัก เอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา และใจ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งอาจจะเป็นสัมพันธภาพทั้งที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท 1) ครอบครัวแบบสุดขั้ว หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่ ความผูกพันและความร่วมมือกันมีน้อย การปรับตัวไม่ดี 2) ครอบครัวระดับกลางค่อนไปทางสุดขั้ว หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัว มีความผูกพันกันน้อย ความร่วมมือ และการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง 3) ครอบครัวระดับกลางค่อนไปทางสมดุล หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันปานกลาง ความร่วมมือ และการปรับตัวอยู่ในระดับดี 4) ครอบครัวแบบสมดุล หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัว มีความผูกพันกันมาก มีความร่วมมือและการปรับตัวอยู่ในระดับดี

สมิธ วุฒิสวัสดิ์ (2552) ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของสมาชิกที่อยู่ในครอบครัวของนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ แม่ และลูกๆหรือผู้ปกครอง ซึ่งอาจจะเป็นพ่อแม่ ญาติผู้ใหญ่คน

อื่นๆ ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา เพื่อที่จะทำให้ครอบครัวดำเนินไปได้อย่างมีความสุข มีความเข้าใจอันดี ซึ่งประกอบด้วย สัมพันธภาพในครอบครัว ได้แก่ 1) ภารกิจที่สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบ ตามบทบาทและหน้าที่ 2) การสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว 3) การแสดงออกถึงความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว 4) การให้ความช่วยเหลือ และเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน 5) การแก้ปัญหาและความขัดแย้งร่วมกัน 6) การใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกัน 7) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว

วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง (2553) ให้ความหมายของสัมพันธภาพในครอบครัวว่า การที่บุคคลรับรู้ในครอบครัว มีการเข้าใจ การสนับสนุน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. การรับรู้ความสัมพันธ์ระหว่างบิดาและมารดา หมายถึง ปริมาณการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางด้านดีหรือด้านไม่ดีระหว่างบิดามารดา หรือผู้ปกครองสองฝ่ายในด้าน การเห็นอก เห็นใจ การช่วยเหลือ การสนับสนุนกันทางด้านอารมณ์ และด้านวัตถุสิ่งของ และการขัดแย้งกัน ความห่างเหิน ตลอดจนความไม่เข้าใจกันระหว่างบิดากับมารดา 2. ความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับบิดามารดา หมายถึง ปริมาณการรายงานของบุคคลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของตนกับบิดามารดาในด้านการติดต่อกัน ความเข้าใจกันการช่วยเหลือสนับสนุนกัน รวมทั้งความขัดแย้ง และการที่บุคคลรู้สึกว่าเป็นบิดามารดาไม่เข้าใจตน

ลักษณะของครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดและมีคุณภาพจะประกอบด้วย ลักษณะ 6 ประการ คือ (นวรรตน์ ศรีรัฐเพชร, 2539) 1) การชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว ความพึงพอใจ ชื่นชม และเห็นคุณค่าของกันและกัน ในครอบครัวควรจะได้มีการแสดงออกอย่างชัดเจน เมื่อคนในครอบครัวแสดงความรู้สึกแสดงการกระทำที่พึงพอใจในคนอื่นๆ ที่อยู่ร่วมครอบครัวเดียวกัน ตระหนักในคุณค่าซึ่งกันและกันแล้วเปรียบเสมือนเป็นพื้นฐานของความอบอุ่นและมั่นคงในครอบครัว รวมทั้งยังเป็นการหล่อหลอมสมาชิก ในครอบครัวให้มีเจตคติมองสังคมส่วนรวมในแง่ดีด้วย 2) การมีเวลาอยู่ร่วมกัน การที่ทุกคนในครอบครัวได้ร่วมทำกิจกรรมหลายอย่างร่วมกันและเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจที่จะทำร่วมกัน มิใช่เพราะการบังคับหรือโดยบังเอิญจะช่วยพัฒนาให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวมีความอบอุ่นมั่นคงยิ่งขึ้น 3) การมีพันธะต่อความสุขและสวัสดิภาพของครอบครัวร่วมกัน สมาชิกในครอบครัวที่สัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพมักจะมีพันธะดังกล่าวนี้อยู่ในระดับสูง กล่าวคือ คนในครอบครัวรู้สึกเป็นพันธะที่ต้องส่งเสริมให้สมาชิกคนอื่นในครอบครัวได้มีความสุขและมีสวัสดิภาพที่ดี เป็นการห่วงใยกันและกันอย่างแท้จริง 4) การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เป็นอย่างดี มีเวลาสำหรับการพูดคุยกันเสมอ โดยจะพูดคุยรับรู้เรื่องราวกันโดยตรง ไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจ หรือไม่จำเป็นต้องรับรู้เรื่องราวของบุคคลอื่นในครอบครัวโดยอาศัยบุคคลที่ 3 หรือบุคคลนอกครอบครัวเป็นสื่อ 5) การมีศรัทธาต่อศาสนาอย่างแรงกล้า คุณลักษณะข้อนี้พบในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง บุคคลในครอบครัวมักจะมีกิจกรรมทางศาสนา ร่วมกัน เช่น ไปเข้าโบสถ์

ทุกวันอาทิตย์พร้อมกัน หรือเข้าวัดฟังพระเทศน์ร่วมกัน ในหลายครอบครัวที่พบอาจมีส่วนจัดตั้งองค์กรทางศาสนา เช่น สร้างวัด หรือเป็นธุระให้กับศาสนา เป็นต้น การที่คนในครอบครัวมีศรัทธาต่อศาสนาทำให้มีสติ มีความอดทนต่อกัน มีการให้อภัยต่อผู้อื่นสูง ระวังความโกรธได้รวดเร็ว และรู้จักที่จะช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม และ 6) การมีสมรรถนะจัดการกับวิกฤตการณ์ในครอบครัวได้อย่างดี ครอบครัวที่สัมพันธ์กันอย่างมีคุณภาพมักจะมีวิธีการที่ดีในการแก้ปัญหา หรือกู้สถานการณ์ที่วิกฤตให้กลับคืนสู่สภาพที่ดีเช่นเดิมได้ ทุกคนในครอบครัวจะร่วมกันต่อสู้กับปัญหา ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน และร่วมกันคลี่คลายปัญหาให้ได้ในที่สุด แต่ถ้าพ่อแม่ไม่รักกัน ความไม่ปรองดองของพ่อแม่ การทะเลาะโต้เถียงกันบ่อยๆจะทำให้เด็กรู้สึกสับสนวุ่นวายและกระวนกระวายใจ จิตใจเต็มไปด้วยความตึงเครียด จึงเริ่มเบื่อบ้าน รู้สึกว่าบ้านไม่น่าอยู่ ไม่อบอุ่น และไม่ปลอดภัย เมื่อเวลาที่พ่อแม่ทะเลาะกัน เด็กก็มักจะเกิดความเสียใจและไม่สบายใจ ยิ่งได้เห็นความรุนแรง ความไม่เป็นธรรม มีการรังแกทุบตีกัน ก็ยิ่งทำให้เด็กเสียใจมากขึ้น พ่อแม่บางคนทะเลาะกันแล้วมาระบายอารมณ์ร้ายกับลูก ทำให้เด็กคิดว่าพ่อแม่เองแต่ๆยังทำได้คนอื่นจะยิ่งโหดร้ายแค่ไหน ทำให้เด็กเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่ไว้วางใจคนอื่น

สำหรับงานวิจัยนี้ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่ามีสมาชิกในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย นักเรียนกับพ่อแม่ หรือนักเรียนกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจเป็นญาติผู้ใหญ่ ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา เป็นต้น มีการแสดงออกที่ดีต่อนักเรียนด้วยลักษณะหรือพฤติกรรม 2 ประการ คือ 1) การแสดงออกด้วยความความผูกพัน หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีความห่วงใย ความหวังดี สั่งสอน ตักเตือน ห้ามปราม เพื่อไม่ให้นักเรียนพินัยบอล 2) การที่สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารกัน หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวหาเวลาพูดคุยกันในแต่ละวัน นักเรียนมีโอกาสเล่าเรื่องราวของตนให้สมาชิกในครอบครัวได้รับรู้โดยไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจ หรือมีการปรึกษาหารือกัน

การวัดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

จิราพร ชมพิกุล และคนอื่นๆ (2552) ศึกษาเรื่องสัมพันธภาพในครอบครัวไทย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบสอบถามกับหัวหน้าครอบครัว หรือผู้แทนในครอบครัวที่ทราบข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครอบครัวมากที่สุด รวมจำนวนทั้งสิ้น 2,030 ราย โดยมีพื้นที่ศึกษาครอบคลุมทุกภาคทั่วประเทศ จำนวน 5 ภาคๆ ละ 1 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดขอนแก่น พิจิตร ปราจีนบุรี กระบี่ และกรุงเทพมหานคร วัดสัมพันธภาพในครอบครัวไทยจากความผูกพันทางอารมณ์ที่สมาชิกมีต่อกัน ความร่วมมือ และการปรับตัวของสมาชิกในครอบครัว ด้วยด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว 2) การแสดงออกซึ่งความรักและความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจาและใจของสมาชิกในครอบครัว 3) การพูดคุย

ปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆของสมาชิกในครอบครัว 4) การใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว เก็บข้อมูลด้วยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กับผู้ตอบแบบสอบถามโดยตรง ตามแบบสำรวจสัมพันธภาพในครอบครัวที่ได้สร้างไว้ มี 41 ข้อคำถาม ให้คะแนน 3 ระดับ คือ ไม่ได้ปฏิบัติ บางครั้ง เป็นประจำ (3 ถึง 1 คะแนน) ผู้ที่ได้คะแนนมากกว่าเป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูงกว่า วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จำนวน 1,248 คน วัดสัมพันธภาพในครอบครัว โดยปรับปรุงจากแบบวัดของดวงเดือน พันธมนาวิน และคนอื่นๆ (2536) แบบวัดมีจำนวน 20 ข้อ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ จาก “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” วิธีการให้คะแนน ผู้ที่ตอบ จริงที่สุดได้ 6 คะแนน จริงได้ 5 คะแนน ค่อนข้างจริง ได้ 4 คะแนน ค่อนข้างไม่จริงได้ 3 คะแนน ไม่จริงได้ 2 คะแนน ไม่จริงเลยได้ 1 คะแนน ผู้ที่ได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า เป็นผู้ที่รับรู้บิดาและมารดามีสัมพันธภาพที่ดีสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า ส่วนธรรีรัตน์ เชนนะสิริ. (2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย ในการวัดความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายจำนวน 405 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากสถานบันเทิงและสถานส่งเสริมสุขภาพเฉพาะทางของกลุ่มเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาแบบวัดความสัมพันธ์ในครอบครัวของพวงเพชร บุญยธรรมมา (2547) และปัทมาพร นพรัตน์ (2551) โดยปรับปรุงข้อคำถามและเนื้อหาให้เข้ากับกลุ่มเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย มี 10 ข้อคำถาม เป็นแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับคือ จริงที่สุด จริง ไม่แน่ใจ ไม่จริง และไม่จริงที่สุด ช่วงคะแนนอยู่ระหว่าง 10 กับ 50 คะแนน ค่าความเชื่อมั่นชนิดสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ .952 เยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายที่ได้คะแนนมากกว่าแสดงว่ามีความสัมพันธ์ในครอบครัวสูงกว่าด้านตรงข้าม เช่นเดียวกับ สมิต วุฒิสวัสดิ์ (2552) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนปัญญার্থย์ จำนวน 281คน เป็นนักเรียนหญิง 161 คนและนักเรียนชาย 120 คน วัดสัมพันธภาพในครอบครัวด้วยแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามของเพ็ญญา กุลนภาดล (2547) วัดองค์ประกอบ 7 ด้าน ด้วย 14 ข้อคำถาม ได้แก่ 1) ภารกิจที่สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ 2) การสื่อสารระหว่างสมาชิกในครอบครัว 3) การแสดงออกถึงความผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว 4) การให้ความช่วยเหลือ และเอื้อเฟื้อ เพื่อแผ่ซึ่งกันและกัน 5) การแก้ปัญหาและความขัดแย้งร่วมกัน 6) การใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมร่วมกัน 7) การปฏิบัติตามกฎระเบียบของครอบครัว แบบสอบถามเป็นมาตราวัดประเมินรวมค่า 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุดจนถึงไม่จริงเลย ให้คะแนน 6-1 คะแนน ข้อความทางบวก

จริงที่สุดให้ 6 คะแนน ไม่จริงเลยให้ 1 คะแนน นักเรียนที่มีคะแนนสูงกว่า เป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวมากกว่าผู้ที่มีคะแนนต่ำกว่า

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยข้างต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวัดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาจากแบบวัดของ สมิต วุฒิสวัสดิ์ (2552) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 10 ข้อ ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า เป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ตอบได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

อมราวดี ณ อุบล (2544) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัวการอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตจังหวัดสมุทรปราการจำนวน 400 คน พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดี มีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 งานวิจัยของ ศักดินา บุญเปี่ยม (2548) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะของผู้ติดยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) ในระหว่างกระบวนการบำบัดตามแนวจิตบำบัดในระบบบังคับแบบผู้ป่วยใน ศึกษาจากผู้ป่วยที่ติดยาบ้าที่เข้ารับการรักษาอยู่ในระยะแรก และระยะหลังของการบำบัดรักษาตามรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเข้มข้นทางสายใหม่ 318 คน พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวภายใต้องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของครอบครัวของรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเข้มข้นทางสายใหม่ มีความสัมพันธ์ต่อจิตลักษณะของผู้ป่วยที่ติดยาบ้ามากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage random sampling) จำนวน 1,248 คน พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสม นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมากเท่าใด จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมมากขึ้น และงานวิจัยของธรรีรัตน์ เชนนะสิริ(2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย 405 คน พบว่า เยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อย และมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนต่ำ มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในลักษณะอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมที่พึงปรารถนา กล่าวคือ ผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวมากมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงได้สูงกว่าผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวน้อย ดังนั้น ผู้วิจัยคาดว่า สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวจะเป็นตัวแปรสาเหตุของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรนี้มาศึกษาในกลุ่มปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมในงานวิจัยนี้

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านบุคคลกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ได้อธิบายว่า ปัจจัยด้านบุคคล (Personal Factor) เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งของการเกิดพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาตัวแปรที่เป็นปัจจัยด้านบุคคล 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

เจตคติ เป็นลักษณะหนึ่งของคุณลักษณะด้านความรู้สึก มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม จึงมีผู้นิยมศึกษากันมากและให้ความหมาย

ความหมายเจตคติ

คำว่า เจตคติ ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude รากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม (วรรณดี แสงประทีปทอง, 2544) เจตคติ มีความหมายถึง ท่าทีหรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) อัลพอร์ต (Allport, 1985) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นสภาวะความพร้อมทางจิตใจซึ่งเกิดจากประสบการณ์ สภาวะความพร้อมนี้ เป็นแรงที่กำหนดทิศทางของปฏิกริยาระหว่างบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง สามารถเกิดขึ้นได้จากวิธีการต่อไปนี้ 1) เกิดจากการเรียนรู้วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมในสังคม 2) สร้างความรู้สึกจากประสบการณ์ของตนเอง 3) ประสบการณ์ที่ได้รับจากเดิมมีทั้งทางบวกและลบ และจะส่งผลถึงเจตคติต่อสิ่งใหม่ที่คล้ายคลึงกัน 4) เลียนแบบบุคคลที่ตนเองให้ความสำคัญ และรับเอาเจตคตินั้นมาเป็นของตน จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2551) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เป็นคุณลักษณะทางจิตของบุคคลที่เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ ที่เป็นความโน้มเอียงทางความรู้สึกของบุคคล การลงความเห็น การประเมินสิ่งต่างๆ ทั้งบุคคล สิ่งของหรือสถานการณ์อย่างมีทิศทางที่ดีหรือไม่ดี และตอบสนองต่อสิ่งเร้าเหล่านั้นด้วยความรู้สึกอาจเป็นบวก เช่น พึงพอใจ เห็นด้วย ชอบและสนับสนุน หรือเป็นลบ เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ชอบและไม่สนับสนุน หรือเป็นกลางคือ ไม่มีความรู้สึกใด ๆ บุคคลจะแสดงความรู้สึกออกมาเป็นพฤติกรรม 2

ลักษณะ คือ พฤติกรรมที่สังเกตได้ เรียกว่า พฤติกรรมภายนอก เช่น มีการแสดงท่าทาง หน้าตาบ่งบอกความพึงพอใจ และพฤติกรรมที่สังเกตไม่ได้เรียกว่า พฤติกรรมภายใน เช่น ชอบหรือไม่ชอบก็ไม่แสดงออก นอกจากนี้ นรินทร์ คำโพธิ์ (2550) ได้ให้ความหมายเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมด้านทานการพนันบอว่า หมายถึง ความรู้สึกเชิงประเมินค่าเกี่ยวกับประโยชน์และโทษ ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบของนักเรียนที่มีต่อพฤติกรรมการด้านทานการพนันบอล ได้แก่ พฤติกรรมเสี่ยงต่อการเล่นการพนัน และพฤติกรรมการคบเพื่อนที่เหมาะสม รวมทั้งความพร้อมที่นักเรียนจะกระทำพฤติกรรมนั้นๆให้สอดคล้องกับความรู้สึกของตน และมัญชลี เปี่ยมดี (2558) ได้ให้ความหมายเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขว่า หมายถึง ความรู้สึกเชิงประเมินค่าว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี มีประโยชน์หรือโทษเพียงใด รู้สึกชอบหรือไม่ชอบ และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขหรือเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุข

แมคไกวร์ (McGuire, W. J., 1985) ได้แบ่งเจตคติเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรู้เชิงประเมินค่า (Cognitive Component) หมายถึง การที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับวัตถุ สิ่งของหรือเหตุการณ์ต่างๆ รวมทั้งความเชื่อของบุคคลต่อสิ่งเหล่านั้นว่า ดีหรือเลว มีประโยชน์หรือโทษมากน้อยเพียงใด เนื่องจากความรู้เชิงประเมินค่า เป็นต้น กำเนิดของเจตคติของบุคคล ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงเจตคติที่สำคัญคือ การปรับองค์ประกอบความรู้เชิงประเมินค่าให้ตรงกับความจริงของบุคคลนั้น 2) ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับคุณและโทษของสิ่งนั้น 3) ความพร้อมที่จะปฏิบัติ (Behavior Intention Component) หมายถึง ความโน้มเอียงหรือความพร้อมที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมเมื่อบุคคลมีความรู้เชิงประเมินค่าและมีความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบสิ่งนั้นอย่างสอดคล้องกัน โดยองค์ประกอบ 3 ด้านนี้ ถ้าด้านใดด้านหนึ่งเปลี่ยนแปลง เจตคติของบุคคลนั้นจะเปลี่ยนแปลงด้วย (Shaver. 1977 อ้างอิงใน งามตา วนิทานนท์, 2535) เจตคติยังมีลักษณะที่สำคัญอีก 2 ประการคือ 1) มีทิศทาง หมายถึง มีทิศทางไปในทางบวกหรือลบ ดีหรือเลว ชอบหรือไม่ชอบ และ 2) มีความเข้มหรือความรุนแรง เช่น อาจมีเจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดรุนแรงมากและอีกสิ่งหนึ่งเบาบาง ขึ้นอยู่กับความสำคัญของสิ่งนั้นหรือความพัวพันของบุคคลต่อเรื่องนั้น (McGuire, W. J., 1985) ดังนั้น จากการประมวลเอกสารงานวิจัย จึงสรุปได้ว่า เจตคติเป็นคุณลักษณะทางจิตใจของบุคคล เกิดจากการเรียนรู้ประสบการณ์ เป็นความโน้มเอียงทางความรู้สึก ความคิดเห็น การประเมินบุคคล สิ่งของหรือสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีทิศทาง เช่น ดีหรือไม่ดี โดยมีความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเข้าหาเมื่อรู้สึกชอบเรียกว่า เจตคติทางบวกหรือเจตคติที่ดี หรือพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมถอยหนีเมื่อเกิดความรู้สึกไม่ชอบเรียกว่า เจตคติทางลบหรือเจตคติที่ไม่ดี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้เชิงประเมินค่า ความรู้สึก และความพร้อมที่จะปฏิบัติ

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาเจตคติทางบวกที่มีต่อพฤติกรรม คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ มองเห็นว่าพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์หรือมีโทษต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งนำไปสู่ความพร้อมที่นักเรียนจะกระทำ หรือให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนพฤติกรรมเหล่านั้น ให้สอดคล้องกับความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้สึกเชิงประเมินค่าในประโยชน์หรือโทษของการมีพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล 2) ความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจในพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล และ 3) ความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล

การวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล

การวัดเจตคติ เป็นการวัดคุณลักษณะภายในของบุคคลเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก ดังที่ไพศาล หวังพานิช (2530) ได้อธิบายว่า เนื่องจากเจตคติเป็นคุณลักษณะภายในที่มีการแปรเปลี่ยนได้ง่าย การวัดเจตคติจึงมีหลักสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ 1) การยอมรับในข้อตกลงเบื้องต้นในการวัดเจตคติว่า เจตคติของบุคคลมีลักษณะคงที่หรือคงเส้นคงวาอยู่ช่วงเวลาหนึ่ง ไม่ได้ผันแปรตลอดเวลา ซึ่งจะมีช่วงเวลาหนึ่งที่มีความรู้สึกต่อสิ่งหนึ่งคงที่ ทำให้สามารถวัดได้ เจตคติของบุคคลไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง จึงเป็นการวัดทางอ้อม โดยวัดจากแนวโน้มที่บุคคลจะแสดงออกหรือประพฤติอย่างสม่ำเสมอ เจตคติจะแสดงออกอย่างมีทิศทางและปริมาณความเข้มของความรู้สึกนึกคิด เช่น ให้การสนับสนุนหรือคัดค้าน เป็นต้น 2) การวัดเจตคติประกอบด้วย ตัวบุคคลที่ถูกวัด สิ่งเร้าและการตอบสนอง 3) สิ่งเร้าที่นิยมใช้ คือ ข้อความวัดเจตคติซึ่งเป็นสิ่งเร้าทางภาษาที่ใช้อธิบายถึงคุณค่าคุณลักษณะของสิ่งนั้น เพื่อให้บุคคลตอบสนองออกมาเป็นระดับความรู้สึก เช่น มาก ปานกลาง น้อย เป็นต้น 4) การวัดเจตคติของบุคคลเป็นการถามคุณค่าและลักษณะในแต่ละด้านของเรื่องนั้น แล้วนำผลที่เป็นส่วนประกอบหรือรายละเอียดปลีกย่อยมาผสมผสานสรุปรวมเป็นเจตคติของบุคคลนั้น จึงจำเป็นที่การวัดควรครอบคลุมทุกลักษณะ เพื่อให้สามารถสรุปได้ตรงความจริงมากที่สุด 5) การคำนึงถึงความเที่ยงตรง โดยผลที่วัดได้มีความตรงกับสภาพความเป็นจริงของบุคคลทั้งในแง่ทิศทางระดับและช่วงของเจตคติการศึกษาเจตคติสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสังเกต สัมภาษณ์ วัดร่องรอย วัดทางอ้อม วัดทางสรีระ และใช้มาตรวัด ที่นิยมที่สุดคือ ใช้มาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) ข้อดีคือ เป็นแบบวัดที่ใช้วัดความรู้สึก อารมณ์ ความคิดเห็นของบุคคล และคุณลักษณะแฝง ซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่สามารถวัดได้โดยตรง แต่เชื่อว่ามีลักษณะนั้นในตัวบุคคล เป็นตัวที่ก่อให้เกิดความแตกต่างกัน และส่งผลให้เกิดความแตกต่างในลักษณะอื่นที่เกี่ยวข้อง มาตรวัดนี้สามารถใช้กับคนจำนวนมากในเวลาเดียวกัน จึงสิ้นเปลืองงบประมาณน้อยกว่าวิธีอื่น ผู้ตอบสามารถตอบได้โดยอิสระ มาตรวัดที่มีความชัดเจนเชิงทฤษฎี สามารถนำคะแนนไปเปรียบเทียบระหว่างบุคคลหรือกลุ่มได้ แต่มี

ข้อจำกัดคือ ใช้เวลาสร้างเครื่องมือมากกว่าวิธีอื่น (วรรณดี แสงประทีปทอง. 2544) วิธีการสร้างมาตรวัดที่นิยมใช้มีหลายแบบ เช่น 1) วิธีการของเธอร์สโตน ที่เรียกว่า Equal Appearing Intervals (Thurstone, 1970) โดยเธอร์สโตนได้ใช้วัดเจตคติของบุคคลด้วยกฎแห่งการเปรียบเทียบเพื่อตัดสินใจ (Law of Comparative Judgment) คือ ให้ผู้ตอบตัดสินข้อความที่แสดงถึงเจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งว่า เห็นด้วย (Accepted) หรือไม่เห็นด้วย (Rejected) ในข้อความเหล่านั้นมากน้อยเพียงใด ให้กลุ่มผู้ตัดสินพิจารณาว่า ข้อความแต่ละข้อความที่เสนอนั้นควรอยู่ตำแหน่งใดเมื่อแบ่งความคิดเห็นทั้งหมดตั้งแต่ “เห็นด้วยมากที่สุด” จนถึง “ไม่เห็นด้วยมากที่สุด” ออกเป็น 11 กลุ่มเท่ากัน เมื่อกลุ่มผู้ตัดสินพิจารณาตัดสินหมดทุกข้อความแล้ว นำแต่ละค่าหาสเกล (Scale Value) จะได้ตำแหน่งมัธยฐานของแต่ละสเกลเพื่อวัดเจตคติต่อไป 2) วิธีการของลิเคิร์ต ที่เรียกว่า Summated Rating Scale หรือ Likert's Method สร้างขึ้นโดยลิเคิร์ต (Likert, 1932) เป็นมาตรวัดเจตคติโดยการนำข้อความที่ใช้วัดเจตคติไปให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่า มีความรู้สึกต่อข้อความเหล่านั้นอย่างไร ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง กำหนดคะแนนเป็น 5 4 3 2 หรือ 1 ตามลำดับ เมื่อเป็นข้อความทางบวก (Positive Statement) และเป็น 1 2 3 4 หรือ 5 ตามลำดับ เมื่อข้อความในทางลบ (Negative Statement) จากนั้นนำข้อความทั้งหมดไปวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item Analysis) โดยเลือกข้อความที่สามารถจำแนกกลุ่มที่มีเจตคติที่ดีและเจตคติที่ไม่ดีออกจากกันได้ เพื่อนำไปใช้วัดเจตคติต่อไป 3) วิธีการของออสกู๊ด ที่เรียกว่า Semantic Differential (Osgood, 1952) ใช้มาตรวัดนี้เพื่อวัดความหมายของมโนทัศน์ (Concept) ในรูปความหมายของคำคุณศัพท์ (Adjectives) โดยให้บุคคลทำเครื่องหมายแสดงความคิดเห็นลงบนสเกลซึ่งอยู่ระหว่างคำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงข้ามกันเป็นคู่ เช่น ดีกับไม่ดี ชอบกับไม่ชอบ เป็นต้น ผู้ตอบพิจารณาว่า มโนทัศน์ที่ตนเห็นมีความหมายสอดคล้องกับคุณศัพท์ในแต่ละสเกลอย่างไร มากน้อยเพียงไร แล้วกรอกความเห็นลงในสเกล

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลักเลียงและพฤติกรรมที่ใกล้เคียง พบว่า เนติลักษณ์ รุ่งศิริวัฒนกิจ (2550) วัดเจตคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลักเลียงการสูบบุหรี่ ด้วยแบบวัดเจตคติต่อการสูบบุหรี่ของนักเรียน มีข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ เป็นมาตรวัดประเมินค่า 5 ระดับ ตั้งแต่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง จนถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ให้คะแนน 5 ถึง 1 ตามลำดับ นักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่า นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมหลักเลียงการสูบบุหรี่สูงกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .80 นรินทร์ คำโพธิ์ (2550) วัดเจตคติต่อพฤติกรรมด้านทานการพนันฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายด้วยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามนิยามปฏิบัติการ โดยวัดความรู้สึกเชิงประเมินค่า อารมณ์และความพร้อมที่นักเรียนจะกระทำพฤติกรรมด้านทานการพนันบอล มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ เป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่จริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย ให้

คะแนน 6 ถึง 1 ตามลำดับ นักเรียนที่ได้คะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย แสดงว่า นักเรียนมีเจตคติต่อพฤติกรรมด้านทานการเล่นพวตบอลสูงกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และมัณชลี เปี่ยมดี (2558) วัดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามนียมปฏิบัติกร โดยวัดเจตคติ 3 องค์ประกอบมีข้อคำถาม จำนวน 10 ข้อเป็นมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ จริ่งที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย ให้คะแนน 6 ถึง 1 ตามลำดับ นักเรียนที่ได้คะแนนสูงคือนักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขมากกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำ

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวัดเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้วยแบบสอบถามตามแนวคิดของ แมคไกวอร์ (McGuire, W. J., 1985) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนียมปฏิบัติกร จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล ในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงพงานวิจัยของเนติลักษณ์ รุ่งศิริวัฒนกิจ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r=.422$) มีความหมายว่า เมื่อนักเรียนมีเจตคติต่อการสูบบุหรี่อยู่ในระดับที่ถูกต้อง จะทำให้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มากขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของนรินทร์ คำโพธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการด้านทานการเล่นพวตบอลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า ตัวแปรทัศนคติต่อพฤติกรรมการด้านทานการเล่นพวตบอล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการด้านทานการเล่นพวตบอลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยถูกคัดเลือกเข้าทำนายเป็นลำดับที่ 1 และสามารถทำนายพฤติกรรมด้านทานการเล่นพวตบอลได้ลำดับที่ 1 ในทุกกลุ่มย่อย และงานวิจัยของมัณชลี เปี่ยมดี (2558) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำนายนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุข สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขร่วมกับตัวแปรอื่น (ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน การอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ อิทธิพลจากสื่อ และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม) ได้ร้อยละ 49 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ .31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดังนั้น จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยคาดว่าเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล จะเป็นตัวทำนายสำคัญของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลมาศึกษาเป็นตัวแปรสาเหตุในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคลในการวิจัยครั้งนี้

การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียมกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นการคิดที่มีความสำคัญและมีประโยชน์มากในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นวิธีการคิดแบบหนึ่งในโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมเพื่อการคิดอย่างเข้าถึงความจริง คิดอย่างมีลำดับเป็นขั้นตอน ไม่สับสน มีเหตุผล และมีเป้าหมาย

การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นธรรมะที่เกี่ยวข้องกับปัญญาด้านการรับรู้อารมณ์ หรือรับประสบการณ์จากภายนอกได้อย่างถูกต้องในการเข้าหาหรือครอบครองสิ่งทั้งหลาย ด้วยการประมวลความคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เพื่อสกัดหรือบรรเทาความอยาก ไม่ให้กิเลสเข้าครอบงำจิตใจ ซึ่งอาจชักจูงให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (พระเทพวิสุทธิเมธี, 2527)

ความหมายการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม

คุณค่า หมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) คุณค่าแท้ จึงหมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์จริง และคุณค่าเทียม หมายถึง สิ่งที่มีประโยชน์ไม่จริง

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2556) อธิบายการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียมว่า เป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาตัณหา เป็นขั้นฝึกหัดขัดเกลากิเลสที่เข้ามาครอบงำจิตใจ แล้วชักจูงให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การคิดแบบรู้คุณค่าแท้แท้ ต้องมุ่งให้เข้าใจด้วยปัญญาเป็นเครื่องตีค่าหรือวัดราคา ที่พ้นจากความเป็นทาสของวัตถุ โดยสามารถพิจารณาได้ว่า ในการที่จะรับสิ่งใด ควรเลือกสิ่งที่มีประโยชน์ สามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการดำรงชีวิต หรือเพื่อประโยชน์สุขของตนและผู้อื่น จึงกล่าวได้ว่า สิ่งนั้นมีคุณค่าแท้ ในทางตรงกันข้าม การที่บุคคลเข้าหาหรือครอบครองสิ่งทั้งหลายที่คิดว่ามีประโยชน์ ด้วยการนิยมส่วนที่มนุษย์พอกเสริมให้สิ่งนั้นมีราคา เสริมความพึงพอใจที่เกินความพอดีต่อการดำรงชีวิต สิ่งนั้นเรียกว่าเป็นคุณค่าเทียม

ผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2550) อธิบายว่า การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นการพิจารณาสิ่งทั้งหลายว่ามีประโยชน์อย่างแท้จริงต่อการดำรงชีวิต เป็นการสนองปัญญา หรือมีเป้าหมายอื่นที่ไม่จำเป็นเสริมมาด้วยซึ่งเป็นการสนองตัณหา และมีมัญชลี เปี่ยมดี (2558: 34) ให้ความหมายของวิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียมว่า หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักคิดเพื่อการกำจัดความอยากหรือเพื่อไม่ให้กิเลสเข้ามาครอบงำจิตใจแล้วชักจูงให้เกิดพฤติกรรม เช่น การคิดถึงคุณสมบัติและประโยชน์ของโทรศัพท์มือถือถือมากกว่าความหรูหรา หรือเพราะเป็นรุ่นที่ได้รับความนิยม

หรือการรับประทานอาหารเพื่อหล่อเลี้ยงร่างกาย ไม่ใช่เพื่อความแน่นความอโรย และความสวยงาม รยยนต์เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้ไปถึงที่หมายได้อย่างรวดเร็ว ไม่ใช่เครื่องวัดฐานะ แสดงความมั่งมี เป็นต้น

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย สำหรับการวิจัยครั้งนี้ การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักคิดพิจารณาจากการชมการแข่งขันฟุตบอลว่า นักเรียนมีการรับรู้และเลือกรับประโยชน์ที่เป็นจริง หรือคุณค่าที่แท้จริงจากการชมกีฬาฟุตบอล ที่ไม่มีประโยชน์อื่น แอบแฝง พอกเสริมหรือเติมแต่ง จนเปลี่ยนแปลงความมุ่งหมายของกีฬาฟุตบอล เช่น การได้รับความสนุกสนาน การรับรู้ความสำคัญของการเล่นเป็นทีม การเคารพในกติกาการแข่งขัน หรือรู้จักเลือกรับแบบอย่างที่ดีจากนักฟุตบอล เช่น การมีความอดทน การมีไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยนักเรียนไม่เลือกรับสิ่งที่เป็นโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่จริงหรือคุณค่าเทียมจากการชมการแข่งขันฟุตบอล เช่น การชวนเพื่อนเล่นพนันบอลในขณะที่ชมการแข่งขันฟุตบอล การนำเงินออมไปเล่นพนันบอลในช่วงบอลโลก เพราะคิดว่าจะเป็นที่มาของรายได้เสริม เป็นต้น

การวัดการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม

จากการประมวลเอกสาร พบว่า งานวิจัยของมัญชลี เปี่ยมดี (2558) วัดการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา 385 คน และโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 357 คน รวมจำนวน 742 คน ด้วยแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยปรับจากแบบวัดของ อาภา จันทรสกุล และ จิตตินันท์ บุญสถิรกุล (ม.ป.ป.: 1) จำนวน 10 ข้อ ให้สอดคล้องกับบริบทที่จะทำการศึกษา ในลักษณะมาตรวัดประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ จริงที่สุด จนถึง ไม่จริงเลย นักเรียนที่ได้คะแนนมากกว่า คือ นักเรียนที่มีการคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียมสูงกว่านักเรียนที่ได้คะแนนต่ำ ทั้งนี้ ผจจจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2550) วัดตัวแปรเหตุผลในการคิดแบบโยนิโสมนสิการ จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 1,100 คน ด้วยแบบทดสอบที่มี 4 ตัวเลือก และมีคำตอบที่ถูกที่สุดเพียงคำตอบเดียว แต่ละข้อบรรยายถึงเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการบริโภคตามเนื้อหา 4 เรื่อง เป็นเหตุผลที่ใช้ในการคิดเพื่อตัดสินใจประยุกต์ตามแนวความคิดตามหลักพุทธธรรมหรือโยนิโสมนสิการ 7 วิธี คือ สืบสาวเหตุปัจจัย แยกแยะส่วนประกอบ แก้ปัญหา เห็นคุณโทษและทางออก รู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม ระวังคุณธรรม และวิภาษวาท มีทั้งหมด 25 ข้อคำถาม ให้ 1 คะแนนสำหรับคำตอบถูก และให้ 0 เมื่อไม่ถูก ดังนั้นผู้ที่ได้คะแนนรวมสูงจึงมีการให้เหตุผลตามหลักพุทธมากกว่า และวัลนิภา ฉลากบาง (2548) วัดความสามารถในการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการ ที่เป็นวิธีคิด 5 วิธี จากทั้งหมด 10 วิธีคือ วิธีคิดแบบแก้ปัญหา วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม และวิธีคิดแบบเห็นคุณโทษทางออก จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็น

นักศึกษาชั้นปีที่ 1 รวม 96 คน โดยการใช้แบบทดสอบที่ประกอบด้วย ข้อความที่เป็นปัญหา ข้อโต้แย้ง สถานการณ์หรือข้อมูลที่ผู้ทำแบบทดสอบจะต้องคิดหาคำตอบตามขั้นตอนของกระบวนการคิดแบบโยนิโสมนสิการ จำนวน 4 ข้อความ ประกอบด้วย 24 ข้อคำถาม มีคำตอบเป็นแบบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก คำถามแต่ละข้อมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ถ้าตอบถูกจะได้ข้อละ 1 คะแนน แต่ถ้าตอบผิดจะไม่ได้คะแนน การตัดสินว่า ผู้ทำแบบทดสอบมีความสามารถในการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการในระดับใด ใช้การพิจารณาจากคะแนนรวมของข้อที่ตอบถูก และพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (2559) วัดการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการที่เป็นวิธีคิด 5 วิธี (แบบสาวสาเหตุปัจจัย แบบวิธีแก้ปัญหา แบบแยกแยะองค์ประกอบ แบบคุณโทษทางและออก และ แบบคุณค่าแท้และเทียม) จากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 564 คน โดยปรับปรุงแบบวัดมาจากแบบวัดการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของฉัตรชัย เสนสาย (2554) และแบบทดสอบของผจงจิต อินทสุวรรณ และคณะ (2547) เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (ก ถึง ง) ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน นักเรียนที่ได้คะแนนแบบทดสอบมากกว่าแสดงว่าได้รับการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการสูงกว่านักเรียนที่ได้รับคะแนนแบบทดสอบน้อยกว่า

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวัดการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ รวมจำนวน 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วน ข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ได้รับการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมในด้านพฤติกรรมหลักเรื่องการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียมกับพฤติกรรมหลักเรื่องการพนันบอล

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเรื่องการพนันบอล งานวิจัยที่ศึกษาตัวแปรการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมที่เป็นตัวแปรเดียวยังมีน้อย ส่วนใหญ่เป็นการศึกษา ในกลุ่มของการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ โดยมีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมเป็นองค์ประกอบตัวหนึ่ง ผู้วิจัย จึงนำมาศึกษา พงงานวิจัยดังนี้ งานวิจัยของมัณฑิ เปี่ยมดี (2558) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเรื่องอบายมุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา (385 คน) และโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (357 คน) รวมจำนวน 742 คน ผลวิจัยพบว่า ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลักเรื่องอบายมุข ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลักเรื่องอบายมุข รองลงมาคือ ลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน การอบรมเลี้ยงดูตามแนวพุทธ อิทธิพลจากสื่อ และวิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม

ตามลำดับ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลักเลียงอบายมุขได้ร้อยละ 49 โดยวิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (Beta) เท่ากับ .12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของฉัตรชัย เสนสาย (2554) ศึกษาเรื่องอิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ ความเชื่อใน กุศลกรรมบถ 10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (2553) นัภถือศาสนาพุทธ พบว่า การคิดแบบโยนิโสมนสิการมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนด้านการประหยัดและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (beta= 0.61, p<.001) และงานวิจัยของพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (2559) ศึกษาเรื่องแบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาและผลของโปรแกรมการฝึกคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาเท่ากับ .15 อิทธิพลครอบครัวยังส่งผลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา และการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ .53 และ .56 ตามลำดับ อิทธิพลครอบครัวยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาผ่านการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เท่ากับ .08 และ .08 และจากผลของโปรแกรมการฝึกคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ พบว่า นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมฝึกทักษะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ร่วมกับได้รับโปรแกรมการส่งเสริมอิทธิพลจากครอบครัวผ่านคู่มือสำหรับผู้ปกครอง (กลุ่มทดลอง A) นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมฝึกทักษะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาทางด้านทั้งสาม (บริโภคอาหาร บริโภคสิ่งของเครื่องใช้ บริโภคทรัพยากรธรรมชาติ) และมีการคิดโยนิโสมนสิการทางด้านทั้งสี่ (คิดถูกวิธี คิดถูกทาง คิดมีเหตุผล คิดเร้าความดีและคิดมีเป้าหมาย) สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมฝึกทักษะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ (กลุ่มควบคุม C) ส่วนนักเรียนที่ได้รับโปรแกรมฝึกทักษะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ ร่วมกับได้รับโปรแกรมการส่งเสริมอิทธิพลจากครอบครัวผ่านคู่มือสำหรับผู้ปกครอง (กลุ่มทดลอง A) มีพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาทางด้านทั้งสาม การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการทางด้านทั้งสี่ สูงกว่านักเรียนที่ได้รับเฉพาะโปรแกรมฝึกทักษะการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการเพียงด้านเดียว (กลุ่มทดลอง B) ผลการวิจัยทั้งสองระยะ และบันทึกพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของผู้ปกครอง ครูและนักเรียน ยืนยันสอดคล้องกันว่า อิทธิพลครอบครัวยัง การคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน

ดังนั้น จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย ผู้วิจัยคาดว่า การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมจะมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอล จึงสนใจนำตัวแปรการคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียมมาศึกษา เป็นตัวแปรสาเหตุในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคลในงานวิจัยนี้

การรู้เท่าทันสื่อกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

สื่อยุคปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลทุกกลุ่มทุกอายุ และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันที่แต่ละบุคคลไม่สามารถปิดกั้นได้ ทั้งสื่อโทรทัศน์และวิทยุซึ่งเป็นสื่อดั้งเดิม หรือสื่อร่วมสมัย เช่น อินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ แม้ว่าจะไม่มีเจตนาที่จะรับสื่อบางประเภท แต่สื่อได้เข้ามาหาบุคคลเองเสมอ (Art Silverblatt, 2014 อ้างอิงใน นุติ หนูโพโรจน์, ออนไลน์)

สื่อมวลชน มีความหมายถึง สื่อกลางที่นำความรู้ไปสู่มวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง ภาพยนตร์ และอื่นๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2542) คำว่า มวลชน หมายถึง กลุ่มคน ผุ้ชน และสาธารณชน (Blumer, 1939) คำว่าสื่อมวลชน จึงหมายถึง พาหนะหรือเครื่องมือทั้งหลายที่มนุษย์ประดิษฐ์และคิดค้นขึ้นมาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ในการนำข่าวสารหรือข้อมูลต่าง ๆ จากผู้ส่งสารไปสู่ยังมวลชน หรือประชาชนโดยทั่วๆ ไป ซึ่งอาจเป็นกลุ่มผู้ชม ผู้ดู ผู้ฟังและผู้อ่านในกระบวนการสื่อสารมวลชน มีลักษณะเป็นประชากรที่มีจำนวนมากมาย และต่างกระจายกระจายกันอยู่ ประเภทของสื่อมวลชน ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์ นิตยสาร) วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เช่น สื่อสังคม (Social Media) ได้แก่ เฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ ไลน์ เป็นต้น และนิยมเรียกสื่อมวลชนว่า สื่อ (กาญจนา แก้วเทพ, 2545)

เป็นที่ยอมรับว่าสื่อมีความสำคัญเพราะ 1) สื่อเป็นตัวบอกเราว่า กำลังเกิดอะไรขึ้นบ้างในโลกใบนี้ 2) สื่อเป็นศูนย์กลางของชีวิตมนุษย์ กล่าวคือ ในชีวิตประจำวัน ทุกคนต่างได้รับสารจากสื่อในหลายรูปแบบ ไม่ทางใดก็ทางหนึ่งเสมอ 3) สื่อมีอิทธิพลซึ่งอาจส่งผลดีหรือผลร้าย หรือทั้งสองอย่างในเวลาเดียวกัน 4) สื่อกลายเป็นความจำเป็นในบ้าน 5) สื่อมักทำกำไรได้มาก จึงเป็นข้อพิจารณาว่า ผู้ส่งสารจำนวนมากไม่ได้ส่งสารเพื่อเอาใจประชาชนที่ต้องการข้อมูลข่าวสาร แต่ส่งสารเพื่อผลประโยชน์และกำไร ในด้านเกี่ยวกับผู้รับสื่อ ชาร์ลส์ แอทกิน (Charles Atkin, 1973 อ้างอิงใน วาลี ชันธูวาร์, 2557) กล่าวว่า บุคคลที่เปิดรับข่าวสารมากและบ่อย และนำเนื้อหาที่ได้รับไปพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลทั้งหลาย ย่อมมีหูตากว้างไกล เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์และมีความรู้ความเข้าใจในสภาพแวดล้อมมากกว่าบุคคลที่เปิดรับข่าวสารน้อยและไม่ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ซึ่งจะทำให้ความคิดไม่หลากหลาย ไม่เกิดการวิเคราะห์ ไม่พัฒนาสติปัญญา และการรู้เท่าทันสื่อจะมีน้อย ซึ่งอาจเสียประโยชน์ สื่อจึงมีความเกี่ยวข้องของการรับรู้ พัฒนาการของเด็กและเยาวชนตั้งแต่เยาว์วัย เป็นการเรียนรู้และสร้างเสริมรูปแบบการใช้ชีวิต เด็กจะมีความคุ้นเคย ปฏิบัติจนเคยชิน และกลายเป็นวิถีชีวิตเมื่อเติบโตขึ้น ซึ่งนำมาสู่การเกิดพฤติกรรมสำคัญหลายด้าน

มีการถกเถียงอย่างต่อเนื่องว่า สื่อเป็นต้นเหตุของปัญหาและความเสี่ยงในเด็กและเยาวชนจริงหรือไม่ จึงจำเป็นต้องพิจารณาว่า ในขณะที่สื่อสร้างการเรียนรู้ที่ดี สื่ออาจแฝงแนวคิดบางอย่างที่อาจส่งผลต่อการคิดและตัดสินใจของเด็กในทางลบได้เช่นกัน ปัจจัยร่วมที่ทำให้เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยงต่อเนื้อหาทางลบ (พรณพิมล วิบุลากร, 2554) ได้แก่ 1) การสื่อสารไร้พรมแดน

กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ข้อมูลข่าวสารเผยแพร่อย่างรวดเร็ว ทั้งข้อมูลที่เป็นประโยชน์และข้อมูลที่ต้องใช้การกลั่นกรอง ซึ่งอาจเกินความสามารถของเด็กและเยาวชนที่จะปกป้องตนเองจากข้อมูลที่ไม่เหมาะสมกับวัย 2) สถานการณ์ทางสังคมและครอบครัว ทำให้เด็กและเยาวชนต้องใช้ชีวิตตามลำพัง ไม่มีผู้ที่เป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำ คำแนะนำส่วนมากมาจากเพื่อนวัยเดียวกันที่มีประสบการณ์ใกล้เคียงกับตัวเอง 3) เด็กกลุ่มหนึ่งต้องมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว เข้าสู่ชีวิตการทำงานตั้งแต่อายุน้อย โดยขาดโอกาสการเรียนรู้ทักษะการใช้ชีวิตทางสังคม การตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน และส่งผลกระทบต่อชีวิตในระยะยาว 4) ด้วยพัฒนาการตามวัย เด็กวัยรุ่นต้องการการได้รับการยอมรับ โดยเฉพาะจากเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพล รวมทั้งกระแสหลักในสังคมที่สื่อนำเสนอ ทำให้เด็กต้องการเป็นตามแบบอย่างที่น่าปรากฏ และมีความต้องการแสดงพฤติกรรมแบบผู้ใหญ่ 5) สภาพแวดล้อมทางสังคมมีพื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น เด็กจำเป็นต้องสร้างทักษะการปกป้องตนเอง การตัดสินใจที่จะดูแลตนเองให้เท่าทันกับความเสี่ยงที่เพิ่มมากขึ้น และ 6) พื้นที่การเรียนรู้ตามวัยที่ตอบสนองความต้องการตามวัยยังไม่เท่าเทียมกันในเด็กแต่ละกลุ่ม เด็กบางส่วนไม่มีโอกาสเรียนรู้ตามวัยของตนเอง หรืออาจได้รับประสบการณ์ที่เลวร้ายที่ทำให้เด็กเลือกรับพฤติกรรมที่เสี่ยงมาเป็นทางออกในการใช้ชีวิต

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องอ่านสื่อให้ออกเทียบเท่ากับการรู้หนังสือ โดยมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสื่อ ที่เรียกว่า รู้เท่าทันสื่อ ซึ่งไม่ได้หมายความว่า สื่อไม่ดีหรือมีเจตนาซ่อนเร้น (Art Silverblatt, 2016 อ้างอิงใน นุติ หนูโพธิ์จรณ์, ออนไลน์) แต่เพื่อความเข้าใจอย่างถูกต้อง จึงมีนักวิชาการและนักวิจัยให้ความหมายการรู้เท่าทันสื่อไว้อย่างกว้างขวาง ดังนี้

ความหมายการรู้เท่าทันสื่อ

การรู้เท่าทันสื่อ ในภาษาอังกฤษตรงกับคำว่า Media Literacy บ้าง ใช้คำว่า Media Education หรือ Media Study (การศึกษาสื่อ) บ้าง ซึ่งขึ้นกับบริบทที่ใช้ (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2547) ในอดีตสื่อส่วนใหญ่จำกัดอยู่ในสิ่งพิมพ์ แต่ปัจจุบันสื่อมีหลายช่องทางมากขึ้น (เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ภาพถ่าย สิ่งพิมพ์ และสื่ออินเทอร์เน็ต) ความหมายของสื่อจึงต้องขยายขอบเขตกว้างขึ้นตามไปด้วย คณะกรรมการเทเลมีเดียแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (The National Telemedia Council) ให้ความหมายของการรู้เท่าทันสื่อว่า คือ ความสามารถที่จะเลือก ความสามารถที่จะเข้าใจ ในบริบทของเนื้อหาสาระ รูปแบบและแนวทางในการนำเสนอ ผลกระทบ อุตสาหกรรมสื่อและการผลิตสื่อ ตลอดจนความสามารถในการตั้งคำถาม การประเมินคุณค่า การสร้างสรรค์ การผลิต และความสามารถในการตอบสนองต่อสื่อต่างๆ อย่างรอบคอบ การรู้ทันสื่อจึงเป็นเรื่องของการรับสื่ออย่างมีสติและตอบสนองด้วยปัญญาและเหตุผล

ผู้เข้าประชุมที่ Annenberg School for Communication (Megee, 1997) และ The Canadian Ministry of Education ได้ร่วมกันให้ความหมายการรู้เท่าทันสื่อว่า เป็นความสามารถที่จะเข้าใจ วิเคราะห์ ตั้งคำถาม ประเมินว่าสื่อทำงานอย่างไร สื่อมีการสร้างความหมายอย่างไร สื่อได้รับการจัดการอย่างไร สื่อเป็นศูนย์กลางและสร้างความจริงได้อย่างไร สื่อส่งผลกระทบต่อชีวิตเราอย่างไร และการรู้เท่าทันสื่ออาจรวมถึงความสามารถที่จะสร้างสรรค์และผลิตสื่อได้ด้วย (พรทิพย์ เย็นจะบก, 2547)

อังคินันท์ อินทรกำแหง (2557) ให้ความหมาย ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media literacy skill) ว่าหมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถของบุคคลมีทักษะในการคิดทำความเข้าใจ วิเคราะห์วิพากษ์เนื้อหาสารหรือสิ่งที่สื่อนำเสนอ และสามารถตีความเนื้อหาของสื่อที่แฝงอยู่ในสื่อและประเมินตัดสินคุณค่าในสิ่งที่สื่อนำเสนอได้ และการรู้เท่าทันสื่อ จึงมีความหมายถึง การมีความรู้ความเข้าใจในภาษาของสื่อหรือสิ่งที่สื่อต้องการนำเสนอ เพื่อสามารถใช้เหตุผลหรือวิจารณ์ญาณในการโต้ตอบ แสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจได้อย่างถูกต้องจากข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งได้ประโยชน์จากสื่ออย่างเต็มที่ กล่าวได้ว่า การรู้เท่าทันสื่อ ช่วยให้ผู้รับสื่อสามารถควบคุมสื่อได้ ด้วยการวิเคราะห์ตามหลักเหตุผลและประเมินค่าด้วยตนเองโดยไม่ถูกสื่อควบคุม (Art Silverblatt, 1995 อ้างอิงใน นุติ

หนูไพโรจน์, ออนไลน์) Art Silverblatt (1995 อ้างอิงใน วาสิ ชันธวาร, 2552) ได้ขยายแนวคิดและให้นิยามของการรู้เท่าทันสื่อว่า เป็นความสามารถของพลเมืองในการเข้าถึง วิเคราะห์ และผลิตข้อมูลข่าวสาร โดยระบุว่าผู้รับสารต้องประกอบด้วย 1) ตระหนักถึงผลกระทบของสื่อต่อบุคคลและสังคม 2) มีความเข้าใจในกระบวนการของสื่อสารมวลชน 3) มีการพัฒนากลยุทธ์ในการวิเคราะห์และอภิปรายหรือถกเถียงเกี่ยวกับเนื้อหาสื่อ 4) ตระหนักว่าเนื้อหาสื่อทำให้มองเห็น ทักษะคิด ค่านิยม พฤติกรรมแบบแผนความคิด และวัฒนธรรม และ 5) มีการเสริมสร้างให้เกิดการเพิ่มพูนความสุข ความเข้าใจและความพึงพอใจในเนื้อหาสื่อ ต่อมา นัทธิหทัย อุบล (2552) ได้ขยายองค์ประกอบของการรู้เท่าทันสื่อที่ซิลเวอร์แบลทท์ให้ไว้ 5 ประการ โดยขยายเพิ่มอีก 2 ประการ คือ ความเข้าใจในข้อบังคับทางจริยธรรมของผู้ผลิตสื่อ และความสามารถในการใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

พอดเตอร์ (1998; อ้างอิงใน วาสิ ชันธวาร, 2552) ให้คำจำกัดความของการรู้เท่าทันสื่อว่า หัวใจของการรู้เท่าทันสื่อไม่ใช่การสืบหาความจริงแท้ หรือจุดมุ่งหมายของเนื้อหาเท่านั้น แต่เป็นการตระหนักถึงกระบวนการตีความ และการกระตือรือร้นในการค้นหารูปแบบการตีความภายในเนื้อหาสารนั้นๆ บุคคลมีความรู้เท่าทันสื่ออยู่ในระดับหนึ่งมากน้อยต่างกัน ส่วนการเพิ่มความรู้เท่าทันสื่อต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการคือ ข่าวสารและทักษะ โดยข่าวสารต้องมีการจัดระเบียบอย่างดีเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงและเป็นข่าวสารเกี่ยวกับสังคม เช่น บทบาทของบุคคลต่างๆในสังคม ด้านทักษะแบ่งเป็นทักษะขั้นพื้นฐาน และทักษะขั้นสูง โดยทักษะขั้นพื้นฐานเป็น

ทักษะอื่นๆที่ใช้เป็นปกตินิสัยเพื่อควบคุมการเปิดรับสื่อ สามารถเข้าใจเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามทีื่อนำเสนอ ส่วนทักษะขั้นสูงเป็นการวิเคราะห์ เปรียบเทียบและหาความตรงข้าม การประเมิน การสังเคราะห์และการเล็งเห็นคุณค่า แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ความเข้าใจสื่อได้ไม่เท่ากันหมดในทุกสถานการณ์และทุกเวลา แต่เมื่อบรรลุระดับของวุฒิภาวะที่สูงขึ้น ทั้งด้านปัญญา อารมณ์หรือศีลธรรม จะทำให้บุคคลสามารถรับรู้เนื้อหาของสื่อได้มากขึ้น วุฒิภาวะจะช่วยยกศักยภาพให้สูงขึ้น และการเร่งพัฒนาทักษะและความรู้อย่างจริงจังจะทำให้สามารถใช้ศักยภาพนี้ได้

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2550) กล่าวว่า การรู้เท่าทันสื่อว่า หมายถึง การที่ผู้รับสื่อมีทักษะการคิดวิจารณ์ญาณโดยความเข้าใจ วิเคราะห์ ตีความ ประเมินสื่อและสิ่งที่ได้รับจากสื่อ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสื่อ ตระหนักผลกระทบของสื่อที่มีต่อบุคคลและสังคม และรู้จักเลือกรับและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชนและสังคม

เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2540) การรู้เท่าทันสื่อ คือ ความรู้ ความเข้าใจและความสามารถของบุคคลในการวิเคราะห์ธรรมชาติของสื่อมวลชน เทคนิคที่สื่อมวลชนใช้ในการถ่ายทอดความเป็นจริง เรื่องราวต่างๆ และความหมายของเนื้อหาความที่สื่อนำเสนอ

นันทน์หทัย อุบล (2552) ให้ความหมายการรู้เท่าทันสื่อว่า หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรู้และเข้าใจเนื้อหาสาระจากข้อมูลข่าวสาร สามารถวิเคราะห์เนื้อหาสาระ และสามารถใช้ประโยชน์จากเนื้อหาสาระ ประกอบด้วย 3 ด้านคือ 1) มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อ หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเข้าใจเนื้อหาสาระ เข้าใจความหมายของข้อมูลข่าวสาร เข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย เข้าใจถึงที่มาของภาพและข้อความข่าว 2) มีความสามารถในการวิเคราะห์สื่อ หมายถึง สามารถแยกแยะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น การชี้นำ เข้าใจวัตถุประสงค์หรือเจตนาในการนำเสนอภาพข่าวและภาษาที่ใช้ 3) มีความสามารถในการนำเนื้อหาจากสื่อมาใช้ประโยชน์

มีนักวิชาการให้ความหมายคำที่เกี่ยวกับการรับสื่อ ในความหมายที่ใกล้เคียงกับการรู้ทันสื่อ เช่น จุฑาพัฒน์ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2547) ให้ความหมายของการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ หมายถึง การเปิดรับชมรายการโทรทัศน์ทางการศึกษา ข่าว สารคดี รายการข่าวสาร IT วิทยาศาสตร์ การถ่ายทอดกีฬา รายการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย การวิเคราะห์ข่าวสารการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการเกษตร ภาพยนตร์หรือละครที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของไทย รายการเพื่อการศึกษา รายการเกี่ยวกับการใช้ภาษา หรือเพิ่มพูนไหวพริบและสติปัญญา รายการเกี่ยวกับสุขภาพ รายการเกี่ยวกับอาหาร รายการสัมภาษณ์เกี่ยวกับชีวประวัติบุคคล ส่วนรายการอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวในลักษณะข้างต้น ได้แก่ รายการเพลง การ์ตูน ละคร ภาพยนตร์อื่น ๆ ที่มีใช้องประวัติศาสตร์ รายการเกมโชว์ หรือรายการวาไรตี้ต่างๆ นั้น ไม่จัดอยู่ในรายการที่มีประโยชน์ เพราะส่วนมากให้เฉพาะความเพลิดเพลิน ถึงแม้บางครั้งจะมีเนื้อหาสาระสอดแทรกก็ตาม และบางครั้งใช้ภาษาไม่สุภาพ ซึ่งไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าจะนำเสนอรูปแบบใด

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย สำหรับงานวิจัยนี้ การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การที่นักเรียนซึ่งเป็นผู้รับข่าวสาร รับเนื้อหาสาระจากผู้ส่งข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนหลากหลายประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หรือโทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้การรับข่าวสารเกิดประโยชน์สูงสุด การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนจึงประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้และเข้าใจข่าวสารที่สื่อนำเสนอ หมายถึง เมื่อนักเรียนได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน นักเรียนรู้และเข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระเหล่านั้นว่า สามารถเชื่อมโยงหรือนำไปสู่การพินิจพิจารณาได้ นักเรียนมีการกระทำที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนคล้อยตามสิ่งที่สื่อแนะนำเสนอ หรือปฏิเสธเนื้อหาสาระเหล่านั้นเพื่อการหลีกเลี่ยงพินิจพิจารณา 2) การกลั่นกรองและเลือกรับประโยชน์จากข่าวสารที่สื่อแนะนำเสนอ หมายถึง การที่นักเรียนเลือกรับและใช้เนื้อหาสาระจากสื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อการมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงพินิจพิจารณา

การวัดการรู้เท่าทันสื่อ

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการวัดการรู้เท่าทันสื่อพบว่า อังคินันท์ อินทรกำแหง (2557) ศึกษาเรื่องการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับเด็กและเยาวชนสตรีไทย อายุ 15-21 ปี กลุ่มตัวอย่าง รวม 2,000 คน เป็นนักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุ 15-21 ปี มีพฤติกรรมเสี่ยงโดยพิจารณาจากครู เช่น การมีคูรัก ชอบเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด เกเรขาดเรียนบ่อย ไม่ได้ อาศัยอยู่กับครอบครัว เป็นต้น เป็นแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรมี 5 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น (Cronbach's Alpha) = 0.89 มีคำถาม 5 ข้อๆ ละ 5 คะแนน คะแนนเต็ม 25 คะแนน เกณฑ์การให้คะแนนคือ ผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า 15คะแนน หรือ <60% ของคะแนนเต็ม อยู่ในระดับไม่ดีพอ เป็นผู้ยอมรับและเชื่อถือข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อโดยแทบจะไม่ต้องคิดวิเคราะห์หรือตรวจสอบก่อน ผู้ที่ได้ 15-19.99 คะแนนหรือ $\geq 60\% - < 80\%$ ของคะแนนเต็ม อยู่ในระดับพอใช้ได้ เป็นผู้ยอมรับและเชื่อถือข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่ออยู่บ้าง โดยมีการวิเคราะห์หรือตรวจสอบข้อมูลก่อนในบางเรื่อง ผู้ที่ได้ 20-25 คะแนนหรือ $\geq 80\%$ ของคะแนนเต็มอยู่ในระดับดีมาก เป็นผู้ยอมรับและเชื่อถือข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อเฉพาะที่ผ่านการวิเคราะห์ตรวจสอบข้อมูลด้วยตนเองก่อนว่าถูกต้องจริงและเป็นแบบอย่างที่ดีได้

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2550) วัดองค์ประกอบการรู้เท่าทันสื่อ 3 ด้าน คือ ด้านการคิดวิเคราะห์ญาณ ด้านการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อ และด้านการเลือกรับใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ จากกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระดับปริญญาตรีชั้นปี 1 ที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม จำนวน 60 คน ประกอบด้วยกลุ่ม 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนในการใช้สื่อสูง จำนวน 30 คน และกลุ่มที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของ

ตนในการใช้สื่อต่ำ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม โดยในการวัดด้านการคิด วิเคราะห์ญาณ จะวัดจากแบบทดสอบปรนัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยคำถามปลายปิดมี 4 ตัวเลือก ให้เลือกตอบ โดยในแต่ละตัวเลือกจะมีเกณฑ์ในการให้คะแนนตามคำตอบว่า ผู้ตอบมีการรู้เท่าทันสื่อ ด้านการคิดวิเคราะห์ญาณอยู่ในระดับใด อาทิ ถ้าผู้ตอบเลือกตอบในข้อที่อยู่ในระดับการประเมินจะได้ 4 คะแนน เลือกตอบในข้อที่อยู่ในระดับการวิเคราะห์จะได้ 3 คะแนน เลือกตอบในข้อที่อยู่ในระดับ การเข้าใจ จะได้ 2 คะแนน และเลือกตอบในข้อที่อยู่ในระดับการรู้จะได้ 1 คะแนน ผู้ตอบที่ได้คะแนน มากกว่า แสดงว่ามีการรู้เท่าทันสื่อในด้านการคิดวิเคราะห์ญาณสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนน้อยกว่า ใน การวัดการรู้เท่าทันสื่อด้านการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามขึ้นเอง เป็นชนิด มาตรฐานวัดแบบลิเคอร์ท 4 อันดับ มีข้อความทั้งทางบวกและทางลบ โดยให้ผู้ตอบประเมินตนเองว่ามี ความรู้สึกหรือความคิดเห็นตามที่ระบุไว้ในแต่ละข้อในระดับใด เกณฑ์การให้คะแนน 4-1 คะแนน คือ ตอบจริงที่สุด ให้ 4 คะแนน จนถึงไม่จริงเลย ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความทางลบจะให้คะแนนใน ลักษณะตรงกันข้าม ผู้ตอบที่ได้คะแนนมากกว่า แสดงว่ามีการรู้เท่าทันสื่อในด้านการตระหนักถึง ผลกระทบของสื่อสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนนน้อยกว่า และในการวัดด้านการเลือกรับและใช้สื่อมวลชน อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามมาตรฐานวัดแบบลิเคอร์ท 4 อันดับ เป็นข้อความทั้ง ทางบวกและทางลบ เกณฑ์การให้คะแนน 4-1 คะแนน คือ ตอบจริงที่สุด ให้ 4 คะแนน จนถึงไม่จริง เลย ให้ 1 คะแนน ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในลักษณะตรงกันข้าม ผู้ตอบที่ได้คะแนนมากกว่า แสดงว่ามีการรู้เท่าทันสื่อในด้านการเลือกรับและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพสูงกว่าผู้ตอบที่ได้คะแนน น้อยกว่า และนั้ท์หทัย อุบล (2552) ได้สร้างแบบวัดการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์โดยอาศัยแนวคิด จากงานวิจัยของอดุลย์ เพียรรุ่งโรจน์ (2543) ประกอบด้วยความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์ และความสามารถในการนำเนื้อหาจากสื่อหนังสือพิมพ์ ไปใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษา สมุทรปราการเขต 1 จำนวน 538 คน แบบวัดเป็นแบบสอบถาม 3 ด้านด้านละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ เลือกหนึ่งคำตอบจาก 4 ตัวเลือก มีระบบการให้คะแนน 2 ค่า คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ถ้าไม่ตอบ หรือตอบผิดให้ 0 คะแนน ค่าคะแนนเป็น 1 และ 0 เนื้อหาจากข่าวหนังสือพิมพ์รายวันด้านบันเทิง จำนวน 10 ข่าว

ผู้วิจัยวัดการรู้เท่าทันสื่อ ด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาจากแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อ ของอังศิรินทร์ อินทรกำแหง (2557) และจินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2550) และสร้างเพิ่มเติมตาม ขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ จำนวน 9 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนน ในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีการรู้เท่าทันสื่อในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการ พนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการรู้เท่าทันสื่อกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย พบว่าการวิจัยตัวแปรสาเหตุการรู้เท่าทันสื่อที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆของเยาวชนมีไม่มากนัก แต่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สื่อ พฤติกรรมการใช้สื่อใหม่ พฤติกรรมการรู้เท่าทันสื่ออยู่บ้าง เช่น งานวิจัยของอังคินันท์ อินทรกำแหง (2557) ศึกษาเรื่องการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับวัยรุ่นไทย อายุ 15-21 ปี ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การมีคูรัก ชอบเที่ยวกลางคืน การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด เกรซชาติเรียนบ่อย ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว เป็นต้น การศึกษานี้เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาคุณลักษณะความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักเรียนวัยรุ่น ในเรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (media-literacy) ว่าอยู่ในระดับใดใน 3 ระดับ ซึ่งแนวทางพัฒนาที่สอดคล้องกัน มีดังนี้ คือ 1) ระดับพื้นฐาน จะส่งเสริมให้มีความสามารถในการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่สื่อนำเสนอเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 2) ระดับปฏิสัมพันธ์ ส่งเสริมให้มีการรู้เท่าทันสื่อระดับพื้นฐานและสามารถเปรียบเทียบวิธีการเลือกรับสื่อ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหรือป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร 3) ระดับวิจารณ์ญาณ ส่งเสริมให้มีการรู้เท่าทันสื่อระดับปฏิสัมพันธ์และสามารถในการประเมินข้อความสื่อเพื่อชี้แนะแนวทางให้กับชุมชนหรือสังคม เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จากงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักเรียนวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งนี้ เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์ (2540) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร และบริเวณลพพว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีการรู้เท่าทันสื่อในระดับที่ยังไม่รู้เท่าทันสื่อหรือถูกครอบงำโดยสื่อ นักศึกษามีการรู้เท่าทันสื่อด้านการตีความเรื่องแนวบันเทิงคดี และโฆษณาในระดับที่สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งความหมายตรง และความหมายแฝง ส่วนวิไลพร จิตต์จุฬานนท์ (2543) ได้ศึกษาการเปิดรับทัศนคติการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากเว็บไซต์การศึกษา ของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย(SchoolNET) ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 398 คน ผลวิจัยพบว่า ทัศนคติต่อเว็บไซต์การศึกษาของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากเนื้อหาที่อยู่ในเว็บไซต์การศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าอาร์เท่ากับ.464) และนันทพร หทัย อุบล (2552) ศึกษาเรื่องแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการเขต 1 จำนวน 538 คน ผลวิจัยพบว่า ในการจำแนกตามระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3 และ 5 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ความสามารถในการวิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ) กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ (ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อ

หนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์หนังสือพิมพ์ และความสามารถในการนำสื่อหนังสือพิมพ์มาใช้ประโยชน์) มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่า และพบผลวิจัยสำคัญของ จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2550) ที่ศึกษาเรื่องผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต เพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อโดยทำการพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรู้เท่าทันสื่อ และพัฒนาการรับรู้ค่านิยมเพื่อให้เกิดความเข้าใจสามารถถ่ายโอนเนื้อหาที่ได้รับจากสื่อไปสู่พฤติกรรม โดยการเลือกรับและใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ ซึ่งมี 3 ด้านคือ (1) ด้านการคิดที่จะใช้ความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิจารณ์ญาณ (2) พัฒนาด้านความรู้สึกหรือจิตใจ โดยใช้แนวคิดการสร้างความตระหนักและแนวคิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติของแมคไกวร์ และ (3) พัฒนาด้านพฤติกรรม ด้วยการปรับพฤติกรรมโดยใช้แนวคิดควบคุมตนเอง กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ระดับปริญญาตรีชั้นปี 1 ที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม จำนวน 60 คน ประกอบด้วยกลุ่ม 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนในการใช้สื่อสูง จำนวน 30 คน และกลุ่มที่มีระดับการรับรู้ความสามารถของตนในการใช้สื่อต่ำ จำนวน 30 คน ผลวิจัยพบว่า 1) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครั้งของการวัดกับรูปแบบการฝึกอบรมต่อการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาในด้านการคิดวิจารณ์ญาณ ด้านการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อ และด้านการเลือกรับและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพ 2) นักศึกษาที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อมีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อสูงกว่านักศึกษาที่ไม่ได้รับการฝึก และรูปแบบที่ดีที่สุดในการพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา คือการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อทั้ง 3 ด้านคือ ด้านการคิด ความรู้สึกหรือจิตใจและพฤติกรรมรวมกับการฝึกทำโครงการ 3) นักศึกษากลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในการใช้สื่อสูงมีคะแนนเฉลี่ยการรู้เท่าทันสื่อด้านการคิดวิจารณ์ญาณ ด้านการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อ และ ด้านการเลือกรับและใช้สื่ออย่างมีประสิทธิภาพไม่แตกต่างจากนักศึกษากลุ่มที่มีการรับรู้ความสามารถของตนในการใช้สื่อต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า การรู้เท่าทันสื่อ น่าจะเป็นตัวแปรสำคัญ ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจนำตัวแปรการรู้เท่าทันสื่อมาศึกษาในกลุ่มตัวแปรปัจจัยทางจิตในงานวิจัยนี้

ตอนที่ 3 ลักษณะชีวิตสังคมกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ลักษณะชีวิตสังคมเป็นตัวแปรที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร จากการประมวลเอกสารงานวิจัยพบว่า ลักษณะชีวิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เพศ การอยู่อาศัย และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

เพศกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

เพศ เป็นสิ่งแรก เป็นตัวแปรเบื้องต้น และเป็นลักษณะธรรมชาติ ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างกันของมนุษย์ เด็กชายและเด็กหญิงได้รับการปฏิบัติด้วยความหวัง และการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่และสังคมต่างกันแม้ในเรื่องเล็กน้อย เช่น สีของเครื่องแต่งกาย ของเล่น เป็นต้น เพศ จึงถูกใช้ในการกำหนดกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติตนที่ต่างกันสำหรับชายและหญิง ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง บุคลิกภาพ และอารมณ์ที่กำหนดไว้สำหรับชายหรือหญิงเท่านั้น กล่าวได้ว่า การแสดงออกหรือพฤติกรรมของการเป็นชายและหญิงถูกกำหนดด้วยสามปัจจัย คือ (1) ปัจจัยด้านชีวภาพ (Biological Factors) เช่น โครงสร้างการทำงาน และการทำงานของอวัยวะของร่างกาย (2) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) เช่น การเลี้ยงดูของพ่อแม่ การปฏิบัติต่อบุตรชายหญิงที่แตกต่างกัน ตลอดจนความคาดหวังของสังคม หรือด้านการคบเพื่อน ธรรมชาติของเพศหญิงมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนในกลุ่มเล็ก และมักเป็นเพื่อนที่ใกล้ชิดสนิทสนม ส่วนเพศชายมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนในวงกว้าง ความเป็นไปได้ที่จะเข้ากลุ่มที่มีความเสี่ยงและมีการแข่งขันสูงจึงมีมากกว่า หากเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนที่กระทำผิด และซึมซับการกระทำผิด โอกาสที่จะกระทำผิดจึงสูงตามไปด้วย และ (3) ปัจจัยด้านจิตใจ (ดูลยา จิตตะยโสธร, 2551) เช่น เพศชายมีความอดทนต่อความกดดันน้อยกว่าเพศหญิง เช่น ความกดดันด้านการเงิน การถูกข่มเหงรังแก โดยเพศชายมักตอบโต้แรงกดดันนั้นอย่างรวดเร็ว อาจไม่ได้ยั้งคิด ลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้เพศชายมีโอกาสที่จะกระทำผิดได้ง่าย ต่างจากเพศหญิงที่มีความอดทนต่อแรงกดดันได้ดีกว่า อาจไม่ได้โต้ตอบทันทีทันใด แต่จะคิดอย่างรอบคอบ แล้วหาทางออกด้วยวิธีอื่น หรือใช้วิธีดำเนินตนเอง หรือใช้วิธีการเก็บกดเรื่องเหล่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่จะตามมา ดังนั้น โอกาสที่เพศหญิงจะกระทำผิดจึงมีน้อยกว่าเพศชาย

งานวิจัยที่ระบุถึงความแตกต่างของระดับพฤติกรรมระหว่างเพศหญิงและเพศชาย เช่น งานวิจัยจินตนา การสมบัติ (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเล่นการพนันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 895 คน มีพฤติกรรมเล่นการพนันคิดเป็นร้อยละ 37.99 เป็นนักเรียนชายเล่นการพนันคิดเป็นร้อยละ 27.93 เป็นนักเรียนหญิงเล่นการพนันคิดเป็นร้อยละ 10.06 ส่วนงานวิจัยของกิตติศักดิ์ ทองอุทุม (2547) พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีเจตคติต่อสิ่งเสพติดแตกต่างกัน ทั้งนี้ยารี พิริยะอุดมพร (2543) ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันการเสพติดยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันมีความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าแตกต่างกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ พิมพ์ สันสุทธิ (2556) ศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงกับการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน พบผลว่า เพศชายมีการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมากกว่าเพศหญิง เนื่องจาก เพศหญิงมีการ

ควบคุมทางสังคม และการควบคุมตนเองได้ดีกว่าเพศชายในลักษณะเดียวกัน (Alarid, Burton; Cullen, 2000 อ้างอิงใน พิมพ์หทัย สังสุทธิ: 2556) งานวิจัยของธัญญา ราชแพทยาคม (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุด้านธนาคารในโรงเรียน ครอบครัวและการมีภูมิคุ้มกันทางจิต ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนเพศหญิง มีพฤติกรรมประหยัดการใช้จ่ายมากกว่านักเรียนเพศชาย เมื่อพิจารณาจากตัวแปรการรับรู้ประโยชน์จากกิจกรรมรณรงค์การประหยัดและเก็บออมเงินในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และงานวิจัยของสรรเสริญ ปันทอง (2553) ศึกษาเรื่องทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อปัญหาการปราบปรามการพนันท้ายผลฟุตบอลในเขตพื้นที่รับผิดชอบ พบว่า การเล่นพนันบอลเป็นที่นิยมของแม่บ้านตำรวจที่พักอาศัยในอาคารของข้าราชการตำรวจ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวและสังคม

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่าพฤติกรรมหลายด้านของชายและหญิงมีความแตกต่างกัน โดยพบว่า เพศชายมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพนันมากกว่าเพศหญิง แต่อย่างไรก็ตาม ผู้เล่นการพนันบอลมีทั้งชายและหญิง เพศจึงน่าจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม และน่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลที่ต่างกัน สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยคาดว่า ตัวแปรเพศ สามารถนำมาเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม เพื่อการวิเคราะห์กลุ่มย่อยได้

การอยู่อาศัยกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

การอยู่อาศัย หมายถึง ในชีวิตประจำวันนักเรียนมีการอยู่อาศัยอยู่กับใคร ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความใกล้ชิดกันในครอบครัว (ระวีวรรณ กันวี, 2547) การที่นักเรียนมีโอกาสพูดคุย มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่แนบแน่นอบอุ่นกันภายในครอบครัว นักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ย่อมจะมีความใกล้ชิด และเรียนรู้พฤติกรรม ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ มากกว่านักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรืออาศัยอยู่กับผู้อื่น หรืออยู่คนเดียว นักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งด้านสุขภาพจิตหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เช่น การพนัน การติดยาเสพติด หรือความก้าวร้าว เป็นต้น และนักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่ มักมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสูงกว่า (ปีทมา เกตุอ่ำ, 2550) เช่น งานวิจัยของ ระวีวรรณ กันวี (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยสภาพแวดล้อมและด้านจิตลักษณะที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมสั่งสอนเรื่องเพศแบบปล่อยปละละเลยมาก และอาศัยอยู่ที่หอพักกับเพื่อน หรืออยู่คนเดียว มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมสั่งสอนเรื่องเพศแบบปล่อยปละละเลยมาก แต่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ และผลการวิจัยของแบทสัน และเวนทีส (Batson; Ventis, 1982 อ้างอิงใน งามตา วนิทานนท์, 2536) รายงานว่า ถ้าบุตรไม่ได้

อยู่กับพ่อแม่แล้ว อิทธิพลทางศาสนาของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรจะน้อยลง กนกวรรณ ศรีทุมมา (2546) พบว่า เยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีพ่อแม่เลิกร้างกัน ดวงเดือน พันธุนาวิน งามตา วนินทานนท์ และคณะ (2536) พบว่านักเรียนในครอบครัวปกติ มีลักษณะทางจิต 4 ประการสูง (สุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและเหตุผลเชิงจริยธรรม) และมีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย มีพฤติกรรมการคบเพื่อนเหมาะสมมากกว่าครอบครัวแตกแยกและครอบครัวเครียด ในงานวิจัยนี้ ได้แบ่งการอยู่อาศัยเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ 2) ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัย สรุปได้ว่า เยาวชนหรือนักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่ และที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ มีพฤติกรรมหลายด้านที่แตกต่างกัน โดยพบว่า เยาวชนหรือนักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์มากกว่าเยาวชนหรือนักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ ดังนั้น การอยู่อาศัย จึงน่าจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม และน่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลที่ต่างกัน ผู้วิจัยคาดว่า ตัวแปรการอยู่อาศัยของนักเรียน สามารถนำมาเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม เพื่อการวิเคราะห์กลุ่มย่อยได้

ระดับการศึกษาของผู้ปกครองกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล

ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง หมายถึง วุฒิทางการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง โดยแบ่งเป็น ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ระดับการศึกษาของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการอบรมเลี้ยงดูนักเรียนอย่างมาก เนื่องจากผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ในการดำเนินชีวิต ความเชื่อ ค่านิยมที่ดีงาม หากผู้ปกครองเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดย่อมสามารถถ่ายทอดหรือสั่งสอนให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมได้เป็นอย่างดี ในด้านตรงข้ามพ่อแม่ที่มีการดูแลอบรมสั่งสอนแนะแนวทางที่ถูกต้องน้อย อาจส่งผลให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น งานวิจัยของกนกวรรณ ศรีทุมมา (2546) พบว่า เยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีผู้ปกครองที่มีระดับศึกษาน้อยกว่าหรืออยู่ในระดับประถมศึกษา งานวิจัยของจิตจรลดา ไมตรีจิตต์ (2549) ได้ทำการศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร พบว่า นิสัยรักการอ่านของนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน และที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่างกัน มีนิสัยการอ่านที่แตกต่างกัน โดยมีนิสัยรักการอ่านอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง

จากการประมวลเอกสารงานวิจัย ยังพบว่า นักเรียนที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรีและตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์หลายด้านที่ไม่แตกต่างกัน เช่น งานวิจัยของ รวิ วิสาขศาสตร์ (2560) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในโรงเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรีและตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มี

พฤติกรรมกรรมการรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน และพฤติกรรมกรรมการช่วยเหลืองานของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของสุรชัย รุ่งเรืองกุลวณิช (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมรักการอ่าน ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่ การศึกษาของพ่อแม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป มีพฤติกรรมรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่า พ่อแม่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กทุกช่วงวัย ธรรมชาติของพ่อแม่ทุกคน ย่อมรัก ลูกปรารถนาให้ลูกเป็นคนดีและประสบความสำเร็จ มีหลายสิ่งที่พ่อแม่เรียนสูงหรือไม่สูงสามารถทำได้ เช่น เอาใจใส่การเรียนของลูก สอนการแก้ปัญหาพื้นฐานด้วยตนเอง สอนการคิดเลขที่เป็นทักษะ เบื้องต้นอย่างง่าย ซึ่งล้วนส่งผลต่อพัฒนาการตั้งแต่เยาว์วัย สามารถสะท้อนหรือพยากรณ์ได้ถึง ความสำเร็จในทางคณิตศาสตร์ หรือความสามารถด้านอื่น ตลอดจนพฤติกรรมที่พึงประสงค์อีกด้วย (ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข, 2558)

จากการประมวลเอกสารงานวิจัย สรุปได้ว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ต่างกัน มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการกระทำผิดและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาที่ต่างกัน ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงคาดว่า ตัวแปรระดับการศึกษาของผู้ปกครอง น่าจะเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรม และ น่าจะส่งผลต่อพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลที่ต่างกัน ผู้วิจัยคาดว่า ตัวแปรระดับการศึกษาของผู้ปกครองของนักเรียน สามารถนำมาเป็นตัวแปรแบ่งกลุ่ม เพื่อการวิเคราะห์กลุ่มย่อยได้

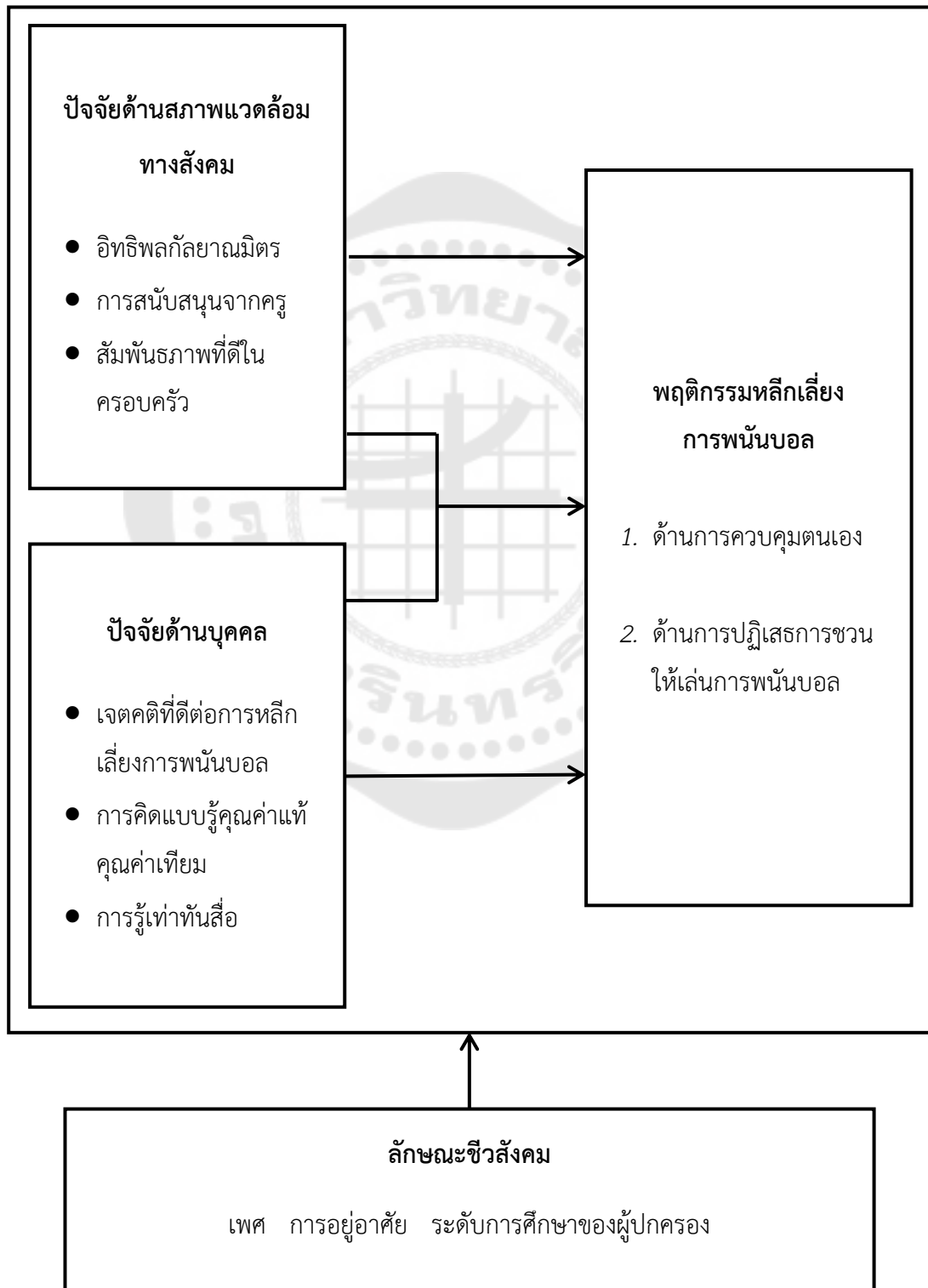
ตอนที่ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย นิยามปฏิบัติการและสมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986) มากำหนดเป็นกรอบในการศึกษาและการประมวลเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคล เกิดจากการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบจากตัวแบบ เนื่องจากบุคคล มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวอยู่เสมอ การเรียนรู้จึงเกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สภาพแวดล้อมทางสังคมกับบุคคล โดยทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมและบุคคล ต่างมีอิทธิพลต่อกัน และกัน และมีความสำคัญเท่ากัน ดังนั้น จึงแบ่งสาเหตุการเกิดพฤติกรรมได้เป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัย ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมทางสังคมและปัจจัยด้านบุคคล จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องพบว่า กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงการเล่น พนันบอล ได้แก่ อิทธิพลภักษณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว กลุ่ม ปัจจัยด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงการเล่นพนันบอล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยง การเล่นเกมพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ ยังได้ศึกษาลักษณะทางชีวสังคมที่สำคัญบางประการของเยาวชน เพื่อเป็นตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์กลุ่มย่อย ได้แก่ เพศ การอยู่อาศัย ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปภาพความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสำคัญ เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดย

พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลประกอบด้วย 2 องค์ประกอบย่อย คือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธชวนให้พนันบอล ดังแสดงในภาพประกอบ 2

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

นียมปฏิบัติกรของตัวแปร

พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล หมายถึง การแสดงออกของนักเรียนเพื่อที่จะไม่เกี่ยวข้องกับกรพนันบอล หรือละเว้นกรพนันบอลได้ โดยนักเรียนมีการแสดงออก 2 ด้าน คือ 1) ด้านการควบคุมตนเอง 2) ด้านการปฏิเสธกรชวนให้พนันบอล เมื่อมีคนมาชักชวน

1. พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านการควบคุมตนเอง หมายถึง กรที่นักเรียนรายงานว่ ตั้งใจที่จะเอาชนะ หรือเปลี่ยนแปลงกรตอบสนองภายในจิตใจของตน เพื่อยับยั้งกรกระทำที่อาจนำไปสู่กรพนันบอล โดยมีการกำกับการแสดงออกด้วย 2 วิธี คือ 1) การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง กรที่นักเรียนรับรู้ว่ เมื่อเผชิญกับสภาวะทางจิตใจของตนเองและสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมพนันบอล นักเรียนพยายามกำหนดอารมณ์และความรู้สึกใ้ดี เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงกรพนันบอลได้ 2) การควบคุมตนเองจากสิ่งเร้า (Impulse Control) หมายถึง กรที่นักเรียนรับรู้ว่ เมื่อเผชิญกับสิ่งเร้า เช่น ปริมาณเงินจำนวนมากที่อาจได้รับจากการพนันบอล คนใกล้ชิดที่พนันบอล การรับรู้กรทายผลการแข่งขันฟุตบอลล่วงหน้า เป็นต้น ซึ่งสิ่งเร้าเหล่านี้ อาจกระตุ้นให้สนใจที่จะพนันบอล นักเรียนได้แสดงออกถึงความพยายามที่จะไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าเหล่านั้น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงกรพนันบอลได้สำเร็จ

ผู้วิจัยวัดการควบคุมตนเอง ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของทางเน่ บอมไอสเตอร์ และบูน (Tangney; Baumeister; & Boone. 2004) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนียมปฏิบัติกร จำนวน 10 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่ มีการควบคุมตนเองในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงกรพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

2. พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านการปฏิเสธกรชวนให้พนันบอล หมายถึง เมื่อมีคนชวนนักเรียนพนันบอล นักเรียนแสดงออกด้วยการไม่ยอมรับและไม่ทำตามกรชวนนั้น โดยมีหลักการปฏิเสธกรชวนพนันบอล 2 ประการ คือ 1) ปฏิเสธด้วยคำพูดที่ไม่ทำให้ผู้ชวนอับอาย เสียหน้า หรือเสียสัมพันธภาพ และแสดงออกว่ "ไม่ต้องกรมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องกับกรพนันบอล แล้วหาทางเลี่ยง" 2) ไม่หวั่นไหวกับกรชวนซ้ำๆ โดยนักเรียนยังคงยืนยันกรปฏิเสธกรชวนพนันบอลนั้นอย่างไม่มีเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยวัดการปฏิเสธกรชวนพนันบอล ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดทักษะการปฏิเสธที่ดี ของกรมสุขภาพจิต (2546) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนียมปฏิบัติกร จำนวน 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้

ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีการปฏิเสธรการชวนพนันบอลในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

อิทธิพลกัลยาณมิตร หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้เรื่องราว และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่ดีจากการได้รับการถ่ายทอดจากเพื่อน 4 ประการ คือ 1) การได้รับคำแนะนำ หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการแนะนำ ชักชวน และการสั่งสอนของเพื่อน 2) การได้รับการสนับสนุน หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ และการพูดที่ทำให้กำลังใจจากเพื่อน 3) การได้รับแบบอย่างที่ดี หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการที่นักเรียนได้ยิน หรือได้เห็นการกระทำของเพื่อน แล้วเลียนแบบ 4) การได้รับการป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำในทางเสื่อมเสีย หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้และเลือกที่จะแสดงออกตามเพื่อนที่มีพฤติกรรมที่ติงาม จากการที่เพื่อนตักเตือน ห้ามปรามเมื่อมีแนวโน้มที่นักเรียนจะกระทำไปในทางเสื่อมเสีย

ผู้วิจัยวัดอิทธิพลกัลยาณมิตร ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ จำนวน 13 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ได้รับอิทธิพลจากกัลยาณมิตรในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การสนับสนุนจากครู หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าจะได้รับการส่งเสริมให้ประพฤติดีหรือได้รับความช่วยเหลือ เพื่อให้หลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ ด้วยการสนับสนุนจากครู 3 ด้าน คือ 1) ด้านอารมณ์ หมายถึง การที่นักเรียนได้รับความห่วงใยเอาใจใส่ และการชื่นชมจากครู 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร หมายถึง การที่นักเรียนได้รับข่าวสารความรู้ คำแนะนำ คำสั่งสอน คำเตือนหรือคำอธิบายที่ชี้ให้เห็นโทษของการพนันบอล 3) ด้านการจัดกิจกรรม หมายถึง การที่ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนในชั้นเรียน มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็นเกี่ยวกับโทษของการพนันบอล ช่วยเหลือนักเรียนจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ในโรงเรียน เช่น กิจกรรมรณรงค์ละเว้นการพนันบอลในโรงเรียน เป็นต้น

ผู้วิจัยวัดการสนับสนุนจากครู ด้วยแบบสอบถามที่มีพื้นฐานมาจาก อมราพร สุรการ (2555) ที่พัฒนาแบบสอบถามการสนับสนุนจากครูตามแนวคิดของมาเลคกี ดีมาเรย์และเอลลิออตต์ (Malecki, Demaray; & Elliott, 2000) และสร้างขึ้นเองเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ จำนวน 11 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้

คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ได้รับการสนับสนุนจากครูในด้านพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่ามีสมาชิกในครอบครัวซึ่งประกอบด้วย นักเรียนกับพ่อแม่ หรือนักเรียนกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจเป็นญาติผู้ใหญ่ ได้แก่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า น้าอา เป็นต้น มีการแสดงออกที่ดีต่อนักเรียนด้วยลักษณะหรือพฤติกรรม 2 ประการ คือ 1) การแสดงออกด้วยความความผูกพัน หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวมีความห่วงใย ความหวังดี สั่งสอน ตักเตือน ห้ามปราม เพื่อไม่ให้นักเรียนพ่นบอล 2) การที่สมาชิกในครอบครัวมีการสื่อสารกัน หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวหาเวลาพูดคุยกันในแต่ละวัน นักเรียนมีโอกาสเล่าเรื่องราวของตนให้สมาชิกในครอบครัวได้รับรู้โดยไม่ปกปิด ไม่เก็บไว้ในใจ หรือมีการปรึกษาหารือกัน

ผู้วิจัยวัดสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาจากแบบวัดของ สมิต วุฒิสวัสดิ์ (2552) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 10 ข้อ ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า เป็นผู้ที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวด้านพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอลสูงกว่าผู้ที่ตอบได้คะแนนต่ำกว่า

เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอล หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ มองเห็นว่า พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอลเป็นสิ่งที่ดีมีประโยชน์หรือมีโทษต่อตนเอง ทำให้เกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ ซึ่งนำไปสู่ความพร้อมที่นักเรียนจะกระทำ หรือให้ความช่วยเหลือ หรือสนับสนุนพฤติกรรมเหล่านั้น ให้สอดคล้องกับความรู้สึกของนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) ความรู้สึกเชิงประเมินค่าในประโยชน์หรือโทษของการมีพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอล 2) ความชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจในพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอล และ 3) ความพร้อมที่จะกระทำพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอล

ผู้วิจัยวัดเจตคติที่ดีต่อการหลักเกี่ยวกับการพ่นบอล ด้วยแบบสอบถามตามแนวคิดของ แมคไกวาร์ (McGuire, W. J., 1985) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเกี่ยวกับการพ่นบอลในด้านพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพ่นบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม หมายถึง การที่นักเรียนรู้จักคิดพิจารณาจากการชมการแข่งขันฟุตบอลว่า นักเรียนมีการรับรู้และเลือกรับประโยชน์ที่เป็นจริง หรือคุณค่าที่แท้จริงจากการชมกีฬาฟุตบอล ที่ปราศจากประโยชน์อื่นแอบแฝง พอกเสริมหรือเติมแต่ง จนเปลี่ยนแปลงความ

มุ่งหมายของการชมกีฬาฟุตบอล เช่น การได้รับความสนุกสนาน การรับรู้ความสำคัญของการเล่นเป็นทีม การเคารพในกติกาการแข่งขัน หรือรู้จักเลือกรับแบบอย่างที่ดีจากนักฟุตบอล เช่น การมีความอดทน การมีไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เป็นต้น โดยนักเรียนไม่เลือกรับสิ่งที่เป็นโทษ สิ่งที่เป็นประโยชน์ไม่จริงหรือคุณค่าเทียมจากการชมการแข่งขันฟุตบอล เช่น การชวนเพื่อนเล่นพนันบอล ในขณะที่ชมการแข่งขันฟุตบอล การนำเงินออมไปเล่นพนันบอลในช่วงบอลโลก เพราะคิดว่าจะเป็นที่มาของรายได้เสริม เป็นต้น

ผู้วิจัยวัดการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ด้วยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ รวมจำนวน 7 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า ได้รับการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

การรู้เท่าทันสื่อ หมายถึง การที่นักเรียนซึ่งเป็นผู้รับข่าวสาร รับเนื้อหาสาระจากผู้ส่งข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนหลากหลายประเภท เช่น หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต หรือโทรทัศน์ เป็นต้น เพื่อให้การรับข่าวสารเกิดประโยชน์สูงสุด การรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนจึงประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ 1) การรับรู้และเข้าใจข่าวสารที่สื่อนำเสนอ หมายถึง เมื่อนักเรียนได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน นักเรียนรู้และเข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระเหล่านั้นว่า สามารถเชื่อมโยงหรือนำไปสู่การพนันบอลได้ นักเรียนมีการกระทำที่แสดงให้เห็นว่า นักเรียนคล้อยตามสิ่งที่สื่อนำเสนอ หรือปฏิเสธเนื้อหาสาระเหล่านั้นเพื่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล 2) การกลั่นกรองและเลือกรับประโยชน์จากข่าวสารที่สื่อนำเสนอ หมายถึง การที่นักเรียนเลือกรับและใช้เนื้อหาสาระจากสื่อให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อการมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงพนันบอล

ผู้วิจัยวัดการรู้เท่าทันสื่อ ด้วยแบบสอบถามที่พัฒนาจากแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อของอังคินันท์ อินทรกำแหง (2557) และจินตนา ต้นสุวรรณนนท์ (2550) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ จำนวน 9 ข้อ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ "จริงที่สุด" ถึง "ไม่จริงเลย" ข้อความทางบวกให้คะแนนจาก 6 ถึง 1 ส่วนข้อความทางลบให้คะแนนในทิศทางตรงข้าม ผู้ที่ตอบได้คะแนนสูงกว่า แสดงว่า มีการรู้เท่าทันสื่อในด้านพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำกว่า

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อย คือ

1.1 นักเรียนเพศหญิง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนเพศชาย

1.2 นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

1.3 นักเรียนที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมกับด้านบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านของนักเรียน ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อยคือ

2.1 นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้านมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะอื่น

2.2 นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกลายณมิตรสูง และมีการรู้เท่าทันสื่อสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้านมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะอื่น

2.3 นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครูสูง และมีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้านมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะอื่น

3. ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล สามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียน ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Correlational – Comparative Study) เก็บข้อมูลจากกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ด้วยแบบสอบถาม ที่ให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเอง (Self Report) บทนี้ เป็นการกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง สร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล จัดกระทำข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

จากการประมวลเอกสารงานวิจัยพบว่า มีงานวิจัยจำนวนน้อยที่ศึกษาจากนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดประชากรที่ใช้ในการศึกษา (Target Population) เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2560 มีจำนวนทั้งสิ้น 3,009 คน โรงเรียนรวม 9 แห่ง ซึ่งกรุงเทพมหานครได้มีการกระจายโรงเรียนในสังกัดอย่างทั่วถึงตามเขตเมืองที่เป็นศูนย์กลางชุมชน (สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2560)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรทั้งหมด คิดเป็นจำนวนตัวอย่างขั้นต่ำ 341 คน และเพื่อป้องกันการได้รับแบบสอบถามตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์ จึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 ได้เป็นนักเรียน 375 คน คิดเป็นสัดส่วนตัวอย่างต่อประชากร ประมาณ 1:8 หรือ 12.5% ผู้วิจัยจึงวางแผนเก็บตัวอย่างรวม 375 คนจากโรงเรียน 9 แห่ง โดยแบ่งตามสัดส่วนให้ใกล้เคียงสัดส่วนของนักเรียนที่มีในแต่ละโรงเรียนต่อนักเรียนทั้งหมด (Cluster Sampling)

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยคัดเลือกโรงเรียนสำหรับทดลองใช้แบบสอบถาม (tryout) ด้วยการจับฉลาก 2 แห่ง มีเป้าหมายกลุ่มตัวอย่าง 70 คน (ได้จริง 102 คน) และได้แสดงความประสงค์ว่าหลังจาก tryout แล้วจะขอให้ทางโรงเรียนจัดนักเรียนใหม่โดยไม่ซ้ำคนให้มาตอบแบบสอบถามหลังการปรับปรุงแล้ว ได้รับทราบเหตุผลว่า เนื่องจากนักเรียนใช้วิธีเดินเรียนและหมุนเวียนคนละกัน การจัดนักเรียนใหม่โดยไม่ให้ซ้ำคนในเวลาที่ต้องการทำได้ยาก ผู้วิจัยจึงใช้โรงเรียน

ที่เหลือ 7 แห่งเป็นสนามวิจัยเพื่อเก็บตัวอย่างจริงด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแล้ว ในจำนวนคงเดิม 375 คน ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวน 391 ชุด ซึ่งสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ของกลุ่มตัวอย่างต่อประชากรที่เก็บได้จริงมีค่าใกล้เคียงกับแผนที่กำหนดไว้

ตาราง 1 แผนและการเก็บตัวอย่างจริง (Sampling : Plan and Actual) แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรุงเทพมหานคร 2560 จำแนกรายโรงเรียน 9 แห่ง

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ประชากร			ตัวอย่าง	
		(คน)*	(แผน)	%	(เก็บจริง)	%
1	วิสุทธิศ	290	36	12.41	43	19.65
2	มัธยมนาคนาวาอุปถัมภ์	290	36	12.41	57	14.82
3	มัธยมประชานิเวศน์	627	78	12.44	103	16.42
4	มัธยมบ้านบางกะปิ	411	51	12.41	59	14.35
5	แก่นทองอุปถัมภ์	93	12	12.90	0	0
6	มัธยมสุวิทย์เสรีอนุสรณ์	403	50	12.40	53	13.15
7	มัธยมวัดสุทธาราม	283	35	12.36	36	12.72
8	มัธยมบูรณาวาส	319	40	12.53	40	12.53
9	นาหลวง	293	37	12.62	0	0
รวม		3009	375	12.46	391	12.99

ที่มา : สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย เป็นลำดับดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย และแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยนี้

2. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปรที่ศึกษาให้ชัดเจนจากการประมวลเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. สร้างแบบสอบถามตามนิยามปฏิบัติการของแต่ละตัวแปร ให้ครอบคลุมเนื้อหาและ จุดประสงค์ที่ต้องการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่สร้างขึ้นก่อนเสนอ ผู้เชี่ยวชาญ

4. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านที่เป็น อิสระจากกัน (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2556) เป็นผู้ตรวจสอบพิจารณาความสอดคล้องกับนิยามเชิง ทฤษฎี นิยามเชิงปฏิบัติการ และความครอบคลุมของเนื้อหาในสิ่งที่ต้องการวัดในแต่ละตัวแปร ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลการพิจารณา กรอกแบบฟอร์มและให้คำแนะนำ ด้วยคะแนน 3 ระดับคือ 1 = เห็นด้วย 0 = ไม่แน่ใจ และ -1 = ไม่เห็นด้วย ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่า ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) สูตรที่ใช้ในการคำนวณค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในแต่ละข้อคำถาม คือ

$$IOC = \sum R/n$$

R = ผลคูณของคะแนนกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในแต่ละระดับความสอดคล้อง

n = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

ค่า IOC มีค่าระหว่าง -1 ถึง 1 ข้อคำถามที่ดีควรมีค่า IOC ใกล้ 1 เกณฑ์ที่ใช้ได้คือ 0.5 ขึ้นไป ข้อ คำถามที่มี IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรปรับปรุงแก้ไข (สุวิมล ตีรกันันท์, 2557: 148) สำหรับงานวิจัยนี้ เนื่องจากมีผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เกณฑ์ที่ใช้พิจารณาคือ 0.6 หรือมากกว่า ผลพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อคำถามมีค่า IOC อยู่ระหว่าง -.2 ถึง 1 จึงคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ระหว่าง .6 ถึง 1 นำมาปรับปรุงข้อคำถามให้เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน

5. แบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แบบสอบถามจากการทดลองใช้ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นเครื่องมือวิจัยต่อไป 102 ชุด

6. หลังจากนำแบบสอบถามไปทดลองใช้แล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบ คุณภาพ ด้วยการหาค่าอำนาจจำแนก วิเคราะห์ความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีความสัมพันธ์สูงไปใช้ในการวิจัย เกณฑ์ที่ใช้ได้คือค่ามากกว่า .2 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ; อังคณา สายยศ, 2538) หากต่ำกว่า .2 แต่มีเนื้อหาสอดคล้องและทำให้โครงสร้างนิยามปฏิบัติการสมบูรณ์ ผู้วิจัยจะพิจารณาคัดเลือกไว้และ ปรับปรุงแก้ไขข้อความนั้น ในการหาค่าความเชื่อมั่นที่เป็นการวัดความสอดคล้องภายใน (Measure of Internal Consistency) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ใช้เกณฑ์พิจารณาค่าความเชื่อมั่น .6 ขึ้นไป (อรพินท์ ชูชม, 2545) ทั้งนี้ผลการ

ตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามในงานวิจัยนี้ ได้ค่า Cronbach's Alpha ระหว่าง .689 -.871 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 และเป็นบวก และค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .205 -.708 แสดงถึงความสอดคล้องของคำตอบที่มีทิศทางเดียวกัน ดังแสดงในตาราง 2

7. นำผลการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากการทดลองใช้ (Assessment of Research Tools) มาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และจัดพิมพ์เพื่อนำไปใช้จริง

ตาราง 2 คุณภาพเครื่องมือวัดในการวิจัย

แบบสอบถาม	จำนวน ข้อ	Tryout n=102 คน		ลงสนามจริง n=391 คน	
		Item-Total Correlation	Reliability	Item-Total Correlation	Reliability
1 พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล	17	.090-.687	.780	.232-.702	.871
2 อิทธิพลกัลยาณมิตร	13	.169-.609	.763	.253-.639	.800
3 การสนับสนุนจากครู	11	.150-.613	.789	.294-.708	.803
4 สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว	10	.230-.591	.727	.233-.655	.731
5 เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงฯ	15	.099-.670	.737	.248-.672	.863
6 การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-เทียม	7	.019-.481	.424	.441-.587	.761
7 การรู้เท่าทันสื่อ	9	.197-.541	.613	.205-.549	.689

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นชุดแบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 8 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามอิทธิพลกัลยาณมิตร

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการสนับสนุนจากครู

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล

ตอนที่ 7 แบบสอบถามการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม

ตอนที่ 8 แบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม

ผู้วิจัยสนใจศึกษาความแตกต่างลักษณะชีวสังคมบางประการของนักเรียนแบบสอบถามมีลักษณะให้เลือกตอบคำถาม ได้แก่ เพศ การอยู่อาศัย และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง ตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างแบบสอบถามลักษณะทางชีวสังคม

คำชี้แจง จงเติมคำหรือทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน (.....) ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ ชาย (.....) หญิง (.....)
2. ปัจจุบันท่านพักอยู่กับใคร
  1. อยู่กับพ่อแม่ หรืออยู่กับญาติ (.....)
  2. ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ หรืออยู่กับญาติ (.....)
3. ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง
  1. ต่ำกว่าปริญญาตรี (.....)
  2. ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี (.....)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างตามนิยามปฏิบัติการ ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มีลักษณะเป็นมาตราประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวนข้อคำถามที่สร้างขึ้น 30 ข้อ เมื่อนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่มีคุณสมบัติตรงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 102 คน สามารถคัดเลือกไว้ใช้จริงจำนวน 17 ข้อ และเมื่อลงสนามจริงพบว่า แบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง .232 ถึง .702 ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .871

1) พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านการควบคุมตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนรายงานว่า ตั้งใจที่จะเอาชนะ หรือเปลี่ยนแปลงการตอบสนองภายในจิตใจของตน เพื่อยับยั้งการกระทำที่อาจนำไปสู่การพนันบอล โดยมีการกำกับกับการแสดงออกด้วย 2 วิธี คือ 1) การควบคุมตนเองด้านอารมณ์ (Emotional Control) หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าจะเผชิญกับสภาวะทางจิตใจของตนเองและสภาพแวดล้อม ที่ส่งผลให้มีแนวโน้มที่จะเกิดพฤติกรรมพนันบอล นักเรียนพยายามกำหนดอารมณ์และความรู้สึกไว้ เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ 2) การควบคุมตนเองจากสิ่งเร้า (Impulse Control) หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ว่าจะเผชิญกับสิ่งเร้า เช่น ปริมาณเงินที่ได้รับจากการพนันบอล คนใกล้ชิดที่พนันบอล การรับรู้การทลายผลการแข่งขันฟุตบอลล่วงหน้า เป็น

ต้น ซึ่งสิ่งเร้าเหล่านี้ อาจกระตุ้นให้สนใจที่จะพนันบอล นักเรียนได้แสดงออกถึงความพยายามที่จะไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเร้าเหล่านั้น เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้สำเร็จ

สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดของ ทางเน่ บอมไอสเตอร์ และบูน (Tangney; Baumeister; & Boone. 2004) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 10 ข้อคำถาม และเมื่อลงสนามจริงพบว่า แบบสอบถามการควบคุมตนเองมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง .222 ถึง .629 ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .803

เกณฑ์การให้คะแนน เมื่อเป็นคำถามทางบวก ผู้ตอบได้คะแนน 6 ถึง 1 จากคำตอบ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ตามลำดับ เมื่อเป็นคำถามทางลบผู้ตอบได้คะแนนตรงข้าม ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมมากกว่า แสดงว่า เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ตัวอย่างแบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านการควบคุมตนเอง

(0) ฉันไม่พนันบอล ทั้งๆที่มีโอกาสได้เงินมากกว่าเสียเงิน (ข้อความทางบวก)

.....

จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง	ไม่จริงเลย
------------	------	--------------	-----------------	---------	------------

2) ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล หมายถึง เมื่อมีคนชวนนักเรียนพนันบอล นักเรียนแสดงออกด้วยการไม่ยอมรับและไม่ทำตามการชวนนั้น โดยมีหลักการปฏิเสธการชวนพนันบอล 2 ประการ คือ 1) ปฏิเสธด้วยคำพูดที่ไม่ทำให้ผู้ชวนอับอาย เสียหน้า หรือเสียสัมพันธภาพ และแสดงออกว่า ไม่ต้องการมีส่วนร่วมหรือเกี่ยวข้องกับการพนันบอล แล้วหาทางเลี่ยง 2) ไม่หวั่นไหวกับการชวนซ้ำๆ โดยนักเรียนยังคงยืนยันการปฏิเสธการชวนพนันบอลนั้นอย่างไม่เปลี่ยนแปลง

สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามแนวคิดทักษะการปฏิเสธที่ดีของ กรมสุขภาพจิต (2546 ข) และสร้างเพิ่มเติมตามขอบเขตของนิยามปฏิบัติการ มีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า 6 ระดับ ตั้งแต่ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” จำนวน 7 ข้อคำถาม เมื่อลงสนามจริงพบว่า แบบสอบถามการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมอยู่ระหว่าง .282 ถึง .695 ค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .804

เกณฑ์การให้คะแนน เมื่อเป็นคำถามทางบวก ผู้ตอบได้คะแนน 6 ถึง 1 จากคำตอบ “จริงที่สุด” ถึง “ไม่จริงเลย” ตามลำดับ เมื่อเป็นคำถามทางลบผู้ตอบได้คะแนนตรงข้าม ผู้ตอบที่ได้คะแนนรวมมากกว่า แสดงว่า เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนน้อยกว่า

ตัวอย่างแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อ

(0) เมื่อฉันพบเว็บไซต์ที่ขายผลบอล และชวนให้คลิกคำว่า “เล่นเลย” ฉันรู้ว่าเป็นจุดเชื่อมโยงสู่การพนันบอลได้ (ข้อความทางบวก)

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

(00) ฉันเชื่อการทายผลแพ้ชนะของการแข่งขันฟุตบอลของสื่อ อย่างไม่สงสัย (ข้อความทางลบ)

.....
 จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ ได้รับการรับรองการทำวิจัยในมนุษย์ด้วยเลขที่การรับรอง SWUEC/E-087/2560 15 พฤษภาคม 2560 ถึง 15 พฤษภาคม 2561 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒว่า ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิสวัสดิภาพ ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบทางร่างกายและจิตใจแก่ผู้ให้ข้อมูล หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บข้อมูล โดยการเก็บข้อมูลจะต้องมีข้อชี้แจงที่ระบุไว้ในชุดแบบสอบถามอย่างชัดเจนว่า ผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิ์ในการให้ข้อมูลโดยสมัครใจ และข้อมูลนั้นจะถูกเก็บเป็นความลับ การนำข้อมูลไปอภิปรายผลหรือเผยแพร่จะกระทำเป็นภาพรวมในรูปผลงานการวิจัยเท่านั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณแบบสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ ใช้ข้อมูลปฐมภูมิโดยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยแบบสอบถาม มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอใบรับรองและได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัย จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย และได้รับหนังสือเพื่อขอความอนุเคราะห์จากในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
3. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและผู้ประสานงานของแต่ละโรงเรียน ขอความอนุเคราะห์ขอใช้สถานที่ห้องเรียน ขอนัดวันและเวลาตามที่

โรงเรียนจัดให้ ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถาม 30-40 นาที (1 คาบเรียน มี 50 นาที) และขอความอนุเคราะห์จัดกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อตอบแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ เมื่อกลุ่มตัวอย่างนำมาส่ง
5. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 2 สัปดาห์
6. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับจากภาคสนามมาจัดกระทำข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ทางสถิติ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากภาคสนามมากำหนดรหัส บันทึกข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล และวิเคราะห์ค่า t (t-test for Independent Samples) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1.1 1.2 และ 1.3

2. วิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' เมื่อพบคู่ปฏิสัมพันธ์ กำหนดเกณฑ์ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2.1 ข้อ 2.2 และข้อ 2.3

3. วิเคราะห์ค่าอำนาจการพยากรณ์ด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Correlational-Comparative Study) วัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร และศึกษาปฏิสัมพันธ์ อำนาจการทำนายของกลุ่มตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ที่มีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน

ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูล 5 ข้อ เพื่อทดสอบสมมติฐาน 3 ข้อ ดังนี้

1. ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 1.1 1.2 และ 1.3

2. ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.1

3. ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตร และมีการรู้เท่าทันสื่อแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.2

4. ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครู และมีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมแตกต่างกัน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.3

5. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลเป็นตัวทำนาย เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 3

ผลวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของตัวแปรที่ศึกษา แสดงในตาราง 3 - 4

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2560 จำนวน 391 คน จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป รายละเอียดแสดงในตาราง 3 ดังนี้

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	150	38.4
หญิง	241	61.6
การอยู่อาศัย		
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	94.9
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	5.1
ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	81.8
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	71	18.2
รวม	391	100

ผลวิเคราะห์จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 391 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 61.6 เป็นเพศชาย จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 38.4 เมื่อจำแนกตามการอยู่อาศัย พบว่า นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จำนวน 371 คน คิดเป็นร้อยละ 94.9 นักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาของผู้ปกครอง พบว่า การศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 320 คน คิดเป็นร้อยละ 81.8 ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2

สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยนี้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 391 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อยู่กับพ่อแม่หรือญาติมากกว่าที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และการศึกษาของผู้ปกครองอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเป็นส่วนใหญ่

สถิติข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว กลุ่มปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม การรู้เท่าทันสื่อ และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเล่นพนัน แบ่งเป็นพฤติกรรมย่อย 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล สถิติข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัย แสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ค่าสถิติข้อมูลพื้นฐานของตัวแปรในงานวิจัย

ตัวแปร	จำนวนข้อ แบบสอบถาม	พิสัย	min	max	$\bar{x}$	SD
พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล	17	73	29	102	84.09	13.45
1. ด้านการควบคุมตนเอง	10	49	11	60	48.12	9.03
2. ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล	7	28	14	42	35.97	5.68
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม						
อิทธิพลกัลยาณมิตร	13	51	27	78	56.06	8.17
การสนับสนุนจากครู	11	107	11	118	47.16	10.93
สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว	10	45	15	60	49.39	7.08
ปัจจัยด้านบุคคล						
เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล	15	59	31	90	75.06	10.56
การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม	7	40	14	54	40.96	6.41
การรู้เท่าทันสื่อ	9	29	13	42	36.82	7.17

หมายเหตุ: คะแนนของข้อคำถามมี 6 ระดับ มีค่าตั้งแต่ 1 ถึง 6

จากตาราง 4 พบว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 84.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 13.45 เมื่อพิจารณาพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลรายด้านพบว่า การควบคุมตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 48.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.03 และการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 35.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.68

ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 56.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.17 การสนับสนุนจากครู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 47.16 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.93 สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 49.39 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.08 และปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 10.56 การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 40.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.41 การรู้เท่าทันสื่อ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.82 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 7.17

ตอนที่ 2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล

1. ผลวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน ของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน ตามสมมติฐานข้อที่ 1.1 1.2 และ 1.3 ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1.1 คือ นักเรียนเพศหญิง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนเพศชาย

สมมติฐานข้อที่ 1.2 คือ นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้าน สูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

และสมมติฐานข้อที่ 1.3 คือ นักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี ดังแสดงในตาราง 5 - 6

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลด้านรวม ของนักเรียนที่มีลักษณะ
ชีวสังคมต่างกัน

ลักษณะชีวสังคม	จำนวน (รวม 391 คน)	$\bar{x}$	SD	t
กลุ่มเพศ				
ชาย	150	79.71	14.38	5.043*
หญิง	241	86.81	12.08	
กลุ่มการพักอาศัย				
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	84.46	13.18	2.400*
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	77.11	16.45	
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	83.52	13.57	1.749
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	71	86.6	12.63	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลวิเคราะห์ตาราง 5 พบว่า นักเรียนเพศหญิงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล
ด้านรวมมากกว่านักเรียนเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่พักอยู่กับพ่อแม่
หรือญาติเป็นผู้มีพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลด้านรวม มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่
หรือญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่พบความแตกต่างพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอล
ด้านรวมของนักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน

ตาราง 6 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ของนักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน

ลักษณะชีวสังคม	พฤติกรรมด้านการควบคุมตนเอง			พฤติกรรมด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล		
	ตนเอง					
	$\bar{x}$	SD	t	$\bar{x}$	SD	t
กลุ่มเพศ						
ชาย	45.63	9.37		34.08	6.28	
หญิง	49.67	8.45	4.410*	37.14	4.92	5.074*
กลุ่มการอยู่อาศัย						
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	48.31	8.91		36.16	5.51	
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	44.75	10.52	1.718	32.35	7.36	2.280*
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง						
ต่ำกว่าปริญญาตรี	47.79	9.11		35.73	5.73	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	49.59	8.54	1.521	37.01	5.31	1.723

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลวิเคราะห์จากตาราง 6 พบว่า นักเรียนเพศหญิงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองมากกว่านักเรียนเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ไม่พบความแตกต่างพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติและที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และไม่พบความแตกต่างพฤติกรรมหลักเล็งการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชนให้พั่นบอล พบว่านักเรียนเพศหญิงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชนให้พั่นบอลมากกว่านักเรียนเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .001 นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติเป็นผู้มีพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชนให้พั่นบอลมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ไม่พบความแตกต่างพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชนให้พั่นบอลของนักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองแตกต่างกัน

2. ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way Analysis of Variance) ของคะแนนพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพั่นบอลด้านรวมและรายด้านของนักเรียน ที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพั่นบอลแตกต่างกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.1 ดังแสดงในตาราง 7

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพั่นบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชนให้พั่นบอล ตามตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพั่นบอล จำแนกตามกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แบ่งตามลักษณะชีวิตสังคม 6 กลุ่ม

ตาราง 7 ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ก) และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพนันบอล (ข) ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม

ลักษณะชีวสังคม	พฤติกรรมหลักเลี้ยงการเล่นพนันบอล						
	ด้านรวม	ด้านการควบคุมตนเอง				ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล	
		F		%		F	
		n	(ก x ข)	ทำนาย	(ก x ข)	ทำนาย	(ก x ข)
กลุ่มรวม	391	5.728**	33.2	4.513*	23.8	4.354**	34.8
กลุ่มเพศ							
เพศชาย	150	< 1	26.3	< 1	16.7	< 1	32.4
เพศหญิง	241	9.232**	35.1	9.955**	27.2	2.808	31.6
กลุ่มการพักอาศัย							
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	4.482**	31.1	3.148	22.1	4.154**	32.6
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	< 1	62.9	1.541	51.1	< 1	61.7
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง							
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	4.552**	34.8	2.831	25.9	4.824**	34.6
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	2.096	26.5	3.242	17.1	< 1	35.1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตาราง 7 พบว่า **คะแนนพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลด้านรวม** แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และการมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 3 กลุ่มจาก 6 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศหญิง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') ดังแสดงในตาราง 8 - 11 พบผลว่า

ตาราง 8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพนันบอลของนักเรียน **ในกลุ่มรวม**

สัมพันธภาพที่ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเลี้ยงการ พนัน	จำนวน			ค่าเฉลี่ย	12	21	11
		จำนวน (คน)	รหัส	ค่าเฉลี่ย				
สูง	สูง	156	22	91.50	4.53	8.1	18.47*	
ต่ำ	สูง	61	12	86.97		3.57	13.94*	
สูง	ต่ำ	57	21	83.40			10.37	
ต่ำ	ต่ำ	117	11	73.03				
รวม		391						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มรวม (1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพนันบอลสูงพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลี้ยงการพนันบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลี้ยงการพนันบอลต่ำพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (2) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อ

การหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลต่ำ

ตาราง 9 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มเพศหญิง

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลีกเลี่ยงการ พนัน	จำนวน รหัส (คน)	ค่าเฉลี่ย				
			12	21	11		
สูง	สูง	107	22	92.5	3.88	6.5	18.7*
ต่ำ	สูง	47	12	88.62		2.62	14.82*
สูง	ต่ำ	36	21	86.0			12.2
ต่ำ	ต่ำ	51	11	73.8			
รวม		241					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1) กลุ่มเพศหญิง จากตาราง 9 (1.1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลต่ำ พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (1.2) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลต่ำ

ตาราง 10 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลของนักเรียน ในกลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเลียงการ พั่น	จำนวน (คน)	ค่าเฉลี่ย				
			รหัส	12	21	11	
สูง	สูง	151	22	91.40	4.4	7.94	17.62*
ต่ำ	สูง	59	12	87.00		3.54	13.22*
สูง	ต่ำ	54	21	83.46			9.68
ต่ำ	ต่ำ	107	11	73.78			
	รวม	371					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จากตาราง 10 (2.1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (2.2) นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำ

ตาราง 11 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวม ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอล ของนักเรียนในกลุ่มการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเลียงการ พั่น	จำนวน รหัสน (คน)	ค่าเฉลี่ย				
			12	21	11		
สูง	สูง	118	22	91.63	5.27	8.49	19.36*
ต่ำ	สูง	55	12	86.36		3.22	14.09*
สูง	ต่ำ	50	21	83.14			10.87
ต่ำ	ต่ำ	97	11	72.27			
	รวม	320					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี จากตาราง 11 (3.1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำ พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (3.2) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวม มากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำ

เมื่อวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พั่นบอล) พบว่า แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัวแปร รายละเอียดดังนี้

คะแนนของพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอล มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวม และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มย่อย 1 กลุ่มคือ กลุ่มเพศหญิง พบผลว่า

ตาราง 12 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอลของนักเรียน ในกลุ่มรวม

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเสี่ยงการ พนัน	จำนวน (คน)	รหัส	ค่าเฉลี่ย			
					12	21	11
สูง	สูง	156	22	52.28	2.48	4.32	10.50*
ต่ำ	สูง	61	12	49.80		1.84	8.02*
สูง	ต่ำ	57	21	47.96			6.18
ต่ำ	ต่ำ	117	11	41.78			
รวม		391					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มรวม จากตาราง 12 (1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง มากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอลต่ำ พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (2) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านรวม มากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอลต่ำ

ตาราง 13 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเล็งการพั่นบอลด้านการควบคุมตนเอง ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลของนักเรียน ในกลุ่มเพศหญิง

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเล็งการ พั่น	จำนวน รหัส (คน)	ค่าเฉลี่ย				
			12	21	11		
สูง	สูง	107	22	52.94	1.88	3.19	11.47*
ต่ำ	สูง	47	12	51.06		1.32	9.59*
สูง	ต่ำ	36	21	49.75			8.27*
ต่ำ	ต่ำ	51	11	41.47			
รวม		241					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มเพศหญิง จากตาราง 13 (1.1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเล็งการพั่นบอลด้านการควบคุมตนเองมากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลต่ำ พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (1.2) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเล็งการพั่นบอลด้านการควบคุมตนเอง มากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลต่ำ (1.3) นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลต่ำ ถ้าได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเล็งการพั่นบอลด้านการควบคุมตนเอง สูงกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเล็งการพั่นบอลต่ำ และได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ

คะแนนของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล
แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการ
เล่นพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่อยู่
กับพ่อแม่หรือญาติ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และกลุ่มที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญา
ตรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 พบผลว่า

ตาราง 14 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธ
การชวนให้พนันบอล ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนัน
บอลของนักเรียน ในกลุ่มรวม

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลีกเลี่ยงการ พนัน	จำนวน			ค่าเฉลี่ย	12	21	11
		จำนวน (คน)	รหัส	ค่าเฉลี่ย				
สูง	สูง	156	22	39.23	2.07	3.79	7.98*	
ต่ำ	สูง	61	12	37.16		1.72	5.91	
สูง	ต่ำ	57	21	35.44			4.19	
ต่ำ	ต่ำ	117	11	31.25				
รวม		391						

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มรวม จากตาราง 14 นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อ
การหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลสูงพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล
ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมี
เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอลต่ำพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน

ในกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม (กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองมีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี) พบผลว่า

ตาราง 15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พั่นบอล ตามระดับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลของนักเรียน ในกลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่

สัมพันธภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเลียงการ พั่น	จำนวน รหัส (คน)	ค่าเฉลี่ย				
			12	21	11		
สูง	สูง	151	22	39.17	2.00	3.30	7.25*
ต่ำ	สูง	59	12	37.25		1.30	5.25
สูง	ต่ำ	54	21	35.61			3.95
ต่ำ	ต่ำ	107	11	31.60			
รวม		371					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1) กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จากตาราง 15 นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูงพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พั่นบอล มากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน

ตาราง 16 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธ การชว่นให้พั่นบอล ตามระดับสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวและเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลของนักเรียน ในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี

สัมพันธ์ภาพที่ ดี ในครอบครัว	เจตคติที่ดี ต่อการหลักเลียงการ พั่น	จำนวน รหัส (คน)	ค่าเฉลี่ย				
			12	21	11		
สูง	สูง	118	22	39.11	2.04	3.63	8.12*
ต่ำ	สูง	55	12	37.07		1.59	6.08*
สูง	ต่ำ	50	21	35.48			4.49
ต่ำ	ต่ำ	97	11	30.99			
	รวม	320					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองมีระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จากตาราง 16 (1.1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชว่นให้พั่นบอล มากกว่านักเรียนที่ได้รับสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ และมีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำ พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน (1.2) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวต่ำ ถ้ามีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านการปฏิเสธการชว่นให้พั่นบอล มากกว่านักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลักเลียงการพั่นบอลต่ำ และยังพบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพั่นบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชว่นให้พั่นบอล) แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว (Main Effect) ดังนี้

(1) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

(2) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

(3) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

ดังแสดงในตารางที่ 17 ถึง 19

ตาราง 17 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว(ก) เจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการพนันบอล(ข) ที่ส่งผลเดี่ยวยที่ละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนา ย
		สัมพันธภาพที่ดี	เจตคติที่ดีต่อ	ก x ข	
		ในครอบครัว (ก)	การหลักเสี่ยงฯ (ข)		
กลุ่มรวม	391	37.387***	81.651***	5.728*	33.2
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	8.668**	15.630***	<1	26.3
เพศหญิง	241	34.479***	60.588***	9.232**	35.1
กลุ่มการอยู่อาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	31.882***	71.927***	4.482*	31.1
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	4.971*	8.180*	<1	62.9
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	37.679***	73.806***	4.552*	34.8
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	1.101	9.906**	2.095	26.5

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 18 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน
แปรปรวนตามตัวแปรอิสระสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว(ก) เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล
(ข) ที่ส่งผลเดียวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนา ย
		สัมพันธ์ภาพที่ดี	เจตคติที่ดีต่อ	ก x ข	
		ในครอบครัว (ก)	การหลีกเลี่ยงฯ (ข)		
กลุ่มรวม	391	24.525***	49.772***	4.513*	23.8
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	5.730*	7.762**	<1	16.7
เพศหญิง	241	25.091***	39.748***	9.955**	27.2
กลุ่มการอยู่อาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	20.741***	44.442***	3.148	22.0
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	2.842	4.149	1.541	51.1
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	26.058***	46.776***	2.831	25.9
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	<1	5.625*	3.242	17.1

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 19 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระสัมพันธ์สภาพที่ดีในครอบครัว(ก) เจตคติที่ดีต่อการหลักเสี่ยงการพนันบอล(ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนา ย
		สัมพันธ์ภาพที่ดี	เจตคติที่ดีต่อ	ก x ข	
		ในครอบครัว (ก)	การหลักเสี่ยงฯ (ข)		
กลุ่มรวม	391	37.797***	90.975***	4.354*	34.8
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	9.451**	23.396***	<1	32.4
เพศหญิง	241	26.692***	55.398***	2.808	31.6
กลุ่มการอยู่อาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	33.009***	79.785***	4.154**	32.6
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	4.761*	9.010**	<1	61.7
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	34.489***	76.296***	4.824**	34.6
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	2.420	13.403***	<1	35.1

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของคะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้านของนักเรียน ที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ แตกต่างกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.2

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของคะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ตามตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ จำแนกตามกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แบ่งตามลักษณะชีวสังคม 6 กลุ่ม

พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน ไม่แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวพร้อมกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวทีละตัว คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

โดยพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวทีละตัว ดังนี้

(1) พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวม แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวทีละตัว คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

(2) พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวทีละตัว คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ยกเว้น กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ) และและการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ยกเว้น กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

(3) พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวทีละตัว คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

ดังแสดงในตารางที่ 20 ถึง 22

ตาราง 20 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระอิทธิพลกัลยาณมิตร (ก) การรู้เท่าทันสื่อ (ข) ที่ส่งผลเดียวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนาย
		อิทธิพล กัลยาณมิตร (ก)	การรู้เท่าทัน สื่อ (ข)	ก x ข	
กลุ่มรวม	391	66.922***	34.90***	<1	28.2
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	23.717***	29.39***	<1	34.9
เพศหญิง	241	34.556***	11.41**	<1	22.3
กลุ่มการพักอาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	59.382***	28.54***	<1	26.0
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	5.038*	6.067*	<1	59.2
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	53.228***	25.11***	<1	25.7
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	11.373**	11.073**	3.141	41.9

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 21 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน
แปรปรวนตามตัวแปรอิสระอิทธิพลกัลยาณมิตร (ก) การรู้เท่าทันสื่อ (ข) ที่ส่งผลเดียวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนาย
		อิทธิพล	การรู้เท่าทัน	ก x ข	
		กัลยาณมิตร (ก)	สื่อ (ข)		
กลุ่มรวม	391	42.512***	28.238***	<1	21.5
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	14.090***	24.882**	<1	28.1
เพศหญิง	241	21.693***	9.314*	<1	16.4
กลุ่มการพักอาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	37.846***	24.743***	<1	20.2
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	3.302	1.637	1.088	41.9
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	34.469***	20.223**	<1	19.6
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	6.218**	9.210*	3.640	33.5

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระอิทธิพลกัลยาณมิตร (ก) การรู้เท่าทันสื่อ (ข) ที่ส่งผลเดียวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนาย
		อิทธิพล	การรู้เท่าทัน	ก x ข	
		กัลยาณมิตร (ก)	สื่อ (ข)		
กลุ่มรวม	391	71.997***	26.301***	<1	27.2
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	26.600***	20.237***	<1	32.2
เพศหญิง	241	37.326***	8.097**	<1	22.0
กลุ่มการพักอาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	64.226***	19.152***	<1	24.6
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	4.875**	14.632**	<1	69.2
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	56.544***	19.376***	<1	24.9
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	73.199**	6.882*	<1	38.4

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของคะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนัน บอลและรายด้านของนักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่า เทียมแตกต่างกัน ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อ 2.3

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของคะแนน พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง และ ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ตามตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การสนับสนุนจากครู และการคิด แบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม จำแนกตามกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ที่แบ่งตามลักษณะชีวสังคม 6 กลุ่ม พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน ไม่แปรปรวนไปตาม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร 2 ตัวพร้อมกันทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 6 กลุ่ม ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในส่วนนี้ แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน แปรปรวน ไปตามตัวแปรเดียวที่ละตัว คือ การสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

โดยพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุม ตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวที่ละตัว (Main Effect) ดังนี้

(1) พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวม แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวที่ละ ตัว คือ การสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 และ .01 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

(2) พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามตัว แปรเดียวที่ละตัว คือ การสนับสนุนจากครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ในกลุ่ม รวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้- คุณค่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี

(3) พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวที่ละตัว คือ การสนับสนุนจากครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบ ในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และการ คิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่ม ย่อยทั้ง 6 กลุ่ม ดังแสดงในตาราง 23 ถึง 25

ตาราง 23 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านรวมของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระการสนับสนุนจากครู (ก) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนาย
		การสนับสนุน จากครู (ก)	การคิดแบบรู้ คุณค่าแท้-คุณค่า เทียม (ข)	g x ข	
กลุ่มรวม	391	26.517***	33.476***	<1	17.9
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	20.495***	14.257***	1.185	26.1
เพศหญิง	241	9.081**	11.256**	<1	11.2
กลุ่มการพักอาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	22.067***	27.766***	<1	16.4
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	1.964	5.318	<1	42.4
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	16.939***	32.653***	<1	17.8
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	11.743**	1.484	<1	22.4

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 24 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน
แปรปรวนตามตัวแปรอิสระการสนับสนุนจากครู (ก) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ข) ที่ส่งผล
เดี่ยวที่ละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนาย
		การสนับสนุน	การคิดแบบรู้	ก x ข	
		จากครู (ก)	คุณค่าแท้-คุณค่า เทียม (ข)		
กลุ่มรวม	391	22.478***	18.057***	<1	13.0
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	15.460***	6.718*	<1	18.2
เพศหญิง	241	8.671**	6.137*	<1	8.5
กลุ่มการพักอาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	19.430***	14.042***	<1	11.8
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	1.652	3.727	<1	36.4
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	14.014***	18.806***	<1	12.8
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	10.698**	<1	<1	17.6

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 25 ผลวิเคราะห์พฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน แปรปรวนตามตัวแปรอิสระการสนับสนุนจากครู (ก) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม (ข) ที่ส่งผลเดี่ยวทีละตัว

กลุ่ม	จำนวน (คน)	แสดงค่าเอฟ			% ทำนาย
		การสนับสนุน	การคิดแบบรู้	ก x ข	
		จากครู (ก)	คุณค่าแท้- คุณค่าเทียม (ข)		
กลุ่มรวม	391	19.934***	46.123***	<1	18.9
กลุ่มเพศ					
เพศชาย	150	18.273***	21.795***	1.095	28.8
เพศหญิง	241	5.083*	15.222***	<1	10.6
กลุ่มการพักอาศัย					
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	15.534***	41.241***	<1	17.5
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	1.292	4.543*	<1	35.5
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง					
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	13.251***	41.869***	<1	18.8
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	7.483**	4.062*	1.165	22.5

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของพฤติกรรมด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ต่อตัวแปรอิสระ เพื่อตอบสนองมติฐานข้อที่ 2.1 2.2 และ 2.3 ดังนี้

1) พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง พบในกลุ่มรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบในกลุ่มย่อย 1 กลุ่ม คือ กลุ่มเพศหญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่พักอาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่ผู้ปกครองมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (สมมติฐานข้อที่ 2.1) และพบ (1) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวทีละตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (2) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวทีละตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม และ (3) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวทีละตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม

2) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างอิทธิพลภักษณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แต่พบ (1) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวทีละตัว คือ อิทธิพลภักษณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (2) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวทีละตัว คือ อิทธิพลภักษณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และ (3) พฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว คือ อิทธิพลกลายานมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (สมมติฐานข้อที่ 2.2)

3) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมในพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แต่พบ (1) พฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านรวมและพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว คือ การสนับสนุนจากครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี (2) พฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล แปรปรวนไปตามตัวแปรเดี่ยวที่ละตัว คือ การสนับสนุนจากครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (สมมติฐานข้อที่ 2.3)

5. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise) เพื่อทำนายพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลของนักเรียนด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) โดยใช้ตัวแปรอิสระในปัจจุบันด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลเป็นตัวทำนาย เพื่อตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 3

ข้อมูลส่วนนี้วิเคราะห์เพื่อค้นหาตัวทำนายสำคัญและปริมาณการทำนายพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและด้านย่อย 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ด้วยสถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบขั้นตอน (Stepwise) ด้วยตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม 1) กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม มี 3 ตัวแปร ได้แก่ อิทธิพลกลายานมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และ 2) กลุ่มปัจจัยด้านบุคคล มี 3 ตัวแปร ได้แก่ เจตคติที่ต่อการหลักเสี่ยงการเล่นพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ รวม 6 ตัวแปรอิสระ และวิเคราะห์ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม 6 ตัวแปร ได้แก่ เพศชาย เพศหญิง การอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ การไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ การศึกษาของผู้ปกครองที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และการศึกษาของผู้ปกครองที่เท่ากับปริญญาตรีและสูงกว่า เพื่อตอบสนองสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทาง

สังคมและด้านบุคคล สามารถทำนายพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียน ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกันได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05”

ในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ข้อควรคำนึงเป็นเบื้องต้นคือ ตัวแปรอิสระที่นำมาศึกษาควรมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม โดยตัวแปรอิสระอาจมีความสัมพันธ์กันเองหรือไม่สัมพันธ์กันเลยก็ได้ แต่โอกาสที่ตัวแปรอิสระไม่สัมพันธ์กันเลยคงเป็นไปได้ยาก ดังนั้น ตัวแปรอิสระแต่ละตัวควรมีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างเหมาะสม ไม่สัมพันธ์กันในระดับสูง โดยความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่ควรสูงกว่า .08 เนื่องจากหากตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างกันมากเกินไป ถือเป็นความซับซ้อน สิ้นเปลือง ส่งผลให้ประสิทธิภาพรวมในการทำนายตัวแปรตามลดน้อยลงกว่าที่ควรจะเป็น เกิดปัญหาที่เรียกว่า ภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (multicollinearity) (สุชาติ บวรกิตติวงศ์, 2548) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบชุดตัวแปรอิสระที่นำมาใช้ในการศึกษานี้ ด้วยวิธีสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่มีค่าไม่เกิน 0.8 (ตาราง 29 ภาคผนวก ก)

5.1 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อทำนายพฤติกรรมหลักเกี่ยวกับการพนันบอลของนักเรียนด้านรวม ตามลักษณะชีวสังคมในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เมื่อใช้ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ อิทธิพลภักษณมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลักเกี่ยวกับการเล่นพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อเป็นตัวทำนาย ดังแสดงในตารางที่ 26

จากตาราง 26 พบว่า **ในกลุ่มรวม** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 52.3 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรก คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .377) รองลงมาคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .263) และการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .204) ตามลำดับ

ในกลุ่มย่อย ตามลักษณะชีวสังคม 6 กลุ่ม พบผลดังนี้ **กลุ่มเพศชาย** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 52.2 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .466) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .363)

กลุ่มเพศหญิง ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และการสนับสนุนจากครู สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 51.3 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .388) รองลงมาคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .331) สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ค่าเบต้า .164) และการสนับสนุนจากครู (ค่าเบต้า -.105) ตามลำดับ

กลุ่มที่พอกอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 50.3 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .362) รองลงมาคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล (ค่าเบต้า .270) และการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .198) ตามลำดับ

กลุ่มที่ไม่ได้พอกอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 71.4 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .530) รองลงมาคือ การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม (ค่าเบต้า .401)

กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล การรู้เท่าทันสื่อ และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 52.7 โดยตัวแปรที่เข้าทำนาย

อันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .332) รองลงมาคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล

(ค่าเบต้า .251) การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .203) และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ค่าเบต้า .108) ตามลำดับ

กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 53.5 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .521) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .259)

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียนสามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าสู่สมการ 3 ตัว ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลเข้าสู่สมการ 3 ตัว ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ ในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม พบว่า ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับแรกสูงสุดคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม จาก 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มที่พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่ไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี

5.2 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน ตามลักษณะชีวสังคมในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เมื่อใช้ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ เป็นตัวทำนาย ดังแสดงในตาราง 27

จากตาราง 27 พบว่า **ในกลุ่มรวม** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การรู้เท่าทันสื่อ และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 39.2 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .361) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .213) และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .159) ตามลำดับ

ในกลุ่มย่อย ตามลักษณะชีวสังคม 6 กลุ่ม พบผลดังนี้ **กลุ่มเพศชาย** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 40.8 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .382) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .352)

กลุ่มเพศหญิง ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 38.7 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .316) รองลงมาคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .262) และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ค่าเบต้า .141) ตามลำดับ

กลุ่มที่พอกอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การรู้เท่าทันสื่อ และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 37.8 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .341) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .213) และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล (ค่าเบต้า .171) ตามลำดับ

กลุ่มที่ไม่ได้พอกอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มี 1 ตัว คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร สามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 52.3 (ค่าเบต้า .723)

กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การรู้เท่าทันสื่อ และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 39.3 โดยตัวแปรที่

เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .354) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .210) และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .184) ตามลำดับ

กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 38.4 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .387) รองลงมาคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .278)

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่เข้าสมการทำนายเป็นตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยด้านบุคคล โดยตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าสู่สมการ 2 ตัว ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลเข้าสู่สมการ 2 ตัว ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม พบว่า ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับแรกสูงสุดคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่มจาก 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มที่พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่ไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี

5.3 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise) เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน ตามลักษณะชีวสังคมในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เมื่อใช้ตัวแปรในปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และตัวแปรในปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อเป็นตัวทำนาย ดังแสดงในตาราง 28

ตาราง 28 ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล เพื่อทำนายพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการพนันบนสื่อออนไลน์ การปฏิเสธการชวนเข้าพนันของนักเรียนในกิจกรรมและกลุ่มที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน

ลักษณะชีวสังคม	จำนวน คน	% ทำนาย	ลำดับ ตัวทำนาย	Beta	t								
กลุ่มรวม	391	52.5	4,1,6	.372	.320	.144	7.389***	6.622***	3.339***				
กลุ่มเพศ													
เพศชาย	150	56.2	4,1,6	.348	.340	.194	4.723***	4.726***	2.854**				
เพศหญิง	241	47.4	4,1,2,3	.386	.336	-.161	.150	5.483***	4.730***	-2.892***	2.684**		
กลุ่มการอยู่อาศัย													
อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	371	51.2	4,1,6,2,3	.354	.332	.121	-.100	.094	6.464***	6.017***	2.706***	-2.277*	2.013*
ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ	20	77.7	6,3	.638	.461				5.365***	3.878**			
กลุ่มการศึกษาของผู้ปกครอง													
ต่ำกว่าปริญญาตรี	320	51.4	4,1,6	.388	.298	.194			7.126***	5.665***	3.336***		
เท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี	71	58.8	1,4	.508	.303				4.117***	2.456*			

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001   ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01   * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

หมายเหตุ : ตัวทำนาย 6 ตัว ได้แก่

- 1-อิทธิพลกลายามิตร
- 2-การสนับสนุนจากครู
- 3-สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว
- 4-เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบนสื่อ
- 5-การคิดแบบรู้คุณค่าและรู้คุณค่าเงิน
- 6-การรู้เท่าทันสื่อ

จากตาราง 28 พบว่า **ในกลุ่มรวม** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 52.5 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรก คือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .372) รองลงมาคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .320) และการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .144) ตามลำดับ

ในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม 6 กลุ่ม พบผลดังนี้ **กลุ่มเพศชาย** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 56.2 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .348) รองลงมาคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .340) และการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .194) ตามลำดับ

กลุ่มเพศหญิง ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 47.4 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .386) รองลงมาคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .336) การสนับสนุนจากครู (ค่าเบต้า -.161) และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ค่าเบต้า .150) ตามลำดับ

กลุ่มที่พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร การรู้เท่าทันสื่อ การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 51.2 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล (ค่าเบต้า .354) รองลงมาคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร (ค่าเบต้า .332) การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .121) การสนับสนุนจากครู (ค่าเบต้า -1.00) และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ค่าเบต้า .094) ตามลำดับ

กลุ่มที่ไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัว คือ การรู้เท่าทันสื่อ และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 77.7 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ การรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .638) รองลงมาคือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว (ค่าเบต้า .461)

กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล อิทธิพลภักษณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 51.4 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .388) รองลงมาคือ อิทธิพลภักษณมิตร (ค่าเบต้า .298) และการรู้เท่าทันสื่อ (ค่าเบต้า .194) ตามลำดับ

กลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ อิทธิพลภักษณมิตร และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 58.8 โดยตัวแปรที่เข้าทำนายอันดับแรกคือ อิทธิพลภักษณมิตร (ค่าเบต้า .508) รองลงมาคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล (ค่าเบต้า .303)

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียน สามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่เข้าสมการทำนายเป็นตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล โดยตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าสู่สมการ 3 ตัว ได้แก่ อิทธิพลภักษณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลเข้าสู่สมการ 2 ตัว ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม พบว่าตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับแรกสูงสุด คือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการเล่นพนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่มจาก 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร” เป็นการวิจัยประเภทสหสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Correlational Comparative Study) เพื่อศึกษาว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านบุคคล และลักษณะชีวสังคม มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในครั้งนี้อย่างน้อยเพียงใด และเพราะเหตุใด โดยบทนี้ประกอบด้วยจุดมุ่งหมายของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลตามสมมติฐาน และข้อเสนอแนะการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

จุดมุ่งหมายการวิจัย

- 1) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน
- 2) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ที่มีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน
- 3) เพื่อค้นหาปัจจัยทำนาย และอำนาจการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ด้วยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อย คือ
  - 1.1 นักเรียนเพศหญิงจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนเพศชาย
  - 1.2 นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

1.3 นักเรียนที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งด้านรวมและรายด้านสูงกว่านักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี

2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านของนักเรียน ทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน โดยมีสมมติฐานย่อยคือ

2.1 นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะอื่น

2.2 นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตรสูง และมีความรู้เท่าทันสื่อสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะอื่น

2.3 นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครูสูง และมีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะอื่น

3. ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน ของนักเรียนทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ได้กลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) ของนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2560 จำนวน 391 คน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยตนเองในเดือนตุลาคม-พฤศจิกายน 2560 โดยติดต่อและได้รับความอนุเคราะห์จากคณาจารย์โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครทั้ง 9 แห่ง (เป็นกลุ่ม Tryout 2 แห่ง เป็นกลุ่มงานวิจัยจริง 7 แห่ง) ในการเตรียมห้องเรียนและนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามวันเวลานัดหมาย ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามและอธิบายวิธีการและความเข้าใจที่ถูกต้องในการกรอกแบบสอบถามชนิดมาตราประเมินค่า 6 ระดับ จำนวน 1 ฉบับนี้ ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถามลักษณะชีวสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม 1 ตอน และแบบสอบถามเพื่อวัดพฤติกรรมและตัวแปรอิสระจำนวน 8 ตอน ได้แก่ แบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล (วัดจาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แบบสอบถามอิทธิพลกัลยาณมิตร แบบสอบถามการสนับสนุนจากครู แบบสอบถามสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว แบบสอบถามเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล แบบสอบถามการคิด

แบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อ รวม 85 ข้อ มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบแอลฟา ระหว่าง .689 ถึง .871

3) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย (1) สถิติพื้นฐานใช้พรรณนาข้อมูลเบื้องต้น ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์ค่าที (t-test) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1.1 1.2 และ 1.3 (2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบปฏิสัมพันธ์ จะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe' เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2.1 2.2 และ 2.3 (3) การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐานและแบบเป็นขั้นตอน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐาน

จากการประมวลแนวคิด ทฤษฎีและการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ที่ปรากฏในบทที่ 2 ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัยได้ 3 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน และสรุปผลตามสมมติฐานแต่ละข้อ ดังนี้

สรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 ระบุว่า “นักเรียนที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านต่างกัน” ผู้วิจัยได้แบ่งสมมติฐานออกเป็น 3 ข้อย่อยตามลักษณะชีวสังคมที่แตกต่างกัน การสรุปสมมติฐานข้อนี้ มาจากการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน โดยจำแนกตามลักษณะชีวสังคมของนักเรียน ได้แก่ เพศ การอยู่อาศัยและการศึกษาของผู้ปกครอง สามารถสรุปได้ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1.1 ระบุว่า “นักเรียนเพศหญิง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนชาย” พบว่า นักเรียนเพศหญิงจะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม และรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มากกว่านักเรียนเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลข้อนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1.1

สมมติฐานข้อที่ 1.2 ระบุว่า “นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ” พบว่า นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และไม่พบความแตกต่างในด้านการควบคุมตนเอง ของนักเรียนที่พักอยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กับนักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ

ผลข้อนี้สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1.2 บางส่วน

สมมติฐานข้อที่ 1.3 ระบุว่า “นักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านมากกว่านักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี” ไม่พบความแตกต่างในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองต่างกัน ผลข้อนี้ไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1.3

จึงสรุปได้ว่า ผลวิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 บางส่วน

ผลวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล เป็นพฤติกรรมที่น่าปรารถนา ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการจิตสังคมของอีริกสัน (Erik Erikson's Psychosocial Development Theory) ที่อธิบายว่า สังคมที่ล้อมรอบบุคคลมีบทบาทสำคัญต่อพัฒนาการทางบุคลิกภาพในรูปของการปรับตัว บุคคลพยายามปรับตัวให้เป็นไปตามการเรียกร้องของสังคม โดยเฉพาะสังคมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ และจากผลวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้ทราบว่า

1.1) นักเรียนเพศหญิง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลมากกว่านักเรียนชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน เนื่องจาก เพศ เป็นปัจจัยแรก เป็นตัวแปรเบื้องต้น และเป็นลักษณะธรรมชาติ ที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างกันของมนุษย์ เด็กชายและเด็กหญิงได้รับการปฏิบัติ ความหวัง และการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่และสังคมต่างกัน แม้ในเรื่องเล็กน้อย เช่น สีของเครื่องแต่งกาย ของเล่น เป็นต้น เพศ จึงถูกใช้ในการกำหนดกฎเกณฑ์ หรือมาตรฐานการประพฤติปฏิบัติตนที่ต่างกันสำหรับชายและหญิง ซึ่งรวมไปถึงพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงบุคลิกภาพ และอารมณ์ที่กำหนดไว้สำหรับชายหรือหญิงเท่านั้น กล่าวได้ว่า การแสดงออกหรือพฤติกรรมของการเป็นชายและหญิงถูกกำหนดด้วยสามปัจจัย คือ ปัจจัยด้านชีวภาพ (Biological Factors) เช่น โครงสร้างการทำงานของและการทำงานของอวัยวะในร่างกาย ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (Environmental Factors) เช่น การเลี้ยงดูของพ่อแม่ การปฏิบัติต่อบุตรชายหญิงที่แตกต่างกัน ตลอดจนความคาดหวังของสังคม เป็นต้น และปัจจัยด้านจิตใจ (Agrist, 1969 อ้างอิงใน ดุลยา จิตตะยโสธร, 2551) บรอยดี และแอ็กนิว (Broidy and Agnew, 1977 อ้างอิงใน พิมพ์หทัย สังสุทธิ, 2551) ให้เหตุผลว่า เพศชายและหญิงมีความแตกต่างกัน เนื่องจาก เพศชายมีความอดทนต่อความกดดันน้อยกว่าเพศหญิง เช่น ความกดดันด้านการเงิน การถูกข่มเหงรังแก โดยเพศชายมักตอบโต้แรงกดดันนั้นอย่างรวดเร็ว อาจไม่ได้ยั้งคิด ลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้เพศชายมีโอกาสที่จะกระทำผิดได้ง่าย ต่างจากเพศหญิงที่มีความอดทนต่อแรงกดดันได้ดีกว่า อาจไม่ได้โต้ตอบทันทีทันใด แต่จะคิด

อย่างรอบคอบ แล้วหาทางออกด้วยวิธีอื่น หรือใช้วิธีตำหนิตนเอง หรือใช้วิธีการเก็บกดเรื่องเหล่านั้น เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียต่อความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้น โอกาสที่เพศหญิงจะกระทำผิดจึงมีน้อยกว่าเพศชาย ในด้านการคบเพื่อน เพศหญิงมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนในกลุ่มเล็ก และมักเป็นเพื่อนที่ใกล้ชิดสนิทสนม ส่วนเพศชายมีการคบหาสมาคมกับเพื่อนในวงกว้าง ความเป็นไปได้ที่จะเข้ากลุ่มที่มีความเสี่ยงและมีการแข่งขันสูงจึงมีมากกว่า หากเข้าร่วมกลุ่มเพื่อนที่กระทำผิดและซึมซับการกระทำผิด โอกาสที่จะกระทำผิดจึงสูงตามไปด้วย เห็นได้ว่า พฤติกรรมหลายด้านของชายและหญิง มีความแตกต่างกัน และพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลของนักเรียนชายและหญิงมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ พิมพ์หทัย สังสุทธิ (2556) ศึกษาเรื่องความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิงกับการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน พบว่า เพศชายมีการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินมากกว่าเพศหญิง เนื่องจาก เพศหญิงมีการควบคุมทางสังคม และการควบคุมตนเองได้ดีกว่าเพศชายในลักษณะเดียวกัน (Alarid; Burton and Cullen, 2000 อ้างอิงใน พิมพ์หทัย สังสุทธิ, 2556) งานวิจัยของ ธนญา ราชแพทยาคม (2554) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเชิงเหตุด้านธนาคารในโรงเรียน ครอบครัวและการมีภูมิคุ้มกันทางจิต ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนเพศหญิง มีพฤติกรรมประหยัดการใช้จ่ายมากกว่านักเรียนเพศชาย เมื่อพิจารณาจากตัวแปรการรับรู้ประโยชน์จากกิจกรรมรณรงค์การประหยัดและเก็บออมเงินในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 งานวิจัยของจินตนา การสมบัติ (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเล่นการพนันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอสวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 895 คน มีพฤติกรรมเล่นการพนันคิดเป็นร้อยละ 37.99 เป็นนักเรียนชายเล่นการพนันคิดเป็นร้อยละ 27.93 เป็นนักเรียนหญิงเล่นการพนันคิดเป็นร้อยละ 10.06 และงานวิจัยของปยารี พิริยะอุดมพร (2543) ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมป้องกันการเสพติดยาบ้าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกัน มีความรู้และเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพติดยาบ้าแตกต่างกัน ดังนั้น จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักเรียนเพศหญิงมีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่านักเรียนเพศชาย เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้

1.2) นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ จะเป็นผู้มีพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านรวม และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานบางส่วน (ไม่พบในพฤติกรรมหลักเสี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง) เนื่องจาก การอยู่อาศัยของนักเรียน เป็นตัวแปรสำคัญที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความใกล้ชิดกับครอบครัว (ระวีวรรณ กันวี, 2547) การที่นักเรียนมีโอกาสพูดคุย ทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ จะส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่แนบแน่นอบอุ่น นักเรียนที่อาศัยอยู่กับพ่อแม่ย่อมจะมีการเรียนรู้พฤติกรรม ได้รับการอบรมสั่งสอนจากพ่อแม่ มากกว่านักเรียน

ที่อาศัยอยู่กับผู้อื่นหรืออยู่คนเดียว นักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ อาจส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งด้านสุขภาพจิตหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เช่น การพนัน การติดยาเสพติด หรือความก้าวร้าว เป็นต้น นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่ จึงมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาสูงกว่า (ปีทมา เกตุอำ, 2550) เช่น งานวิจัยของ ระวีวรรณ กันวี (2547) ศึกษาเรื่องปัจจัยสภาพแวดล้อมและด้านจิตลักษณะที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนของวัยรุ่นหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมสั่งสอนเรื่องเพศแบบปล่อยปละละเลยมาก และอาศัยอยู่หอพักกับเพื่อน หรืออยู่คนเดียว มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อเพศสัมพันธ์มากกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมสั่งสอนเรื่องเพศแบบไม่ปล่อยปละละเลย สอดคล้องกับงานวิจัยของแบทสันและเวนทีส (Batson; Ventis, 1982 อ้างอิงใน งามตา วนิทานนท์, 2536) รายงานว่า ถ้าบุตรไม่ได้อยู่กับพ่อแม่แล้ว อิทธิพลทางศาสนาของพ่อแม่ที่มีต่อบุตรจะน้อยลง กนกวรรณ ศรีทุมมา (2546) พบว่า เยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีพ่อแม่เล็กร้างกัน ดวงเดือน พันธุมนาวิ นามตา วนิทานนท์ และคณะ (2536) พบว่านักเรียนในครอบครัวปกติที่พักอยู่ด้วยกัน มีลักษณะทางจิต 4 ประการสูง (สุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจในตน ลักษณะมุ่งอนาคตและเหตุผลเชิงจริยธรรม) มีพฤติกรรมก้าวร้าวน้อย และมีพฤติกรรมการคบเพื่อนเหมาะสมมากกว่าครอบครัวแตกแยกหรือครอบครัวเครียด ดังนั้น จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า นักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่านักเรียนที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้

1.3) นักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี จะเป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ไม่แตกต่างจากนักเรียนที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รวี วิสาขศาสตร์ (2560) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในโรงเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ระดับการศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรีและตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป มีพฤติกรรมการรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน และพฤติกรรมการช่วยเหลืองานของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของสุรัชย์ รุ่งเรืองกุลวนิช (2558) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมรักการอ่าน ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า นักเรียนที่การศึกษาของพ่อแม่ต่ำกว่าปริญญาตรีและปริญญาตรีขึ้นไป มีพฤติกรรมรักการอ่านไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่า พ่อแม่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็กทุกช่วงวัย ธรรมชาติของพ่อแม่ทุกคน ย่อมรักลูก ปรารถนาให้ลูกเป็นคนดีและประสบความสำเร็จ มีหลายสิ่งที่คุณแม่เรียนสูงหรือไม่สูงสามารถทำได้ เช่น เอาใจใส่การเรียนของลูก สอนการแก้ปัญหาพื้นฐานด้วยตนเอง สอนการคิดเลขที่เป็นทักษะเบื้องต้นอย่างง่าย ซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการตั้งแต่เยาว์วัย สามารถสะท้อนหรือพยากรณ์อนาคตได้ถึงความสำเร็จในทางคณิตศาสตร์ ความสามารถด้านอื่น

ตลอดจนพฤติกรรมที่พึงประสงค์อีกด้วย (ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข, 2558) ดังนั้น นักเรียนที่มีผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี มีพฤติกรรมที่พึงปรารถนาไม่แตกต่างจากนักเรียนที่มีผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี เช่นเดียวกับงานวิจัยนี้

สรุปและอภิปรายผลสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 ระบุว่า “ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล มีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน ของนักเรียนทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มที่มีลักษณะชีวสังคมต่างกัน” ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งสมมติฐานออกเป็น 3 ข้อย่อย ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 2.1 ระบุว่า “นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลในด้านรวมและรายด้านมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะอื่น”

การสรุปสมมติฐานข้อนี้ มาจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล โดยตัวแปรตามคือ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ดังแสดงในภาพประกอบ 3

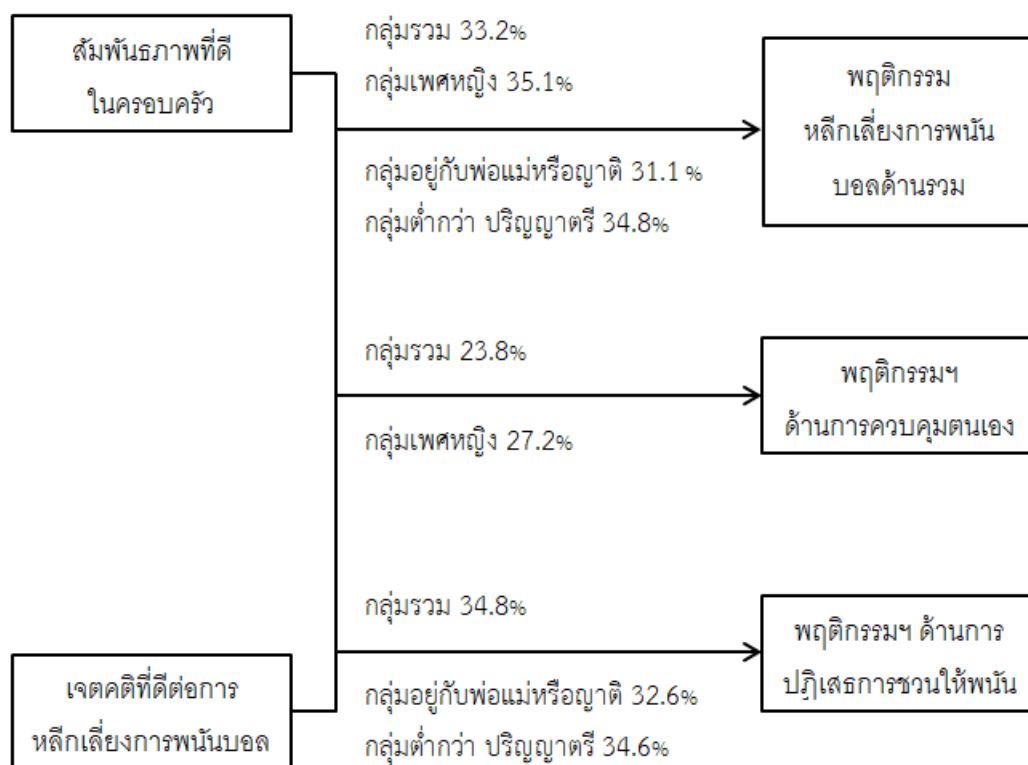
พบว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 3 กลุ่มใน 6 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง ขณะเดียวกันมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลมากกว่านักเรียนที่มีลักษณะอื่น ผลส่วนนี้เป็นไปตามความคาดหมายบางส่วน

เมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล พบว่า ตัวแปรตามแปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 สรุปได้สาระสำคัญดังนี้

1) **พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง** พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูงพร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง มากกว่านักเรียนที่มีลักษณะอื่น พบในกลุ่มรวมและกลุ่มเพศหญิง ผลในส่วนนี้เป็นไปตามความคาดหมายบางส่วน

2) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล

พบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลสูง พร้อมกันทั้ง 2 ด้าน จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล มากกว่านักเรียนที่มีลักษณะอื่น พบในกลุ่มรวม กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี ผลในส่วนนี้เป็นไปตามความคาดหมายบางส่วน

ภาพประกอบ 3 ผลแสดงปฏิสัมพันธ์แบบสองทางที่สนับสนุนสมมติฐานข้อ 2.1

จึงสรุปได้ว่า ผลวิเคราะห์ข้อมูลสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2.1 บางส่วนผลวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวสูง และมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันสูง เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลมากทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมสูง (เช่น สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว) และมีปัจจัยด้านบุคคลสูง (เช่น เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล) เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากที่สุด เนื่องจาก **สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว** เป็นลักษณะของครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิก คือ พ่อแม่

หรือผู้ปกครองและลูก ที่อาศัยอยู่ด้วยกัน มีความรัก ความห่วงใย มีการเอาใจใส่ต่อกัน ลูกได้รับความอบอุ่นจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง และสมาชิกมีความสัมพันธ์ต่อกัน (อมาราวดี ณ อุบล, 2544) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ดี เป็นครอบครัวที่ประกอบด้วยความรัก ความเมตตา ความดีงาม ความถูกต้องและหลักคุณธรรมในการประพฤติปฏิบัติต่อกัน (จรรยา ทองถาวร, 2542) ดังนั้น สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัวจึงส่งผลให้สมาชิกในครอบครัวสามารถจัดการกับวิกฤตการณ์หรือปัญหาทั้งหลายได้อย่างลุล่วง (นวรรตน์ ศรีรัฐเพชร, 2539) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอมาราวดี ณ อุบล (2544) ศึกษาเรื่องสุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัว การอบรมเลี้ยงดู และสัมพันธภาพในครอบครัวต่างกัน พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพดี มีสุขภาพจิตดีกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวที่มีสัมพันธภาพที่ไม่ดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ ศักดินา บุญเปี่ยม (2548) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะของผู้ติดยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) ในระหว่างกระบวนการบำบัดตามแนวจิตบำบัดในระบบบังคับแบบผู้ป่วยใน พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัวภายใต้โครงสร้างของการมีส่วนร่วมของครอบครัวของรูปแบบการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพเข้มข้นทางสายใหม่ มีความสัมพันธ์ต่อจิตลักษณะของผู้ป่วยที่ติดยาบ้ามากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีอิทธิพลทางบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม นักเรียนที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวดีมากเท่าใด จะส่งผลต่อการมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของธรรีรัตน์ เชนนะสิริ(2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย พบว่า เยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายที่มีความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อย และมีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองต่ำ มีพฤติกรรมการใช้สารเสพติดมากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในลักษณะอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล เป็นความโน้มเอียงของบุคคลในการประเมินค่าและความเชื่อเกี่ยวกับวัตถุสิ่งของ หรือเหตุการณ์ว่า ดีหรือเลว มีประโยชน์หรือโทษ ตลอดจนความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบ พอใจหรือไม่พอใจ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติเมื่อบุคคลมีความรู้เกี่ยวกับคุณและโทษของสิ่งนั้น และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรม (McGuire, W.J. 1985 อ้างอิงใน งามตา วนิทานนท์, 2535) สภาวะความพร้อมนี้ เป็นสภาวะความพร้อมทางจิตใจ ที่เป็นแรงกำหนดทิศทางของปฏิกิริยาระหว่างบุคคลที่มีต่อบุคคล สิ่งของ และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง (Allport, 1985 อ้างอิงใน นวลศิริ เปาโรหิต, 2545) ผลการวิจัยส่วนนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของนรินทร์ คำโพธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคมลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการด้านทานการเล่นฟุตบอลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรรมการด้านทานการเล่นพนัน

ฟุตบอล มีพฤติกรรมกรรมการด้านทานการเล่นพนันฟุตบอล นอกจากนี้ งานวิจัยของเนติลักษณ์ รุ่งศิริวัฒน์กิจ (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .422$) และงานวิจัยที่มี เจตคติเป็นตัวแปรที่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับตัวแปรอิสระอื่นที่มีผลต่อพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ได้แก่ งานวิจัยของปัทมา เกตุอำ (2550) ศึกษาลักษณะทางสังคม-จิตใจ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจ พบว่า พฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนา แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การถ่ายทอดทางพุทธจากบิดามารดา และเจตคติต่อพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนา งานวิจัยของนิภาวรรณ หมีทอง (2551) ศึกษาตัวแปรการรับรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและตัวแปรด้านบุคลิกภาพ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสูบบุหรี่ของนักศึกษาอาชีวศึกษาหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมสูบบุหรี่ แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือเจตคติที่ดีต่อการสูบบุหรี่ และการได้รับตัวแบบด้านการสูบบุหรี่ของบิดามารดาและเพื่อน และงานวิจัยของปจจริย์ ทรงเสรี (2559) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่เรียนรู้และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมไม่เรียนรู้แปรปรวนไปตามปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้และบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน

นอกจากนี้ ยังพบผลที่น่าสนใจ คือ พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและด้านย่อย 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) โดยพบผลในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในกลุ่มรวม มีค่าทำนายโอกาสการเกิดความแปรปรวนในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมร้อยละ 33.2 ค่าทำนายโอกาสการเกิดความแปรปรวนในด้านการควบคุมตนเองร้อยละ 23.8 และค่าทำนายโอกาสการเกิดความแปรปรวนในด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลร้อยละ 34.8 ผลส่วนนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนในกลุ่มรวม หากมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมสูง และด้านบุคคลสูง จะเป็นผู้มีพฤติกรรมที่น่าปรารถนามากกว่าผู้ที่มีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม และด้านบุคคลในลักษณะอื่นและยังพบว่า คะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) แปรปรวนไปตามตัวแปรเดียวทีละตัว (Main Effect) ดังนี้

1) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม (1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัว เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบว่าส่งผลในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี (2) นักเรียนที่มีเจตคติที่ดี

ต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลเป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (ดังแสดงในตาราง 17 บทที่ 4)

2) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง (1) นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ไม่พบว่าส่งผลในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี (2) นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลเป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (ดังแสดงในตาราง 18 บทที่ 4)

3) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล นักเรียนที่ได้รับสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลพบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบว่าส่งผลในกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี (2) นักเรียนที่มีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลเป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทั้ง 6 กลุ่ม (ดังแสดงในตาราง 19 บทที่ 4)

จากผลวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ส่วนหนึ่งถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (สัมพันธภาพในครอบครัว และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล) ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่า เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการคือ สาเหตุจากสภาพแวดล้อมทางสังคม และตัวบุคคล

สมมติฐานข้อที่ 2.2 ระบุว่า “นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลภักษณมิตรสูง และมีการรับรู้เท่าทันสื่อสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลในด้านรวมและรายด้านมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะอื่น”

การสรุปสมมติฐานข้อนี้มาจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของตัวแปรอิสระ 2 ตัวได้แก่ อิทธิพลภักษณมิตรและการรู้เท่าทันสื่อ ไปตามตัวแปรตามคือ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ อิทธิพลภักษณมิตรและการรู้เท่าทันสื่อ กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้านทั้ง 2 ด้าน ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่พบว่า คะแนนของตัวแปรตามแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว ดังนี้

1) **พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวม** ไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตร เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย 2) นักเรียนที่มีการรู้เท่าทันสื่อ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย (ดังแสดงในตาราง 20 บทที่ 4)

2) **พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง** ไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตร เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบว่าส่งผลในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ 2) นักเรียนที่มีการรู้เท่าทันสื่อ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบว่าส่งผลในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ (ดังแสดงในตาราง 21 บทที่ 4)

3) **พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล** ไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตร เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย 2) นักเรียนที่มีการรู้เท่าทันสื่อ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย (ดังแสดงในตาราง 22 บทที่ 4)

จึงสรุปได้ว่า ผลวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2.2

ผลวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่า ตัวแปรอิสระด้านใดด้านหนึ่งจาก 2 ด้านที่นำมาศึกษา (อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ) มีความเพียงพอในการส่งผลต่อความแปรปรวนของพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ดังนี้

1) **นักเรียนที่ได้รับอิทธิพลกัลยาณมิตร เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากอิทธิพลกัลยาณมิตร มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการทางปัญญา ผู้ที่มีกัลยาณมิตรมากย่อมเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการพัฒนาการรู้จักคิดได้มาก (วัลนิกา ฉลากบาง, 2548) กัลยาณมิตรมีลักษณะเป็นหลักธรรมอันเป็นทางของการประพฤติปฏิบัติตนของเพื่อนด้วยการเป็นมิตรที่ดี เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน ชี้ช่องทาง และเป็นแบบอย่างให้ผู้อื่นดำเนินชีวิตที่ถูกต้องดีงาม (สุวรรณา วชิรปราการสกุล, 2533) ลักษณะที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ กัลยาณมิตรเป็นตัวแทนการถ่ายทอดทางสังคมที่สำคัญ ในการปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม แบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันต่อจากครอบครัว โดยเฉพาะเมื่อเด็กเข้าโรงเรียน เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน และเลือกที่จะกระทำตามเพื่อน เพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

และการแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องดีงาม (พระมหาศุภชัย แซ่เถียร, 2559) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย มณีรักษ์ (2547) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนมากกว่าผู้ที่มีการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมน้อย งานวิจัยของ วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์ (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาที่มีแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนมาก มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี มีพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ มีพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม และมีพฤติกรรมสนับสนุนเพื่อนให้ใฝ่รู้ใฝ่ดี มากกว่านักศึกษาที่มีแบบอย่างที่ดีจากเพื่อนน้อย

2) นักเรียนที่มีการรู้เท่าทันสื่อ เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม และรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เนื่องจากการรู้เท่าทันสื่อ เป็นความรู้ ความเข้าใจ และเป็นความสามารถของบุคคลที่มีทักษะในการคิด ทำความเข้าใจ วิเคราะห์วิพากษ์เนื้อหา สาร หรือสิ่งที่สื่อนำเสนอ สามารถตีความเนื้อหาในสื่อที่แฝงอยู่ในสื่อ และสามารถประเมินตัดสินคุณค่าในสิ่งที่สื่อเสนอได้ (อังคินันท์ อินทรกำแหง, 2557) การรู้เท่าทันสื่อ ช่วยให้ผู้รับสื่อสามารถควบคุมสื่อได้ ด้วยการวิเคราะห์ตามหลักเหตุผลและประเมินค่าด้วยตนเอง โดยไม่ถูกสื่อควบคุม (Art Silverblatt, 1995 อ้างอิงใน นุติ หนูไพโรจน์, ออนไลน์) แม้ว่าบุคคลจะมีความรู้ความเข้าใจสื่อได้ไม่เท่ากันหมดในทุกสถานการณ์และทุกเวลา แต่เมื่อบรรลุนiveau ของวุฒิภาวะที่สูงขึ้น ทั้งด้านปัญญา อารมณ์หรือศีลธรรม จะทำให้บุคคลสามารถรับรู้เนื้อหาของสื่อได้มากขึ้น วุฒิภาวะจะช่วยยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น และการเร่งพัฒนาทักษะและความรู้อย่างจริงจังจะทำให้สามารถใช้ศักยภาพนี้ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอังคินันท์ อินทรกำแหง (2557) ศึกษาเรื่องการประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรสำหรับวัยรุ่นไทย อายุ 15-21 ปี ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การมีคูรักร่วมเพศวัยกลางคืน การดื่มสุรา การใช้ยาเสพติด เกเรขาดเรียนบ่อย ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัว เป็นต้น พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพของนักเรียนวัยรุ่นเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการรู้เท่าทันสื่อ งานวิจัยของนันทิหทัย อุบล (2552) ศึกษาเรื่องแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ (ความสามารถในการวิเคราะห์ ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ) กับการรู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ (ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสื่อหนังสือพิมพ์ ความสามารถในการวิเคราะห์สื่อหนังสือพิมพ์ และความสามารถในการนำสื่อหนังสือพิมพ์มาใช้ประโยชน์) มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกค่าตัวแปร จากผลการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ส่วนหนึ่งถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล ซึ่งงานวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปัญหาสังคม

(Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่า เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการคือ สาเหตุสภาพแวดล้อมทางสังคม และสาเหตุจากตัวบุคคล ดังนั้น ส่วนที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ แสดงว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน ไม่เพียงแต่ต้องได้รับอิทธิพลกลายานมิตร และการรู้เท่าทันสื่อเท่านั้น แต่อาจต้องมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลอื่นด้วย

สมมติฐานข้อที่ 2.3 ระบุว่า “นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครูสูง และมีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมสูง จะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลในด้านรวมและรายด้านมากกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีลักษณะอื่น”

การสรุปสมมติฐานข้อนี้ มาจากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง ของตัวแปรอิสระ 2 ตัว ได้แก่ การสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ไปตามตัวแปรตามคือ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล)

ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ 2 ตัว คือ การสนับสนุนจากครูและการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และพบว่า คะแนนของตัวแปรตามแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละตัว ดังนี้

1) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม ไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละตัว ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครู เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ 2) นักเรียนที่การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี) (ดังแสดงตามตาราง 23 บทที่ 4)

2) พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ไม่พบปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระที่ละตัว ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครู เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .01 ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ หรือญาติ 2) นักเรียนที่มีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมสูง เป็นผู้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 ไม่พบใน

กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี (ดังแสดงตามตาราง 24 บทที่ 4)

3) พฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ไม่พบ ปฏิสัมพันธ์แบบสองทาง แต่พบว่า คะแนนพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลแปรปรวนไปตามตัวแปรอิสระทีละตัว ดังนี้ 1) นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครู เป็นผู้มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล พบในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 ไม่พบในกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ 2) นักเรียนที่มีการคิดแบบรับรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นผู้มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล พบในกลุ่มรวมและทุกกลุ่มย่อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และ .05 (ดังแสดงตามตาราง 25 บทที่ 4)

จึงสรุปได้ว่า ผลวิเคราะห์ข้อมูลไม่สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2.3

ผลวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ทราบว่า ตัวแปรอิสระด้านใดด้านหนึ่งจาก 2 ด้านที่นำมาศึกษา (การสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรับรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม) มีความเพียงพอที่จะส่งผลต่อความแปรปรวนของพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ดังนี้

1) **นักเรียนที่ได้รับการสนับสนุนจากครู เป็นผู้มีพฤติกรรมหลักเลียงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน** อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 เนื่องจากครู เป็นผู้ มีบทบาทและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้ให้การศึกษาของชาติ เป็นผู้กำหนดอนาคตของคนในชาติ ชาติใดก็ตามที่ได้ครูเป็นผู้มีความรู้ เป็นคนเก่ง เป็นคนเสียสละ ตั้งใจทำงาน เพื่อประโยชน์ของนักเรียน ชาตินั้นจะได้พลเมืองที่เก่งและฉลาด มีศักยภาพและมีความสามารถที่จะแข่งขันกับทุกประเทศในโลก ได้ (รุ่ง แก้วแดง, 2545) เรอเยอร์ (Rueger, Malecki; Demaray, 2010 อ้างในอมราพร สุรการ, 2554) กล่าวว่า การสนับสนุนจากครูมีผลต่อการปรับตัวทางด้านอารมณ์ ส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสามารถทำนายการลดลงของภาวะซึมเศร้า มีความสามารถในการปรับตัวในโรงเรียนและรู้สึกมีคุณค่าในตนเองสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ครูได้แสดงถึงความเป็นมิตรที่ดี มีความเชื่อดี มีการปฏิบัติตนที่ดีมีจิตใจดี มีความคิดดี พร้อมจะให้คำแนะนำ หรือชี้แนะแนวทางให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ให้บุคคลที่อยู่ใกล้หรือบุคคลที่เข้าไปหา สามารถพัฒนาตนเองไปในทิศทางที่ถูกต้อง ด้วยความรัก ความเสียสละความปรารถนาดี โดยไม่หวังผลตอบแทน (ชมพูนุท ร่วมชาติ, 2548) สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของธัญญา มาศ คำมาตา (2551) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาใน กรุงเทพมหานครพบว่า การสนับสนุนทางสังคม (การสนับสนุนจากครู เพื่อน และคนรู้จักอื่นที่คุ้นเคย)

และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสันทนุ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความสามารถในการเผชิญปัญหา และพลาอุปสรรค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของธัญญา ราชแพทยาคม (2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านธนาคารในโรงเรียน ครอบครัวและการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ตัวแปรการสนับสนุนจากครู มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมประหยัด การใช้จ่าย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) **นักเรียนที่มีการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมหลักเลี้ยง**
การพนันบอลด้านรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 .01 และ .05 เนื่องจากการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นการคิดที่มีความสำคัญและมีประโยชน์มากในการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นวิธีการคิดแบบหนึ่งในโยนิโสมนสิการ ซึ่งเป็นหลักพุทธธรรมเพื่อการคิดอย่างเข้าถึงความจริง คิดอย่างมีลำดับเป็นขั้นตอน ไม่สับสน มีเหตุผล และมีเป้าหมาย การคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียม เป็นธรรมะที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้อารมณ์ หรือรับประสบการณ์จากภายนอกได้อย่างถูกต้องในการเข้าหาหรือครอบครองสิ่งทั้งหลาย ด้วยการประมวลความคิดเปรียบเทียบการรับรู้คุณค่าจริง-คุณค่าไม่จริง เพื่อสกัดหรือบรรเทาความอยาก ไม่ให้กิเลสเข้าครอบงำจิตใจ ซึ่งอาจชักจูงให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (พระเทพวิสุทธิเมธี, 2527) พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต, 2556) อธิบายการคิดแบบรู้คุณค่าแท้คุณค่าเทียมว่า เป็นวิธีคิดแบบสกัดหรือบรรเทาต้นเหตุ เป็นขั้นฝึกหัดขัดเกลากิเลสที่เข้ามาครอบงำจิตใจ แล้วชักจูงให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การคิดแบบรู้คุณค่าแท้ นั้น ต้องมุ่งให้เข้าใจด้วยปัญญาเป็นเครื่องตีค่าหรือวัดราคา ที่พ้นจากความเป็นทาสของวัตถุ โดยสามารถพิจารณาได้ว่า ในการที่จะรับสิ่งใด ควรเลือกสิ่งที่มีประโยชน์ สามารถนำมาใช้เพื่อแก้ปัญหาการดำรงชีวิต หรือเพื่อประโยชน์สุขของตนและผู้อื่น จึงกล่าวได้ว่า สิ่งนั้นมีคุณค่าแท้ ในทางตรงกันข้าม การที่บุคคลเข้าหาหรือครอบครองสิ่งทั้งหลายที่คิดว่ามีประโยชน์ ด้วยการนิยมส่วนที่มนุษย์พอกเสริมให้สิ่งนั้นมีราคา เสริมความพึงพอใจที่เกินความพอดีต่อการดำรงชีวิต สิ่งนั้นเรียกว่าเป็นคุณค่าเทียม สอดคล้องกับงานวิจัยของมัชชลี เปี่ยมติ (2558) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงอบายมุข ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า วิธีคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมหลักเลี้ยงอบายมุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของพระมหาสุรศักดิ์ มุ่งซ้อนกลาง (2557) ศึกษาเรื่องการศึกษาผลการเรียนรู้และการคิดแบบคุณโทษและทางออกเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ พบว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยวิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ (มี 10 แบบคือ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ วิธีคิดแบบรู้เท่าทัน คิดแบบแก้ปัญหา วิธีคิดแบบหลักการปฏิบัติ วิธีคิดแบบคุณโทษและทางออก วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่า

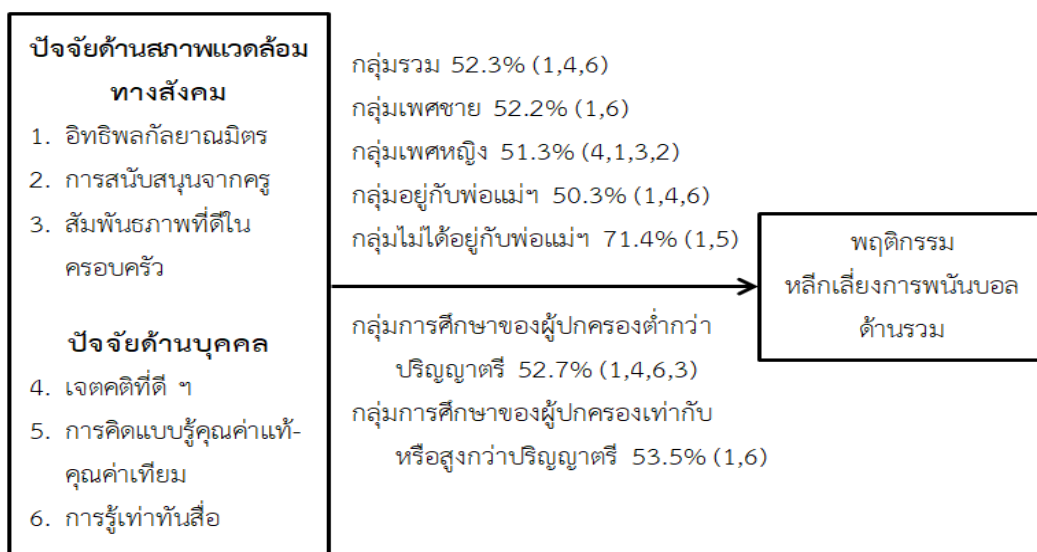
เทียม วิธีคิดแบบอุปบายปลุกเร้าคุณธรรม วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน วิธีคิดแบบแยกแยะออกให้เห็นแต่ละด้าน) หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ส่วนหนึ่งถูกกำหนดโดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและปัจจัยด้านบุคคล ซึ่งงานวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1986) ที่อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่า เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการคือ สาเหตุสภาพแวดล้อมทางสังคม และสาเหตุจากตัวบุคคล ดังนั้น ส่วนที่ไม่พบปฏิสัมพันธ์ แสดงว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมและรายด้าน ไม่เพียงแต่ต้องได้รับการสนับสนุนจากครู และการคิดแบบรับรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียมเท่านั้น แต่อาจต้องมีปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัยตามสมมติฐานข้อที่ 3

สมมติฐานข้อที่ 3 ระบุว่า “ ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล การคิดแบบรับรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเองและด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05”

ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคลเป็นตัวทำนาย พบสาระสำคัญดังนี้

กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล สามารถร่วมกันทำนาย **พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม** ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย **ในกลุ่มรวม** ตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมได้ร้อยละ 52 เมื่อพิจารณา**ในกลุ่มย่อย**ตามลักษณะชีวสังคม พบว่ากลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ มีค่าการทำนายสูงสุดได้ร้อยละ 71 รองลงมา คือ กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง และกลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ซึ่งมีค่าการทำนายได้ร้อยละ 53.5, 52.7, 52.2, 51.3 และ 50.3 ตามลำดับ และพบว่า อิทธิพลกัลยาณมิตรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมมากที่สุด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ดังแสดงในภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ผลการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (แบบ Stepwise)

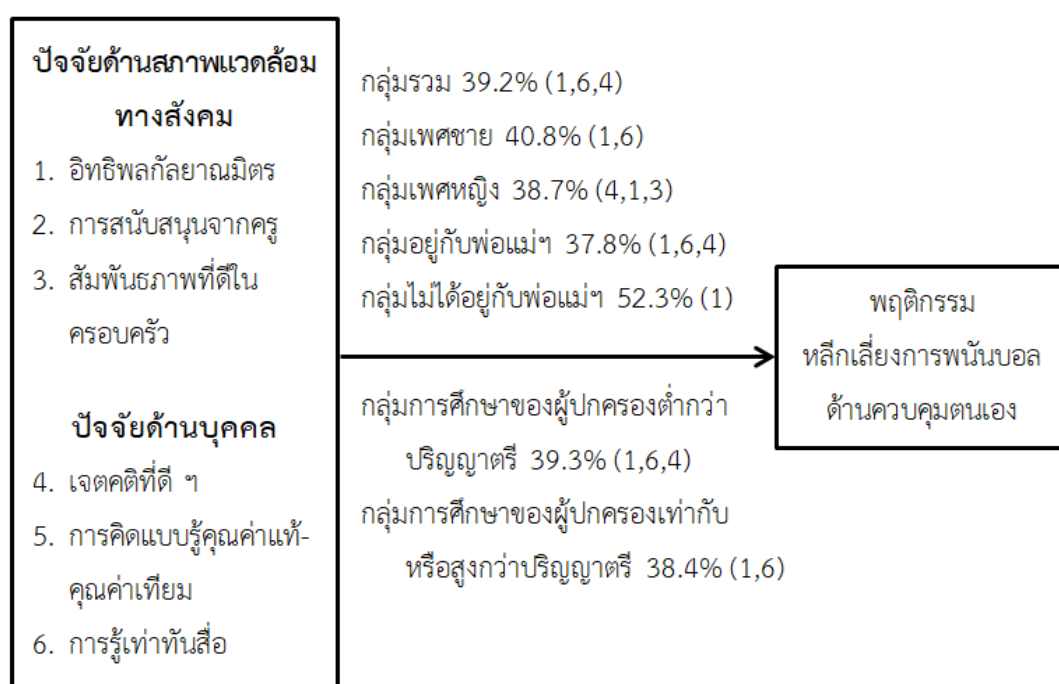
จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวมสามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่เข้าสมการทำนายเป็นตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและ ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล โดยตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เข้าสู่สมการมี 3 ตัว ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และการสนับสนุนจากครู ส่วนตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคลที่เข้าสู่สมการมี 3 ตัว ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวิตสังคม พบว่า ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับแรกสูงสุดมี 1 ตัวคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร พบในกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่จะศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี

พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง

กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ในกลุ่มรวม ตัวแปรสำคัญและเรียงลำดับความสำคัญในการทำนาย ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การรู้เท่าทันสื่อ และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง ได้ร้อยละ 39.2 เมื่อ

พิจารณาในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ มีค่าอำนาจการทำนายสูงสุดได้ร้อยละ 52.3 โดยตัวแปรสำคัญและเรียงลำดับความสำคัญในการทำนาย คือ อิทธิพลกัลยาณมิตร ค่าอำนาจการทำนายรองลงมา คือ กลุ่มเพศชาย กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ ซึ่งมีค่าอำนาจการทำนายที่ร้อยละ 40.8, 39.3, 38.7, 38.4 และ 37.8 ตามลำดับ และพบว่า อิทธิพลกัลยาณมิตรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองมากที่สุด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ดังแสดงในภาพประกอบ 5

ภาพประกอบ 5 ผลการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเองของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (แบบ Stepwise)

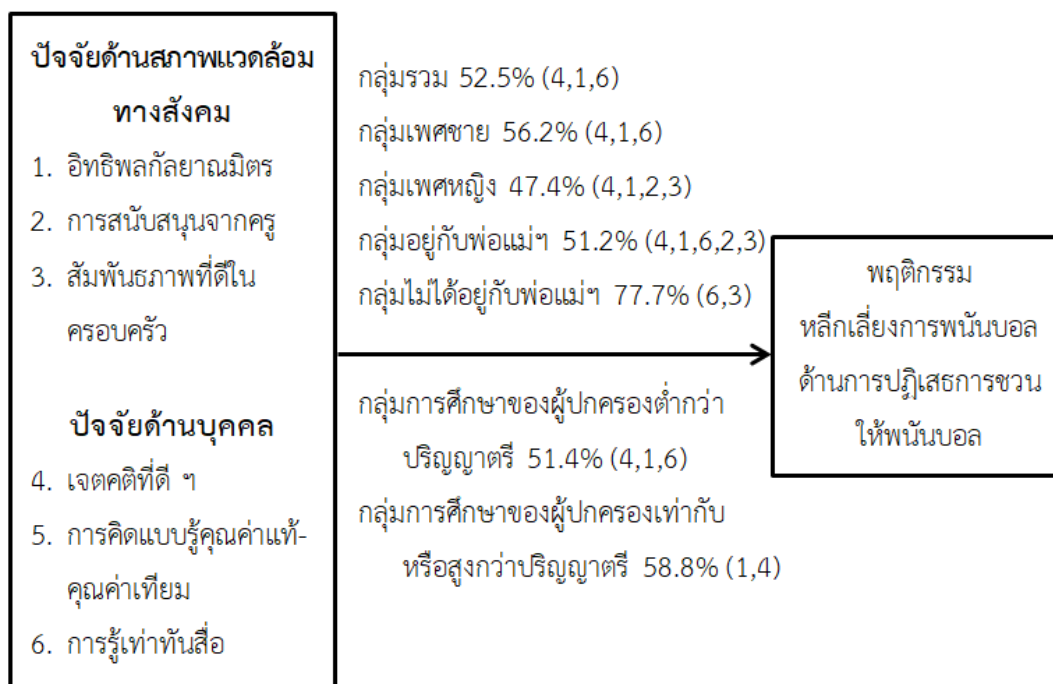
จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง สามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่เข้าสมการทำนายเป็นตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและ ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล โดยตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เข้าสู่สมการมี 2 ตัว ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ส่วนตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคลที่เข้าสู่สมการมี 2 ตัว ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคม พบว่า ตัวแปรที่ถูก

คัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับแรกสูงสุดมี 1 ตัวคือ อิทธิพลกัลยาณมิตร พบในกลุ่มย่อย 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มที่จะศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี

นอกจากนี้ยังพบผลสำคัญคือ ตัวแปรที่ไม่เข้าทำนายในกลุ่มรวม แต่เข้าสู่สมการทำนายในกลุ่มย่อยมี 1 ตัวแปร คือ การสนับสนุนจากครู พบในกลุ่มเพศหญิง จึงสรุปได้ว่า แม้ว่าตัวแปรที่เข้าสู่การทำนายในกลุ่มรวม ส่วนใหญ่เป็นตัวแปรปัจจัยด้านบุคคล (การรู้เท่าทันสื่อ และเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล) แต่มีตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าสู่สมการทำนายในกลุ่มรวมด้วย (อิทธิพลกัลยาณมิตร)

พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล

กลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย **ในกลุ่มรวม** ตัวแปรสำคัญ ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล อิทธิพลกัลยาณมิตร และการรู้เท่าทันสื่อ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ได้ร้อยละ 52.5 เมื่อพิจารณา**ในกลุ่มย่อย**ตามลักษณะชีวสังคม พบว่า กลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ มีค่าการทำนายสูงสุดได้ร้อยละ 77.7 โดยตัวแปรสำคัญที่สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล คือ การรู้เท่าทันสื่อ และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ค่าการทำนายรองลงมา คือ กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองเท่ากับหรือสูงกว่าปริญญาตรี กลุ่มเพศชาย กลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มเพศหญิง ซึ่งมีค่าการทำนายที่ร้อยละ 58.8, 56.2, 51.4, 51.2 และ 47.4 ตามลำดับ และพบว่า เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลมากที่สุด ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยดังแสดงในภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 ผลการทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอลของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย โดยใช้ตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล (แบบ Stepwise)

จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ในพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล สามารถสรุปได้ดังนี้ ตัวแปรที่เข้าสมการทำนายเป็นตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล โดยตัวแปรกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เข้าสู่สมการมี 3 ตัว ได้แก่ อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ส่วนตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคลที่เข้าสู่สมการมี 2 ตัว ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล และการรู้เท่าทันสื่อ เมื่อพิจารณาในกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวะสังคม พบว่า ตัวแปรที่ถูกคัดเลือกเข้าสู่สมการเป็นอันดับแรกสูงสุดมี 1 ตัวคือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล พบในกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเพศชาย กลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ และกลุ่มที่การศึกษาของผู้ปกครองต่ำกว่าปริญญาตรี

นอกจากนี้ยังพบผลที่สำคัญคือ ตัวแปรที่ไม่เข้าทำนายในกลุ่มรวม แต่เข้าสู่สมการทำนายในกลุ่มย่อยมี 2 ตัวแปร คือ การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว พบในกลุ่มเพศหญิง กลุ่มที่อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ (การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว) และกลุ่มที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่หรือญาติ (สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว) จึงสรุปได้ว่า แม้ว่าตัวแปรที่เข้าสู่สมการทำนายในกลุ่มรวม ส่วนใหญ่เป็นตัวแปรปัจจัยด้านบุคคล (เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนัน

บอล และการรู้เท่าทันสื่อ) แต่มีตัวแปรปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมเข้าสู่สมการทำนายในกลุ่มรวมด้วย (อิทธิพลกัลยาณมิตร)

จึงสรุปได้ว่า ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 บางส่วน

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน เพื่อทำนายพฤติกรรมหลักเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน 2 ด้าน (ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล) ของนักเรียนในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยตามลักษณะชีวสังคมที่ต่างกัน โดยใช้ตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม (อิทธิพลกัลยาณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว) และตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล (เจตคติที่ดีต่อการหลักเลี่ยงการพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และ การรู้เท่าทันสื่อ) พบว่า ตัวแปรทั้ง 2 กลุ่มปัจจัยสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลักเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย ตามลักษณะชีวสังคมที่ต่างกัน โดยที่ตัวแปร

1) อิทธิพลกัลยาณมิตร พบว่าสอดคล้องกับ งานวิจัยของอังคินันท์ อินทรกำแหง (2556) ศึกษาเรื่องการเตรียมพร้อมสู่การทำงานอาสาและพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของการจัดการสุขภาวะตนเอง ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาของบุคลากรมหาวิทยาลัย พบผลว่า การสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน มีอิทธิพลทางตรงต่อทุนทางจิตวิทยาเชิงบวกในระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ 0.15 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 งานวิจัยของปัทมา เกตุอำ (2550) ศึกษาเรื่องการศึกษาลักษณะทางสังคม - จิตใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจ พบผลว่า ตัวแปรการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม เป็นตัวแปรอันดับแรกที่ทำนายพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจ ร่วมกับอีก 3 ตัวแปร (เจตคติต่อพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนา การถ่ายทอดทางพุทธจากบิดามารดา และความเชื่ออำนาจภายในตน) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจ ได้ร้อยละ 59 (Beta เท่ากับ .39) นอกจากนี้ งานวิจัยของแสงอรุณ ธรรมเจริญ และลินดา สุวรรณดี (2547: 62) ศึกษาตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่น ในเขตที่มีแหล่งยั่วยุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 6 พบผลว่า ตัวแปรการมีเพื่อนที่มีลักษณะดี มาก เมื่อตัวแปรนี้เข้าทำงานร่วมกับสถานการณ์อีก 4 ด้านรวมเป็น 5 ด้าน สามารถทำนายพฤติกรรมพัฒนาตนเองของนักเรียนในโรงเรียนแหล่งยั่วยุมาก ได้สูงสุดร้อยละ 34.8 และงานวิจัยของพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (อชิโต) (2559) ศึกษาเรื่องแบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา และผลของโปรแกรมการฝึกคิด ตามหลักโยนิโสมนสการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตกรุงเทวมหานคร พบผลว่า อิทธิพลกัลยาณมิตรเป็นตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญามากเป็นอันดับสอง รองจากอิทธิพลครอบครัว มีค่า

สัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อิทธิพลกัลยาณมิตรมีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดแบบโยนิโสมนสิการ เป็นอันดับสอง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ .51 และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาผ่านการคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล เท่ากับ. 08

2) การสนับสนุนจากครู พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนญา ราชแพทยาคม (2554) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านธนาคารในโรงเรียน ครอบครัว และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร พบผลว่า การสนับสนุนจากครู เมื่อร่วมกับตัวแปรอื่น สามารถทำนายพฤติกรรมประหยัดการใช้จ่าย ได้ร้อยละ 41.1 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ -.09 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของวันวิสา สิริระศาสตร์ (2554) เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคมและการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย พบผลว่า การสนับสนุนจากครูในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม เมื่อร่วมกับตัวแปรอื่น สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ได้ร้อยละ 42.4 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ .14 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของวิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง (2553) ศึกษาเรื่องปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมติดอินเทอร์เน็ตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบผลว่า สัมพันธภาพในครอบครัว เป็นตัวแปรในกลุ่มปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านครอบครัว ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมมากที่สุด ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .07 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 และงานวิจัยของพระมหาศุภชัย แซ่เถียร (อชิต) (2559) ศึกษาเรื่องแบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาและผลของโปรแกรมการฝึกคิด ตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร พบผลว่า ตัวแปรเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลโดยรวมต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญามากที่สุด คือ อิทธิพลครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ.61 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา คือ อิทธิพลครอบครัว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .53 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 และตัวแปรอิทธิพลครอบครัว มีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญา มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ .08 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

4) เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนติลักษณ์ รุ่งศิริวัฒนกิจ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบผลว่า เจตคติต่อการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม หลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .422$) มีความหมายว่า เมื่อนักเรียนมี เจตคติต่อการสูบบุหรี่อยู่ในระดับที่ถูกต้อง จะทำให้มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการสูบบุหรี่มากขึ้น งานวิจัย ของนรินทร์ คำโพธิ์ (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การ ด้านทานการเล่นพนันฟุตบอลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบผลว่า ตัวแปรที่สอดคล้องกับ พฤติกรรมการด้านทานการเล่นพนันฟุตบอล มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการด้านทานการเล่นพนัน ฟุตบอลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยถูกคัดเลือกเข้าทำนายเป็นลำดับที่ 1 และสามารถ ทำนายพฤติกรรมด้านทานการเล่นการพนันฟุตบอลได้ในลำดับที่ 1 ในทุกกลุ่มย่อย และงานวิจัย ของมัญชลี เปี่ยมดี (2558) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม หลีกเลี่ยงอบายมุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า เจตคติที่ดีต่อ พฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุข เมื่อร่วมกับตัว แปรอื่น สามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขร่วม ได้ร้อยละ 49 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ .31 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5) การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของมัญชลี เปี่ยมดี (2558) ศึกษาเรื่องลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยง อบายมุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วไป ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบผลว่า วิธีคิดแบบคุณค่า แท้-คุณค่าเทียม เมื่อร่วมกับตัวแปรอื่น สามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุข ได้ร้อยละ 49 มี ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ .12 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

6) การรู้เท่าทันสื่อ พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของธนพัทธ์ จันทร์ทิพย์พงษ์ ศึกษาเรื่องปัจจัยภายในบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กด้วย ปัญหาของนักศึกษาปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร พบผลว่า การรู้เท่าทันสื่อออนไลน์ เมื่อร่วมกับ ตัวแปรอื่น สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กด้วยปัญญาด้านรวม ได้ร้อยละ 62 มีค่า สัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta) เท่ากับ .167 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ สุมาลี สวยสะอาด (2550) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการมีพฤติกรรม เสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร พบผลว่า การรับรู้ข่าวสารด้าน เพศจากสื่อมวลชน เมื่อร่วมกับตัวแปรอื่น สามารถทำนายความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ของนักเรียนได้ร้อยละ 70.7 เป็นตัวทำนายอันดับแรก ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยทุกกลุ่ม อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการสรุปและอภิปรายผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีความ สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีหลักที่ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล คือ ทฤษฎีการ

เรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ของแบนดูรา (Bandura, 1986 อ้างอิงใน อังศิรินทร์ อินทรกำแหง, 2556) ที่ได้อธิบายสาเหตุของการเกิดพฤติกรรมของบุคคลว่า เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ สาเหตุสภาพแวดล้อมทางสังคม และสาเหตุจากตัวบุคคล ซึ่งในงานวิจัยนี้ คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและด้านบุคคล โดยปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ อิทธิพลกลายณมิตร การสนับสนุนจากครู และสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว และตัวแปรในกลุ่มปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ ทั้งสองกลุ่มปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันทำนายและมีปฏิสัมพันธ์กันส่งผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลทั้งด้านรวมและรายด้าน ได้แก่ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีลักษณะชีวิตสังคมที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ การอยู่อาศัย และระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้และพัฒนารวิจัย

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. โรงเรียน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมไม่ติของเยาวชน อาทิ กรมกิจการเด็กและเยาวชน สามารถนำผลการวิจัยนี้ มาสร้างเป็นแบบจำลองเพื่อส่งเสริมปัจจัยที่ทำให้นักเรียนไม่ติ มีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ เนื่องจากพบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักเรียนไม่ติมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้นั้น ตัวแปรทำนาย 6 ตัวแปร (อิทธิพลกลายณมิตร การสนับสนุนจากครู สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว เจตคติที่ดีต่อการเรียนเรื่องการพนันบอล การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม และการรู้เท่าทันสื่อ) สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้เกิน 50%

2. ผลวิจัยพบว่า แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพยอมรับได้ จึงสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการวัด ตรวจสอบ หรือประเมินสถานะความสามารถในการหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนได้ว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อที่โรงเรียน สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่นำแบบสอบถามไปใช้จะทราบแนวโน้ม ล่วงหน้า สามารถเตรียมการตลอดจนแก้ไขกับพฤติกรรมทางลบของนักเรียนได้ทัน

3. ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลแปรปรวนไปตามปัจจัยด้านความสัมพันธ์ภาพที่ดีในครอบครัวกับเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล ดังนั้น สมาคมครูผู้ปกครองของโรงเรียน หรือหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับครอบครัว เช่น มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว องค์การเพื่อการพัฒนาครอบครัวและสังคม ควรมีนโยบายจัดและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีแก่สมาชิกในครอบครัวเพื่อเป็นพื้นฐานและเพิ่มพูนภูมิคุ้มกันที่สำคัญสำหรับเยาวชนและสถาบันครอบครัวอย่างยั่งยืน เช่นการจัดกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ ที่ส่งเสริมและสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัว

เป็นต้น สำหรับเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล เนื่องจากเป็นตัวแปรปัจจัยด้านบุคคลที่สามารถพัฒนาได้ ครูและผู้ปกครองจึงควรร่วมมือกันอบรมและสั่งสอน ให้นักเรียนรับรู้คุณค่าและมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลที่เข้มแข็ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและอาชีพที่แตกต่างกันออกไป เช่น ศึกษา กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มวัยทำงานที่มีอายุ 20 ถึง 45 ปี เพื่อที่จะสามารถทราบถึงลักษณะและระดับของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลในทุกกลุ่มประชากร ตลอดจนการพบตัวแปรใหม่ที่ส่งผล หรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้อย่างครบถ้วน

2. ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบุคคลที่เป็นตัวทำนายสำคัญในงานวิจัยนี้คือ เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลและการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งเป็นตัวแปรทางจิตและสามารถพัฒนาได้ ดังนั้น จึงควรทำการศึกษาเชิงทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบส่งเสริมการมีเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอลควบคู่ไปกับการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อนำผลการวิจัยมาสร้างทักษะที่ดีในการหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียนต่อไป

3. ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่ทำการศึกษาในงานวิจัยนี้ สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลได้ร้อยละ 52.3 ทำให้ทราบว่า มีตัวแปรอื่นที่ยังไม่ได้นำมาศึกษาอยู่ราวร้อยละ 47.7 ดังนั้น จึงสามารถต่อยอดการศึกษาค้นหาตัวแปรสำคัญในลำดับถัดไป เพื่อเพิ่มความชัดเจนและครอบคลุมยิ่งขึ้น

4. ควรต่อยอดศึกษาในแนวคิดที่เป็นความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ หรือวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path Analysis) เพื่อที่จะทราบว่า ตัวแปรใดมีอิทธิพลทางตรง หรือมีอิทธิพลทางอ้อมต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลของนักเรียน

บรรณานุกรม

- Bandura. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs. N.J.: Prentice-Hall
- Berns, R.M. (1997). *Child, family, school and community: Socialization and social support*. Fourth edition. New York: Harcourt Brace College Publishers.
- Brotherton. (2002). *Towards a general Theory of hospitality*. presented at the Eleventh Annual CHME Hospitality Research Conference, Leeds Metropolitan University.
- Cambridge English Dictionary*. (2017). Cambridge University Press.
- Chuck Humphrey. 2016. *Research Data Management*. University of Alberta Libraries: Canada.
- Cormier. W.H., and Cormier. S.L.(1998). *Interviewing, strategies for helpers: fundamental skills and cognitive behavioral interventions*. California: Brooks/Cole Pub. Co.
- Erik H. Erikson. (1968). *Identity, youth and crisis*. New York: W. W. Norton.
- Likert, R. (1932). *A technique for measurement of attitudes*. Archives of Psychology No. 140. New York: The Science Press.
- Megee, Mary. (1997). *Students Need Media Literacy: The New Basic.(media education)*. Education Digest: Sept 1997. Vol.63(1). p.31(5).
- Osgood, C., Suci, G., and Tannenbaum, P. (1958). *The Measurement of Meaning*. Urbana: Univer. Of Illinois Press.
- Tangney; Baumeister; & Boone. (2004). *High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success*. NCBI: US National Institutes of Health.
- Thesaurus Dictionary*. (2017). Oxford University Press.
- Thoresen, C. E., & Mahoney, M. J. (1974). *Behavioral self-control*. New York Holt: Rinehart & Winston.
- Thurstone, L.L. (1970). *Attitude Measurement*. Chicago: Rand Mc Nally and Company.

- McGuire, W.J. (1985). *The nature of attitudes and attitude change. Handbook of Social Psychology*. In Garder Lindzey. New York: Random House.
- Michael David Wiatrowski. (1978). *Social Control Theory and Delinquency*. Portland State University.
- Nye, F. Ivan. (1958). *Family Relationships and Delinquent Behavior*. New York: Wiley.
- Hirschi, Travis. (1969). *Causes of Delinquency, Berkeley*. California: University of California Press.
- Yamane, Taro. (1968). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper and Row
- กนกวรรณ ศรีหุมา. (2546). *การศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของเยาวชนในศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชายบ้านเมตตาสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กมลลา แสงสีทอง. (2526). *สภาวะการณ์ของคนชราในครอบครัวไทย: กรณีศึกษากลุ่มคนชราในสถานสงเคราะห์บ้านบางแค*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรมสุขภาพจิต. *รายงานประจำปี 2546 กรมสุขภาพจิต*. กระทรวงสาธารณสุข.
- กรมสุขภาพจิต. (2542). *คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสุขภาพจิต.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2548). *การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ: กระทรวงฯ.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: เอติสัน เพรส โปรดักส์.
- กิตติศักดิ์ ทองอุทุม. (2547). *เจตคติที่มีต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี*. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติเดช เกียรติมหาชัย. (2555). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการควบคุมตนเองของเยาวชนชายที่กระทำผิด*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญศรีคำชาย. (2548). *จิตวิทยาแนะแนวเด็กและวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

- เกษม ต้นติผลาชีวะ. (2544). *การบริหารความเครียดและสุขภาพจิต*. นนทบุรี: สนุกอ่าน
- โครงการขับเคลื่อนสังคมและนโยบายสาธารณะเพื่อลดปัญหาการพนัน. (2556). *ปัญหาการพนันในเด็กและเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2559.
จาก <https://www.ryt9.com/s/prg/1612543>.
- งามตา วนินทานนท์. (2545). *การถ่ายทอดทางสังคมกับพัฒนาการของมนุษย์ เอกสารคำสอนวิชา วป 581*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2536). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 50 เรื่องลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- งามตา วนินทานนท์. (2535). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต และคนอื่นๆ. (2533). *ความสามารถในการควบคุมตนเองของเด็กไทยในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทางการศึกษา การฝึกทักษะและการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อการสร้างพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราพร ชมพิกุล และคนอื่นๆ. (2552). *สัมพันธภาพในครอบครัวไทย*. สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จิราภรณ์ ตั้งกิตติภรณ์. (2557). *จิตวิทยาทั่วไป* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรัชยา บุญปัญญา. (2557). *กลไกการป้องกันตนเองจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพัฒนาสังคม คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- จิตตินันท์ บุญสถิรกุล. (2542). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเด็กที่มีปัญหาในการเรียน*. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 1 (ม.ค.-เม.ย. 2542) หน้า 27-51.
- จิตติพร ไวรโรจน์วิทยาการ. (2551). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนที่ประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตรภาวิน เอี่ยมอ้อย. (2549). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการควบคุมตนเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับอบายมุขของนักเรียน ช่วงชั้นปีที่ 4 อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาชุมชน มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จิตรลดา ไผ่ตรีจิตต์. (2549). *การศึกษานิสัยรักการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา).
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา การสมบัติ. (2547). *ศึกษาเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเล่นการพนันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จินตนา ต้นสุวรรณนนท์. (2550). *ผลการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑาพัฒน์ รัตนติลก ณ ภูเก็ต. (2547). *ปัจจัยจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการรับชมรายการโทรทัศน์ที่มีประโยชน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). *สังคมวิทยาอาชญากรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฑาวดี กมลพรมงคล. (2555). *ผลของการสร้างเสริมสมรรถนะแห่งตนเองต่อการรับรู้ความสามารถของตนเองความคาดหวังในผลลัพธ์ และทักษะการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนประถมศึกษาชาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาการพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จรรยา ทองถาวร. (2542). *จิตวิทยาพัฒนาการพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- ฉัตรชัย เสนสาย. (2554). *อิทธิพลของกัลยาณมิตร โยนิโสมนสิการ ความเชื่อในกุศลกรรมบถ 10 และปัจจัยทางจิตที่มีต่อพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชมพูนุช ร่วมชาติ. (2548). *อนาคตภาพของหลักสูตรวิชาชีพครูในทศวรรษหน้า(พ.ศ. 2550-2559)*. ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- ดวงเดือน พันธุนาวิน. (2524). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 26 ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สุขภาพจิต และจริยธรรมของ นักเรียนวัยรุ่น*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่นๆ. (2528). *ปัจจัยทางจิตวิทยาในเวทีเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และงามตา วนินทานนท์. (2536). *ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยงในครอบครัวและแนวทางการป้องกัน*. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. ตำราชั้นสูงทางจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2547ก). *หัวหน้าจะพัฒนาจิตลักษณะ ด้านมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองได้อย่างไร*. บทความ ประกอบการบรรยาย ในการสัมมนา เรื่อง “ผลิตผลวิจัยระบบพฤติกรรมไทย เร่งไข ปัญหา ร่วม พัฒนาเยาวชน” ณ โรงแรม มिरาคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น กรุงเทพฯ วันที่ 2-3 กันยายน 2547 จัดโดย โครงการแม่บท : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ. (2559). *รัฐมนตรีว่าการศึกษาดูการพบผู้บริหารและครูกรุงเทพมหานครเพื่อสื่อสารถึงนโยบายปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2559, จาก <http://www.moe.go.th/websm/2016/oct/452.html>
- ดุลยา จิตตะยโสธร. (2551). *บทบาททางเพศ : ในทัศนะของนักจิตวิทยา*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ปีที่ 28 ฉบับที่ 1 เลขหน้า 195-208.
- นรินทร์ คำโพธิ์. (2550). *ปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิต ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นการพนันฟุตบอลในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. ปรินญาณิพนธ์. วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นุติ หนูโพธิ์จรรย์. (2560). *รู้เท่าทันสื่อ*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2560, <http://www.dpu.ac.th/commar.../journal/upload/issue/Nm8zs4b4y0>.
- เนติลักษณ์ รุ่งศิริวัฒนกิจ. (2550). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเล่นการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จังหวัดเพชรบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปยารี พิริยะอุดมพร. (2543). *พฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาสูบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดนนทบุรี*. ปรินญาณิพนธ์ (กศ.ม. สุขศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ปฎิมากร ศิริเตชะ. (2549). ปัจจัยทางสังคม ลักษณะทางจิต และลักษณะทางชีวสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมเอื้อต่อสังคมตามหลักธรรมสังคัตถุ 4 ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.ปริญญาานิพนธ์ วทม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปราณี จ้อยรอด. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาานิพนธ์ วทม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมา เกตุอำ. (2550). การศึกษาลักษณะทางสังคม – จิตใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมของพุทธศาสนาของเยาวชนในสถานพินิจ. ปริญญาานิพนธ์ วทม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัทมาพร นพรัตน์. (2551). การศึกษาแบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมการป้องกันสารเสพติดของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 (ก.ค. 2551) หน้า 90-98.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคนอื่น ๆ. (2545-2546). รายงานการวิจัยฉบับที่ 99 การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ผจงจิต อินทสุวรรณ; และคนอื่น ๆ. (2546-2547). รายงานการวิจัยฉบับที่ 110 การวิจัยและพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียน. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พจนารถ บัวเขียว. (2535). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการวิเคราะห์ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สอนโดยการสอนแบบแก้ปัญหาที่ใช้วิธีคิดแบบโยนิโสมนสิการ. ปริญญาานิพนธ์ กศม การมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงเพชร บุญยธรรมมา. (2547). ผลการใช้กิจกรรมด้านยาเสพติดที่มีต่อทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพในครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกัน. สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาพัฒนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรพิมล วรภูมิพุทธพงศ์ และสงคราม เขาวนศิลป์. (2551). การสร้างแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรรณพิมล วิปลากร. (2554). ครอบครัวไทยวิกฤติ กว่า 10 ล้านเรือนล้วนเป็นหนี้. สืบค้นเมื่อ 5

มีนาคม 2559 จาก <https://www.thairath.co.th/content/258859>.

- พระจะจุ ญาณวิชัย (รักษาป่า). (2554). *การศึกษาวเคราะห์ความเป็นกัลยาณมิตรของ พระสารีบุตรเถระ*. ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต พระพุทธศาสนา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- (2551). *วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง. แมสโปรดักส์.
- (2556). *โยนิโสมนสิการ : วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พระพรหมมิ่งคลาจารย์. (2547). *หลวงพ่อบุญญากับอบายมุข*. นนทบุรี: วัดชลประทานรังสฤษดิ์.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและ พัสดุภัณฑ์.
- พระราชวรมนี ประยูร ธมมจิตโต. (2541). *รวมปาฐกถาธรรม ชุดพระพุทธศาสนาในยุค โลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: ศยาม.
- พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2527). *ธรรมสำหรับครู*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
- พระเทพเวที (ปอ. ปยุตโต). (2531). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). (2534). *ชวนคิด พินิจธรรม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาภูมิจัย วชิรเมธี (ว.วชิรเมธี). (2550) *ธรรมะเกร็ดแก้ว*. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.
- พระมหาศุภชัย แซ่เถียร. (2559). *แบบจำลองเชิงสาเหตุของพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาและ ผลของโปรแกรมการฝึกคิดตามหลักโยนิโสมนสิการของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร. ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (สาขาการวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์)*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ชุด คำวัด*. กรุงเทพฯ: วัดราชโอรสาราม.

- พิมพ์ใจ ไมตรีเปรม. (2543). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของพนักงานภาคธุรกิจในภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.
- พิมพ์หทัย สังสุทธิ. (2556). *ความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงกับการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน*. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปีที่ 24 ฉบับที่ 3 กค-กย 2556 หน้า 59-81.
- ไพศาล หวังพานิช. (2530). *วิธีการวิจัย*. กรุงเทพฯ: งานส่งเสริมวิจัยและตำรากองบริการการศึกษา สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ภูมเรียง สายะวารานนท์. 2540. *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา*. วารสารจิตวิทยาคลินิก ปีที่ 28 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2540 หน้า 24-39
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). *สุขภาพเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ตำราอุดมศึกษา โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- มจรดา สุวรรณโพธิ์. 2559. *วัยรุ่นเสี่ยงติดพนัน*. กรุงเทพฯ: สมาคมสายใยครอบครัว
- มุกดา บุญทศ. (2551). *พุทธธรรมนำสุข*. กรุงเทพฯ:ธรรมสภา.
- มัญชลี เปี่ยมดี. (2558). *ลักษณะทางสังคมและลักษณะทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงอบายมุขของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รวี วิสาขศาสตร์. (2560). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมในโรงเรียน ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ระวีวรรณ กันวี. (2547). *ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและด้านจิตลักษณะที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นหญิงใน เขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรม (คำศัพท์ไทย)*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรม (คำศัพท์ไทย)*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- รุ่ง แก้วแดง. (2545). *ครุภูมิปัญญาไทยกับรัฐธรรมนูญใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

- ลลิตภัทร เจริญรัฐ. (2555). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคด้วยปัญญาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้วยวิธีการวิเคราะห์กลุ่มพหุ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ลินดา สุวรรณดี. (2543). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลดปริมาณขยะของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการรณรงค์. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2530). จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เล็ก สมบัติ. (2549). รายงานการศึกษาวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการภาวะการดูแลผู้สูงอายุและครอบครัวในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรทัศน์ วัฒนชีวินปกรณ์. (2555). ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่รื้อฝั่ดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณชนก จันทขุม. (2549). การพัฒนาทวิวิธีในการป้องกันการสูบบุหรี่ของนักเรียนโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในจังหวัดกาฬสินธุ์. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2544). การเก็บรวบรวมข้อมูลและการสร้างเครื่องมือในการประเมินทางการศึกษา ในประมวลสาระชุดวิชาการประเมินและการจัดการโครงการประเมินหน่วยที่ 5. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัลนิกา ฉลากบาง. (2548). การพัฒนาความสามารถในการรู้จักคิดแบบโยนิโสมนสิการและการบริโภคด้วยปัญญาของนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. ปรินญาณิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วันวิสา สรีระศาสตร์. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเตอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเตอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วาที ชันธุวาร. (2557). ข้าว...คือ...ข้อเท็จจริงแต่อาจไม่ใช่ ความจริง เสมอไป. วารสารนานาชาติ

- มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 หน้า 147-156.
- วิไลพร จิตต์จุฬานนท์. (2543). *การเปิดรับทัศนคติ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากเว็บไซต์ การศึกษา ของนักเรียนในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการคอมพิวเตอร์เพื่อโรงเรียนไทย (SchoolNET) ในเขตกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลลักษณ์ ทองคำบรรจง. (2553). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมติอีนเทอร์เน็ตของนักเรียนมัธยมศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2556). *ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม*. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย พงษ์วิชัย. (2558). *การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ศิริยุพา รุ่งเรืองสุข. (2558). *เด็กเก่ง เขามีพ่อแม่แบบไหน*. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2559 จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/635614>
- ศุภรางค์ อินทอุณห. (2552). *ปัจจัยเชิงสาเหตุทางจิตสังคมและปัจจัยเชิงผลด้านการจัดการ ความเครียดของพฤติกรรมรักการอ่านในนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัย พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศักดิ์นา บุญเปี่ยม. (2548). *การเปลี่ยนแปลงจิตลักษณะของผู้ติดยาบ้า (เมทแอมเฟตามีน) ใน ระหว่างกระบวนการบำบัดตามแนวจิตบำบัดในระบบบังคับแบบผู้ป่วยใน*. วารสารสถาบัน ัญญารักษ์3,1 (ม.ค.-เม.ย. 2548) กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.
- สกล วรเจริญศรี. (2550). *การศึกษาทักษะชีวิตและการสร้างโมเดลกลุ่มฝึกรอบรม พัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนวัยรุ่น*. ปรินญาณิพนธ์การศึกษาดุขุภักิบัณฑิต (จิตวิทยาการให้ คำปรึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาศิต. (2553). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาโรช บัวศรี. (2540). *จริยธรรมการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2)* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมิธ วุฒิสวัสดิ์. (2552). *การศึกษาสัมพันธภาพในครอบครัวของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียน ปัญจทรัพย์ ดินแดง*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตบูรณาการ การเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

- สิริพรรณ มิ่งวานิช. (2537). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์และการปฏิสัมพันธ์ในครอบครัว กับ การปรับตัวของผู้ป่วยที่ประสบอุบัติเหตุการจราจร รักษาในโรงพยาบาลสระบุรี*.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุชา จันทร์เอม. (2540). *จิตวิทยาพัฒนาการ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- สุชาดา บวรกิติวงศ์. (2548.) *สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพัตรา สุภาพ. (2541). *ปัญหาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุมาลี สวยสอาด. (2550). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความพร้อมในการมีพฤติกรรมเสี่ยง ทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพร อภินันทเวช. (ม.ป.ป.). (2556). *เยาวชนกับการพนัน ในมุมมองของจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: เอมี เอ็นเตอร์ไพรส์.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างครีธาและโยนิโสมนสิการ*. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮาส์.
- สุรัชย์ รุ่งเรืองกุลนิช. (2558). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรักการอ่านและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย*. วิทยานิพนธ์. วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวรรณ วชิรปราการสกุล. (2533). *การสร้างแบบทดสอบวัดคุณธรรมด้านกัลยาณมิตรสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวลักษณ์ สินทร์พย์. (2543). *การเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก การใช้ ตัวแบบการ์ตูน และการใช้สถานการณ์จำลองที่มีต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยง ยาเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงโรงเรียนบ้านมะค่า (คงฤทธิบัวสุวรรณอนุสรณ์) อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุริยะ พ่วงสมบัติ. (2550). *การพนันฟุตบอลของนักศึกษาปริญญาตรีมหาวิทยาลัยของรัฐ*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตร์ มหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสริญ ปุณณะหิตานนท์. (2523). *การกระทำผิดในสังคม สังคมวิทยาอาชญากรรมและพฤติกรรม เบี่ยงเบน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

- เสกสรรค์ ทองคำบรรจง. (2545). *การศึกษาโครงสร้างเชิงจริยธรรมของนักศึกษาระดับปริญญาตรีตามแนวพุทธศาสนา : การสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน การวัดความเปลี่ยนแปลง และรูปแบบเชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลง*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สรรเสริญ ปันทอง. (2553). *ทัศนะของเจ้าหน้าที่ตำรวจสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 6 ต่อปัญหาการปราบปรามการพนันท้ายผลฟุตบอลในเขตพื้นที่รับผิดชอบ*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. *สถานการณ์การพนันในสังคมไทย 2558*. สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2559.
จาก www.gamblingstudy-th.org/document_book/138/1/3/survey2558/
- สายชล ปัญญชิต. (2555). *สังคมวิทยาการพนัน จากข้อถกเถียงทางสังคมวิทยาถึงการแก้ไขปัญหาเยาวชนเล่นพนันฟุตบอล*. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีที่ 15, (ม.ค.-ธ.ค. 2555). หน้า 93-104
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2557). *ข้อมูลสถิติโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำแนกตามเขตพื้นที่โรงเรียน*. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559, จาก <http://www.bangkokeducation.in.th/stat.php>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- สำนักผังเมือง กองนโยบายและแผนงาน. (2555). *สถิติสถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2554*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2559, จาก <http://www.bmaeducation.in.th>
- สังคีต พิริยะรังสรรค์ และคณะ. (2556). *รายงานการวิจัยเรื่องการพนันหรือการเสี่ยงโชค*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ธนพัทธ์ จันทพิพัฒน์พงศ์. (2559). *ปัจจัยภายในบุคคลและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้เฟซบุ๊กด้วยปัญญาของนักศึกษาปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานคร*. ปริญญาานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ชนญา ราชแพทยาคม. (2554). เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุด้านธนาคารในโรงเรียน ครอบครัวและการมี
ภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมประหยัดและเก็บออมเงินของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้นในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธรีรัตน์ เชนนะสิริ. (2554: 53-54) ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้
สารเสพติดในเยาวชนชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชาย. ปรินญาณินพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรม
ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ัญญา มาศ คำมาต.ว (2551). เรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการเผชิญ
ปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักเรียนอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ปรินญาณินพนธ์
วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาวิจัยการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพเชรชษฐ์ สิริสุริยกุลมลชัย และคนอื่นๆ. (2557). การพัฒนาคู่มือครูในการจัดกิจกรรมเพื่อสังคมและ
สาธารณประโยชน์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกลุ่มองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ปราณบุรี - สามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต.
(การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- นวลศิริ เปาโรหิต. (2545). ก่อนจะถึงวันนั้น. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย
- นวรรตน์ ศรีรัฐเพชร. (2539). สัมพันธภาพของพ่อแม่-ลูก กับรูปแบบการแก้ปัญหาความขัดแย้ง
ระหว่างบุคคลของวัยรุ่น. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นรา จันชนะกิจ. (2548). ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่างครอบครัว สังคม และจิตลักษณะที่
เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถืออย่างเหมาะสมของนักศึกษา. วิทยานิพนธ์
ศศ.ม.(พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นัทรทัย อุบล. (2552). แบบแผนความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการคิดวิเคราะห์กับการ
รู้เท่าทันสื่อหนังสือพิมพ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรปราการ เขต 1. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิภาพร โชติสุตเสนท์. (2545). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางท่องเที่ยวเชิง
อนุรักษ์ของนักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- นิศากร สนามเขต. (2550). การมีภูมิคุ้มกันภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการคบเพื่อนอย่างเหมาะสมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- นิตยา คชภักดี. (2545). ความสัมพันธ์ของการดูโทรทัศน์และภาวะอ้วนในเด็ก : การศึกษาระดับชาติในประเทศไทย. วารสารจดหมายเหตุทางแพทย์ แพทยสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีที่ 85 ฉบับที่ Suppl 4 หน้า S1075 - S108
- หทัยชนก พันพงค์. (2555). การพัฒนาแบบวัดการควบคุมตนเองสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อนรรทงนงค์ เรียบร้อยเจริญ. (2549). ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการระหว่าง บ้าน โรงเรียน และจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาในโครงการก้าวอย่างเข้าใจ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อมราพร สุรการ. (2555). การศึกษาองค์ประกอบและตัวแปรเชิงสาเหตุของการปรับตัวของนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์. ปรินญาณิพนธ์. วท.ด (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อมราวดี ณ อุบล. (2544). สุขภาพจิตของนักเรียนวัยรุ่นที่มีลักษณะครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธ์ภาพในครอบครัวต่างกัน. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อรพินท์ ชูชม. (2545). การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดทางพฤติกรรมศาสตร์. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรอุมา วชิรประดิษฐ์พร. (2555). สาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนกับมาตรการแก้ไขในเชิงรุก. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาล.
- อาภา จันทรสกุล. (2538). ชีวิตเพื่อธรรมนำสุขสู่โลก : ชีวิตประวัติพระธรรมปิฎก (ประยูรธรรมา ปยุตโต) กรุงเทพฯ : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- อภิรตี จันทน์หอม. (2535). *ตัวแปรทางพฤติกรรมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรพ่นของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*. ปริญญาโท. วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อดุลย์ เพียรรุ่งโรจน์. (2543). *การศึกษาแนวคิดเพื่อกำหนดตัวแปรความรู้เท่าทันสื่อ สำหรับการวิจัยสื่อสารมวลชน*. วิทยานิพนธ์สื่อสารมวลชน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2552). *การบริหารจัดการและประเมินโครงการเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของหน่วยงานในเขตกรุงเทพมหานคร*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2558). *รายงานการวิจัย ฉบับที่ 162 เรื่องการเตรียมพร้อมสู่การทำงานอาสาและพัฒนาารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ การจัดการสุขภาวะตนเองที่เกี่ยวข้องกับการทำงานอาสาของบุคลากรมหาวิทยาลัย*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2556). *รายงานการวิจัยฉบับที่ 143 เรื่องการวิเคราะห์เชิงสาเหตุแบบพหุระดับด้านจิตสังคมและพฤติกรรมของผู้ให้บริการและผู้รับบริการที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงในกลุ่มโรคอ้วน*. สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อังศินันท์ อินทรกำแหง. (2557). *ประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร สำหรับสตรีไทยวัยรุ่น อายุ 15 – 21 ปี*. กระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เอื้อจิต วิโรจน์ไตรรัตน์. (2540). *การวิเคราะห์ระดับมีเดียลิตเตอเรซีของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ครุศาสตร์ (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก ก
ตารางแสดงสถิติ

ตาราง 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ของตัวแปร

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	1								
2	.948**	1							
3	.862**	.655**	1						
4	.656**	.574**	.641**	1					
5	.350**	.320**	.320**	.541**	1				
6	.487**	.415**	.493**	.543**	.407**	1			
7	.630**	.519**	.666**	.671**	.425**	.572**	1		
8	.407**	.324**	.449**	.465**	.268**	.491**	.515**	1	
9	.538**	.481**	.509**	.498**	.278**	.381**	.555**	.386**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตัวแปรตาม

1. พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านรวม
2. พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการควบคุมตนเอง
3. พฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอลด้านการปฏิเสธการชวนให้พนันบอล

ตัวแปรอิสระ

4. อิทธิพลภักษณมิตร
5. การสนับสนุนจากครู
6. สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว
7. เจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงการพนันบอล
8. การคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม
9. การรู้เท่าทันสื่อ

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จินตนา ต้นสุวรรณนนท์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา ภัทราวีวัฒน์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ไชยจุกุลสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์ ดร.สุตารัตน์ ต้นติวิวัฒน์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. อาจารย์อุษา ศรีจินดารัตน์สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาควิชาคหกรรมศาสตร์
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ข้อมูลที่ได้รับจะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อประกอบการศึกษาเท่านั้น

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างละเอียด แล้วเลือกคำตอบ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง (...) ของแต่ละข้อคำถาม ข้อละเพียงคำตอบเดียว ที่ตรงหรือใกล้เคียงกับนักเรียนมากที่สุด

2. แบบสอบถามนี้ นักเรียนสามารถเลือกตอบได้อย่างอิสระ แต่ละข้อไม่มีคำตอบถูกหรือผิด หรือไม่ดี คำตอบที่นักเรียนตอบมานี้ถือเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยเป็นรายบุคคล และเป็นการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น

3. ขอให้นักเรียนตอบคำถามให้ครบถ้วนทุกข้อ

4. แบบสอบถามทั้งหมดมี 8 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป	จำนวน 3 ข้อ
ตอนที่ 2. แบบสอบถาม การใช้ชีวิตของฉัน	จำนวน 17 ข้อ
ตอนที่ 3. แบบสอบถาม ฉันกับเพื่อน	จำนวน 13 ข้อ
ตอนที่ 4. แบบสอบถาม ฉันกับครู	จำนวน 11 ข้อ
ตอนที่ 5. แบบสอบถาม ฉันกับครอบครัว	จำนวน 10 ข้อ
ตอนที่ 6. แบบสอบถาม มุมมองของฉัน	จำนวน 15 ข้อ
ตอนที่ 7. แบบสอบถาม การรู้จักดี	จำนวน 7 ข้อ
ตอนที่ 8. แบบสอบถาม ฉันกับสื่อ	จำนวน 9 ข้อ

ผู้วิจัย

นางภรณ์ วีระเศรษฐี

หลักสูตร

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชา

การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์

สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจง โปรดอ่านข้อความแต่ละข้อให้ละเอียด แล้วตอบตามความเป็นจริง หรือใกล้เคียงกับนักเรียนมากที่สุด เพียงคำตอบเดียว โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง (...)

ตอนที่ 1 แบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไป

- ก. เพศ
1. ชาย (.....)
2. หญิง (.....)
- ข. ปัจจุบันท่านพักอาศัยอยู่กับ
1. อยู่กับพ่อแม่ หรือ อยู่กับญาติ (.....)
2. อยู่คนเดียว หรือ อยู่กับผู้อื่นที่ไม่ใช่ญาติ (.....)
- ค. ระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ใกล้ชิด
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี (.....)
2. ปริญญาตรี หรือ สูงกว่าปริญญาตรี (.....)

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม การใช้ชีวิตของฉัน

1. ฉันไม่พนันบอล แม้รู้ว่าทีมที่ชอบมีโอกาสชนะ
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
2. ฉันไม่พนันบอล ทั้งๆที่มีโอกาสได้เงินมากกว่าเสียเงิน
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
3. ฉันไม่พนันบอล เพราะฉันไม่เห็นแก่ความสนุกสนานเพียงเล็กน้อยจากการพนันบอล
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
4. ฉันละอายใจ ที่นำเงินของพ่อแม่ที่ให้ไปโรงเรียนไปเล่นพนันบอล ฉันจึงไม่พนันบอล
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย
5. ฉันไม่พนันบอล เพราะฉันกลัวเสียเงิน จนเหลือเงินไม่พอใช้
- .....
- จริงที่สุด   จริง   ค่อนข้างจริง   ค่อนข้างไม่จริง   ไม่จริง   ไม่จริงเลย

ภาคผนวก ง

ตารางแสดงค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

ตาราง 30 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการพนันบอล จำนวน 30 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.550
2	.578
3	.634
4	.530
5	.610
6	.263
7	.570
8	.375
9	.346
10	.651
11	.702
12	.529
13	.479
14	.608
15	.564
16	.602
17	.232

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .871

ตาราง 31 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอิทธิพลภัลยาณมิตร จำนวน 13 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.496
2	.518
3	.370
4	.253
5	.286
6	.257
7	.318
8	.529
9	.454
10	.609
11	.639
12	.528
13	.523

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .800

ตาราง 32 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการสนับสนุนจากครู จำนวน 11 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.345
2	.655
3	.617
4	.453
5	.294
6	.586
7	.658
8	.708
9	.683
10	.389
11	.393

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .803

ตาราง 33 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จำนวน 10 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.455
2	.547
3	.655
4	.615
5	.233
6	.477
7	.348
8	.264
9	.377
10	.274

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .731

ตาราง 34 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติที่ดีต่อการหลีกเลี่ยงพนันบอล จำนวน 15 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.365
2	.459
3	.606
4	.636
5	.465
6	.672
7	.438
8	.665
9	.672
10	.547
11	.601
12	.627
13	.629
14	.464
15	.248

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .863

ตาราง 35 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการคิดแบบรู้คุณค่าแท้-คุณค่าเทียม จำนวน 7 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.562
2	.517
3	.587
4	.466
5	.450
6	.441
7	.459

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .761

ตาราง 36 ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการรู้เท่าทันสื่อ จำนวน 9 ข้อ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r)
1	.344
2	.295
3	.455
4	.496
5	.452
6	.412
7	.529
8	.404
9	.205

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .689

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ภรณ์ วีระเศรณี
วัน เดือน ปี เกิด	15 ตุลาคม 2500
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี สาขาการตลาด วิชาโทการเงิน จาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ที่อยู่ปัจจุบัน	251 ซอยปรีดีพนมยงค์ 14 ถนนสุขุมวิท 71 แขวงพระโขนงเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110
ผลงานตีพิมพ์	วารสารพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ